KİTAP

❑ G. Emre, Atilla Dorsay'ın "Sümbül Sokağın Tutsak Kadını"nı değerlendirdi.. *3. sayfada*

❑ Enver Ercan, Metin Celâl'le bu yıl içinde yayımladığı iki şiir antolojisi üzerine bir söyleşi gerçekleştirdi..... *7.sayfada*

❑ Sennur Sezer, iki romandan hareketle faşizm ve çocuk üzerinde duruyor..... *9.sayfada*

❑ Enver Topaloğlu ile şairliği ve şiirleri üzerine konuştuk..... *12.sayfada*

İlk kez tümü yayımlanıyor

Piraye'ye Mektuplar

Nâzım Hikmet'in 1933'ten 1950 yılına kadar, on yedi yıl boyunca, çeşitli cezaevlerinden eşi Piraye'ye yazdığı mektupların tamamı Memet Fuat'ın, uzun zaman alan titiz çalışmasıyla yayımlandı. İki insan arasındaki ilişkinin ilginç seyrini yansıtıyor, iki ciltlik kitapta yer alan mektuplar.

MEMET FUAT

Nâzım'ın, 1933'ten 1950'ye kadar, on yedi yıl boyunca, çeşitli cezaevlerinden kendisine yazdığı mektupları, Piraye bir tahta bavulda saklardı. Ceviz ağacından yapılmış, 41x26x14 cm boyutlarında küçük bir tahta bavul. Küçük olduğu için belki "çanta" demek daha doğru. Bu ceviz çantayı ona Nâzım sanırım Çankırı Cezaevi'ndeyken yapmıştı.

1975'te Nâzım ile Piraye adlı kitabı hazırlarken o çantanın içindeki mektuplardan yararlanmıştım.

Annem kendisiyle ilgili yayın yapmamı istemezdi. Kulaktan dolma bilgilerle yalan yanlış şeyler yazanlara yanıt vermemi de engellerdi.

"Kim ne derse desin, önemli değil, sen karışma!"

Bayağı baskı yapardı...

Nâzım ile Piraye'yi ondan gizli hazırlamıştım. Kitap yayımlandıktan sonra pek bir şey dememiş, kızı gibi sevdiği gelini İzgen'e okutup dinlemiş, bir yerde bir yanlışını saptamıştı:

Pendik yöresindeki gözlerden uzak bir evlendirme dairesinde, oradan bulduklari tanıklarla değil, Kadıköy Evlendirme Dairesi'nde Orhan Ezine ile Vedat Başar'ın tanıklığıyla nikâhlanmışlar Nâzım'la. Benim anlattığım gene ailemiz çevresindeki başka bir nikâhlanma imiş.

İkinci basımda düzeltmiştim bu yanlışı.

Nâzım ile Piraye'yi hazırlarken amacım özellikle Nâzım'ın şiiri ile yaşamı arasındaki iç içeliği vurgulamak, aşk gibi yoğun duyguların çarşı pazar mantığıyla değerlendirilemeyeceğini göstermekti.

İnsanların Nâzım'a boşu boşuna çektirdikleri acıların derinliğini anlamalarını, oynanan küçük oyunların ne büyük yıkımlara yol açtığını görmelerini istiyordum.

Büyük bir aşkı deyimleyen şiirlerle, o şiirlerin arkasındaki yaşam gerçekleriyle, basımevinde çalışanlardan başlayıp okuyan herkesi çok etkilemişti Nâzım ile Piraye.

Bu arada bir eleştirmen arkadaşım ne yapmak istediğimi anlamamış,

"Mektuplar az gelince, şiirleri doldurmuşsun kitaba" demişti.

Mektuplar az olur mu!..

Mektuplar bir çanta dolusu!..

Piraye ölünce hepsi nasıl olsa yayımlanacaktı...

"Ben öldükten sonra ne isterseniz yapın, yaşarken olmaz" diyordu...

Öldüğünde, onun için bir şeyler yapma isteğini yeğinlikle duyduğum günlerde, mektup çantasını önüme almış, yeniden okumaya başlamıştım. Çoğu tarihsizdi, ama zarflarında tarihler vardı. Yıllara göre ayrılıp bağlanmıştı büyük çoğunluğu.

Bu işi annemin günü gününe yaptığını sanmıyorum. Herhalde sonradan oturup okuyarak, içindekilere göre sıralamıştı mektuplarını.

Yer yer güvensizlik duyuyordum. Birtakım karışıklıkla var gibiydi. Mektupların zarfları değişmiş de olabilirdi.

Hepsini baştan sona okuyup, notlar alıp, kullanılan kâğıtlara, kalemlere, daktilolara, daktilo şeritlerine bakarak daha sağlıklı sıralamak gerekiyordu.

Çok güç bir iş...

Ne zaman yapabilirim?

Bir başkası yapabilir mi?

Mektupları dışarı veremem... Bugüne kadar kime ne verdimse geri gelmedi. Bu yüzden çok sevdiğim insanlarla aram açıldı. Hiç düşünmeden şu anda, dört saygın sanat adamının adlarını verebilirim: Aldıkları fotoğrafları geri getirmeyen, getirmeye de niyeti olmayan, arayıp sorduğumda mırın kırın eden dostlar...

Ayrıca arada el yazıları var, okuyabilirler mi? Sonra yazım kuralları ne ölçüde bugüne uydurulacak? Bir sürü şey...

Bu işi ben yapmalıyım...

Derken 1996'nın son günü bir solunum yetersizliği...

Kendimden geçtiğimde hastanede olmasam, hemen yoğun bakıma almasalar, "gülmek, ağlamak bitti çocuğum..."

On beş gün sonra burnumdan oksijene bağlı eve döndüğümde iki şey vardı kafamda. Sonuna çok yaklaştığım çocukluk, gençlik anılarımı, Gölgede Kalan Yıllar'ı bitirmek, bir de çantadaki mektupları derleyip toparlamak...

İyi kötü çalışmaya başlayınca, fazla zorlanmadan birincisini kotarabileceğime inanıyordum, az kalmıştı, ama ikincisini yapabilecek gücü görmüyordum kendimde.

Ne yapsak diye yayınevindekilerle birlikte kara kara düşünürken Semih Gümüş'ün bir a kadaşı, Belgin Sunal, bu gözümde büyüdükçe büyüyen işi üstlenebileceğini, mektupları gelip bizim evde, benim denetimimde yazacağını söyledi.

Okuyamadığı yerleri ben okudum, sormak istediği şeyler olursa yanıtladım, o ise bilgisayarın başında günlerce yazdı, yazdı, yazdı...

Piraye'nin yaptığı sıralamaya, kuşkuya düşsek de, pek dokunmadık, yeri belirtilmemiş, dışarda bırakılmış bazı mektupların yerini bulmaya çalıştık o kadar.

Yer yer sıralamada birtakım yanlışlar olduğunu düşünebilirsiniz. Bize de öyle geliyor.

Bazı bölümlerde çok tedirgin olduk. Ama bunları içerikteki ipuçlarına bakarak düzeltmeye çalışırken her şeyi büsbütün karıştırmaktan da korktuk.

Elinizdeki mektupların birçoğu başlı başına bir çığlık... Yoğun bir duygusallık içeriyorlar...

Varsın sıralamaları biraz bozuk olsun...

Bu iki kitaptakiler, Nâzım'ın Piraye'ye yazdığı mektupların hepsi mi?

Çantadakilerin hepsi...

Belki bir gün başka yerlerden de bir şeyler çıkar, bilemem.

Kimi dostlarının, sanatçı mektuplarını, anı olarak saklamak üzere, yürüttükleri çok görülmüştür.

Başkalarının elinde de Nâzım'ın Piraye'ye yazdığı birkaç mektup olabilir.

Ben, bildiğimiz gibi, yıllardır, annemin koruduğu, sakladığı Nâzım Hikmet'le ilgili her şeyi okurlara ulaştırmaya çalıştım. De Yayınevi'nde başlayan bu özel görev, Adam Yayınları'nda sonuna yaklaştı gibi...

Herkese sevgiler...

Devamı 4. sayfada.

Ya herşey hâlâ mümkünse...

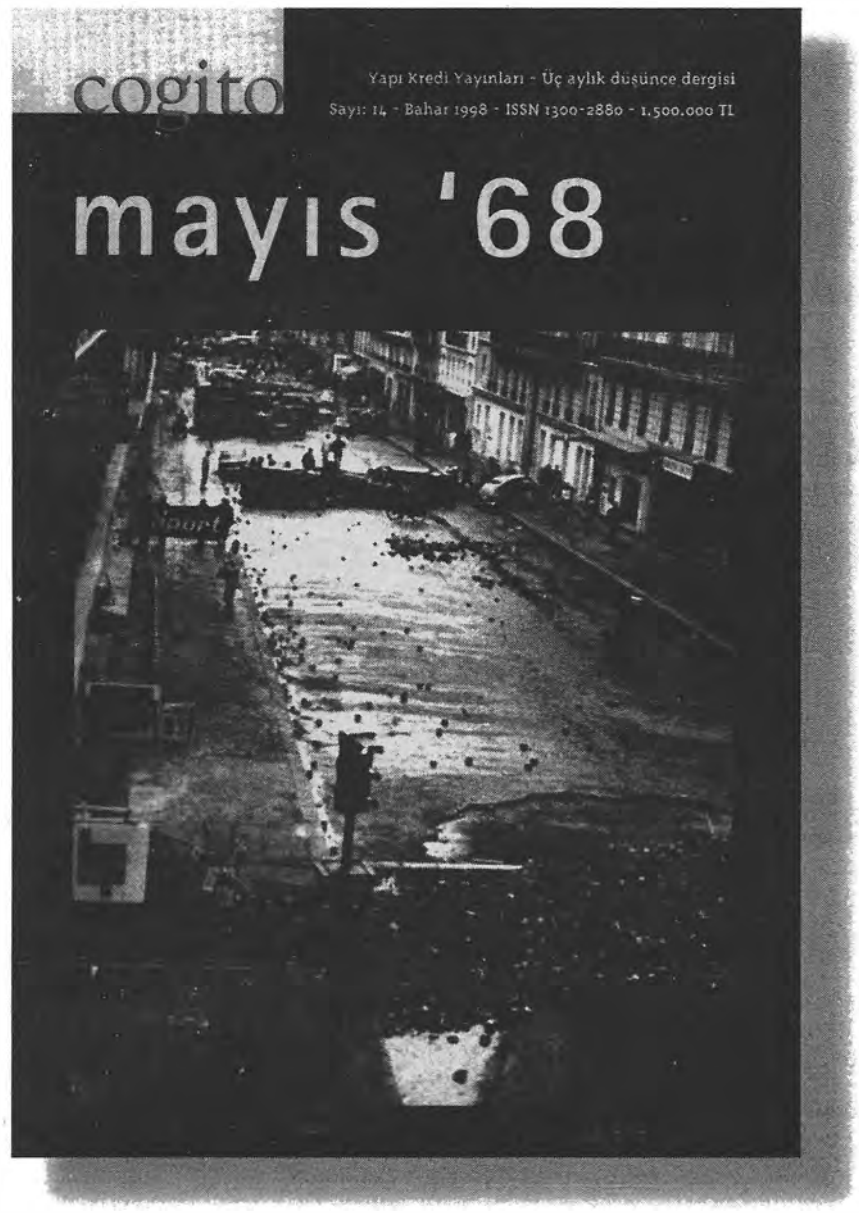

BATI KLASİĞİ: Aziz Augustinus **Adil Savaş DOĞU KLASİĞİ:** İbn Haldun **Savaşlar, Savaşların Tertibinde Milletlerarası Kaideler DOSYA:** Rudi Dutschke **Anti-Otoritercillk Üzerine,** Daniel Cohn-Bendit, Jean-Pierre Duteuil, Bertrand Gérard, Bernard Granautier **Neden Sosyologlar?,** Malcolm X **Muzları Kastetmiyorum,** Mark Rudd **Columbia: Bahar İsyanı Üzerine Notlar,** Herbert Marcuse **Yeni Baskı Döneminde Hareket: Bir Değerlendirme,** Herbert A. Deane **Öğrenci Radikalizmi Üzerine Düşünceler,** Felix Guattari ile Söyleşi **Antipsikiyatri, Antipsikanaliz, Vincennes'de Doğaçlama,** Edgar Morin ile Söyleşi **Bir Uygarlık Bunalımı,** Audre Lorde **Altmışlardan Öğrenecéklerimiz,** Michel Foucault ile Söyleşi **Mayıs '68 Boyunca "Sözcükler" ile "Şeyler" Arasında,** Angelika Bammer **Geleceği Yeniden Yazmak: 1970'li Yılların Feminiziminde Ütopyacı İtki,** Aydın Engin **Herkes Kendi Mayıs '68'ini Yaşadı,** Zafer Toprak **1968'i Yargılamak ya da 68 Kuşağına Mersiye,** Ertuğrul Kürkçü **Hâlâ Bir 68 Kuşağı Var mı?,** Faruk Birtek **1968'e Gelirken: Bir Tanıklık,** Ercan Eyüboğlu **Devrim Dışında Devrim,** Doğan Özgüden **Her On Yıl Bir '68,** Perihan Mağden **Edalı İşveli 68 Güzeli,** Bradley J.Macdonald **Gösteriden Birleştirici Kentleşmeye: Sltüasyonist Kuramın Yeniden Değerlendirilmesi,** Derya Bengi**"Gelecekte İnsanlara Çok Güzel Görüneceğiz",** Z. Tül Akbal Süalp **Rüzgâr Dönüyordu Bütün Coğrafyalarda, KAYITTA:** Alain Touraine ile Söyleşi **Özneler ve Aktörler MAJÜSKÜL:** Judith Butler **Salt Kültürel Bir şey GÜN-DEM:** Václav Havel **Cumhuriyetin Durumu** C_{10} H_8**:** Hilmi Ziya Ülken **Bugünün İnsanı VİZÖRDEN:** Ferda Keskin **Foucault KİTAP:** Hasan Ersel **Devlet ve Piyasa**

YKY

YAPI KREDİ YAYINLARI

İstanbul: 212-293 08 25, İzmir: 232-463 82 90, Ankara: 312-435 85 94
E-posta: ykkultur@ykykultur.com.tr - Web Sitesi: www.ykykultur.com.tr

ATR

OKURLARA

"Sen beni kıskanıyorsun. Kafanda bir sürü şeyler yaratıp her yalnız insan gibi, yarattıklarına kendin de inanıyorsun. Sen beni kıskanıyorsun ve benim gülmem tutuyor. Ben aşkı: hürmet, muhabbet, sadakat, diye anlarım, (...) halbuki aşk sadece muhabbet sende. Ve bizzat sen çok iyi bilirsin, yalnız sen: ben kabul etmem 'bir zaaf âni' denen şeyi. Öyle kızıyorum ki sana, sevmiyorum hiç kimseyi, ne seni, ne kızımı. Hem biliyorum bu evhama neden düştüğünü: ben içerde olsaydım sen dışarda aldatırdın beni. İçerde olmama ne lüzum var? İkimiz de dışardayken beni aldatmadın mı? Sen alçaksın ve dışarı çıkar çıkmaz beni yine aldatacaksın."
Yukarıdaki satırlar Piraye'nin Nâzım Hikmet'e yazdığı bir mektuptan alıntı. Kaynak ise Memet Fuat'ın gazetemizin 22 Şubat 1995 tarihli köşe yazısı. (Yazı şimdi Memet Fuat'ın 'Sömürüsüz Bir Dünya' adlı kitabında yer alıyor.)
Nâzım Hikmet, hapishaneye girdiği andan itibaren Piraye'yi kıskanmaya başlamış ve bu konuda mektuplar da yazmış Piraye'ye. 11 Aralık 1933 tarihli mektup bunun en açık örneği.
Nâzım Hikmet'in mektuplarında en dikkati çekici yanlardan biri de şu: Her sevgi yüklü cümlenin ardından gelen bir iş buyruğu.
3.2. 1950 tarihli mektuptan sonra ise tek satır yazmamış Nâzım, tüm sevgi sözcüklerine karşın.
Bol kitaplı günler!...

TURHAN GÜNAY

Cumhuriyet
KİTAP

İmtiyaz Sahibi: Berin Nadi ◇ Basan ve Yayan: Yeni Gün Haber Ajansı Basın ve Yayıncılık A.Ş. ◇ Genel Yayın Yönetmeni: Orhan Erinç ◇ Genel Yayın Koordinatörü: Hikmet Çetinkaya ◇ Yazılışleri Müdürleri: İbrahim Yıldız ◇ Sorumlu Müdür: Fikret İlkiz ◇ Yayın Yönetmeni: Turhan Günay ◇ Grafik Yönetmen: Dilek İlkorur ◇ Reklam: Medya C

Atilla Dorsay'dan "Sümbül Sokağın Tutsak Kadını"

Bir sevginin anatomisi

Atilla Dorsay, Türkan Şoray'ı anlatırken, bu konuyla ilgili olarak yıllardır kafasında oluşturduğu sorulara çözümler arıyor. Yılların birikimini, değerlendirmelerini, "çok sevdiği", "zok takdir ettiği", "çok önemli bulduğu Türkan Şoray"için, bir tür monografik çalışmayı sinemaseverlere, daha doğrusu Türkan Şoray hayranlarını armağan ediyor.

GÜLTEKİN EMRE

Yılların film eleştirmeni Atilla Dorsay'ın hazırladığı Türkân Şoray'ın monografisi Sümbül Sokağın Tutsak Kadını'ndan (Kasım 1997, 3. bs.) bir bölüm başlığı, Bir Sevginin Anatomisi. Kitabın mantığını çok iyi veriyor bu başlık. Atilla Dorsay, çok sevdiği, hatta aşık olduğu Türkân Şoray'ın tüm filmlerini ta başından beri izlerken, izlediği filmlere ilişkin eleştiri yazılarını yazarken, bir yandan da Türkân Şoray'ın Türk halkınca neden bu kadar çok tutulduğunu, onun neden hiç eskimediğini de sorgular durmadan. Kitabında, O, Türkân Şoray'ı anlatırken, bir yandan da kafasındaki bu tür sorulara çözümler arar. Atilla Dorsay, yılların birikimini, değerlendirmelerini, "çok sevdiği", "çok takdir ettiği", "çok önemli bulduğu Türkân Şoray" için, bir tür monogra k çalışmayı sinemaseverlere, daha doğrusu Türkân Şoray hayranlarına armağan ediyor.

"Dört Büyükler"

Sümbül Sokağın Tutsak Kadını'ndaki Türkân Şoray'ı Atilla Dorsay, Yıldız Savaşları Nasıl Başladı bölümünde Türk sinemasının "Dört Büyükleri"nden Filiz Akın, Fatma Girik, Hülya Koçyiğit'ten farklı bir biçimde ele alır. Televizyonsuz bir Türkiye'de (Televizyon 1974'te yaygınlaşır Türkiye'de.) yılda 250-300 lm çeken ve sürekli "star" üreten (?) bir film endüstrisinin büyük başarısıdır Türkân Şoray. "Türk sinemasının başlangıç yıllarında gerçek anlamda yıldız kavramından söz etmek olanaksızdır" diyor Atilla Dorsay ve sözünü şöyle sürdürüyor:

"Sinemamızın ilk gerçek starı olasılıkla Cahide Sonku'dur... Sonku 1940'lı yıllara da tam anlamıyla damgasını vuracak, arada gelen hemen hepsi tiyatro kökenli Nezihe Becerikli, Oya Sensev, Türkücü Suzan Yakar çocukluk yıllarımın gözdelerinden Nevin Aypar gibi oyunculara rağmen alçakgönüllü starlığını sürdürecektir." Atilla Dorsay, Türk sinemasına ilişkin değerlendirmesine şöyle devam ediyor: "1940'ların sonu-1950'lerle birlikte yeni bir kuşak oyuncu gelir Türk sinemasına... Kadın oyuncular arasında Ayla Karaca, Hümaşah Hiçan, Mesiha Yelda, Nedret Güvenç, Allahaısmarladık'la bir anda yıldız olan Gülistan Güzey gibi isimler hatırlanabilir. Ama Sezer Sezin bunların arasında hemen ön plana çıkacak ve bu yapılı, dolgun vücutlu, iri gözlü kadın, belli bir oyun gücüyle de desteklenen varlığıyla o yılların filmlerine damgasını basacaktır... Neriman Köksal, buram buram cinsellik kokan ziğiyle o yılların ideal vamp kadınını oluştururken, hemen aynı yıllarda bir Muhterem Nur, ezeli ve ebedi erdemli ve talihsiz halk kızını oynayarak birkaç kuşağa mendil ıslattırır... 1950'lerin sonunda sinemaya giren bir Leyla Sayar... Bir cinsel nesne olmaya özen gösterir... 1960'larla birlikte ünlü 'dört büyükler' gelecektir... Dört büyükler, yani sinemaya giriş sırasıyla Fatma Girik, Türkân Şoray, Filiz Akın ve Hülya Koçyiğit..."

Bir zamanlar yılda 10-12 filmde oynayarak inanılmaz rekorlar kıran Türk sinemasının kadın oyuncuları, Türk halkının bağrına taht kurarlar. Duygulu öyküler, dramlar, komediler, Türk sinemasının bir türlü sıyrılamadığı konular. İşte bu konularda rol alan "star"ları Türk halkı çok tutar ve hiç unutmaz. Türk sinemasını eleştirebilir, Türk filmlerini şöyle böyle bulabilir, burun kıvırabilirsiniz, ama halkın bağrına bastığı bir Türkân Şoray'ı Türk sinema tarihinden çıkardınız mı denge bozulur. Onun oynadığı filmler aynı zamanda Türkiye'nin bir panoramasıdır da.

Türkân Şoray kimdir peki? Meliha Şoray'la, polis memuru Halit Şoray'ın kızı olarak 28 Haziran 1945'te doğan, Türk sinemasının zir edeki kadın oyuncusudur. 1960'da Karagümrük'teki evlerinin üst katında oturan komşu kızı Emel Yıldız, bir gün 15 yaşındaki Türkân'ı da götürür küçük roller aldığı film setine. Yönetmen Türker İnanoğlu, Emel'in yerine Türkân'ı oynatır lmde. Böyle garip bir rastlantı sinemamızın çok önemli bir kadın oyuncusunu da sinemaya adım attırır.

Atilla Dorsay, Türkân Şoray'ın ailesini de ayrıntılı bir biçimde ele alıyor kitabında. Annenin şen şakraklığı, babanın alkolikliği, evi ihmali, ayrılıkları, yeniden evlenmeleri gibi ailedeki olumlu olumsuz yanların Türkân Şoray'daki yansımasını da görmek olası. Atilla Dorsay, Türkân Şoray'ın ailesini, birbirleriyle olan ilişkilerini ayrıntılı olarak ele alıyor, işliyor kitabında.

Bir yıldızı ele alırken, elbette onun aşklarına da değinmemek olmaz. Bir zamanlar magazin dünyamızı besleyen Rüçhan Adlı Türkân Şoray aşkına, daha sonra Cihan Ünal'la evliliği, kızı Yağmur'un doğumu da eklenir. Ünlü yıldızın Rüçhan Adlı'yla olan ilişkisi, Rüçhan Adlı'nın Türkân Şoray üzerindeki etkisi, onun gelişmesine katkısını da oldukça ayrıntılı bir biçimde gözler önüne seriyor Atilla Dorsay Sümbül Sokağın Tutsak Kadını'nda.

Başarılı bir monografi

Atilla Dorsay, Türkân Şoray'ı filmleri üzerinden de izler. Onun oynadığı lmleri, konularını ayrı ayrı, neredeyse tek tek ele alır ve değerlendirir. Filmlerine ilişkin yazdığı yazılarla da bezer kitabını. Böylece, hem Türkân Şoray'ın portresini çıkarır ortaya, hem de Türk sinemasının tarihine değişik ve çarpıcı bir biçimde yaklaşır, ışık düşürür. Kitabın sonundaki Agâh Özgüç- Yahya Karadaş'ın hazırladığı Türkân Şoray Filimografisi de, ünlü sanatçının oynadığı ve çektiği filmlerinin bir kronolojisini içeriyor. Evet, Türkân Şoray yalnızca oyuncu değil, aynı zamanda çektiği filmlerle yönetmenliği denemiş ve başarılı olmuş bir sanatçıdır.

Türk sinemasının en güzel kadınlarından biri ve belki de birincisidir Türkân Şoray. Erkeklerin aşık olduğu, kadınların kıskandığı, Türk halkının gönlünde silinmez bir yeri olan iri gözlü, kalın dudaklı, hep gülen sultanının başarısının grafiğini saptamaya çalışıyor Atilla Dorsay Sümbül Sokağın Tutsak Kadını'nda. Evet, o tutsak bir sultandır. Ünü, onu tutsak etmiştir. Her şeyi gözaltındadır. Aşkları, evliliği, oyunculuğu, hamileliği, çocuğu, yaşantısı, davranışları... Halk saygı gösterir Türkân Şoray'a, yadırgamaz ve kınamaz onu, kabullenir yalnızca.

Türk sinemasının konularına iyice alışmıştır halkımız. Halkın özlemleri, acıma duygusu başkasının yaşamındaki dram, efsanevi aşklar hep ilgilendirmiştir halkımızı. Türkân Şoray'da bunların hepsi var.

Sinema/film yazılarının tiryakisi olduğumuz Atilla Dorsay, bir solukta okunan, bizde pek rastlanmayan ve çok başarılı bir monografi çıkarmış ortaya. Bundan da okur kazançlı çıkıyor elbette.

Atilla Dorsay, Türkân Şoray'ı sevişinin bir başka nedenini de şöyle açıklıyor: "Ben Türkân Şoray'ı artık modası geçmiş gözüken birçok sözcüğü benim için yeniden hayata geçirmesinden dolayı seviyorum. Bu sözcüklerin arasında erdem, edep, tevazu, mahremiyet duygusu, cömertlik, heyecan, içtenlik gibi olanları var." "Evet, ben Türkân Şoray'ı erdemli bir kadın olduğu için seviyorum" diyor Atilla Dorsay.

Yazıyı Ülkü Tamer'in Sinema başlıklı şiirinin şu dizeleriyle bitirmek istiyorum. "Her uçurtma: bir perde. / ... / Kırmızı perdede: Üç Silahşörler. / Mavi perdede: Doktor Siklops. / Yeşil perdede. Bağdat Hırsızı. / ... / Turuncu perdede: Yuvaya Dönüş. / ... / Yazlık sinemaların uçurtmaları. / Rüzgâr perdeleri sallayacak / bizi güldürmek için." ■

"Soğuktu , Yağmur Çiseliyordu" filmindeki rolüyle 8. Bastia Akdeniz Sinemaları festivalinde En İyi Kadın Oyuncu seçilen Türkan Şoray, Atilla Dorsay'la birlikte...

Sümbül Sokağın Tutsak Kadını / *Atilla Dorsay / Remzi Kitabevi / Kasım 1997, 3. bası, 295 s.*

Nazım Hikmet'in eşi Piraye'ye yazdığı mektupların tümü yayımlandı.

Piraye'ye Mektuplar

Kapak konusunun devamı...

Dünya edebiyatında, mektupları yapıtların temeline oturtarak yazılan romanlar vardır. Lacloc'un "Tehlikeli İlişkiler"i onlardandır, Balzac'ın "İki Yeni Gelin'in Hatıraları" onlardandır, Monterlant'ın dört ciltlik "Genç Kızlar" romanı onlardandır. Bizde de denenmiştir mektuplarla roman yazma tarzı. Ben bunlara Nâzım Hikmet'in "Piraye'ye Mektuplar"ını eklemek istiyorum. Çünkü bu, Nâzım Hikmet'in -alt yapısında mektupların soluk aldığı- hapiste geçen çileli yaşamının, çevresindekilerin ve ilişki kurduklarının romanıdır.

MUZAFFER BUYRUKÇU

Okuma yazma öğrenen kişilerin pek çoğu, birilerine, çeşitli nedenlerle uzak düştükleri, annelerine, babalarına, arkadaşlarına, akrabalarına ve sevgililerine mektup yazmış, isteklerini, dileklerini, içinden çıkılması zor durumlarını, çözüm bekleyen sorunlarını iletmişlerdir. Ama bu mektupların en önemlileri, üzerinde en çok konuşulanları aşk mektuplarıdır. Kadınla erkeği birbirine yaklaştıran, birleştiren ya da trajik bir sonla darmadağın eden bir olgudur aşk. Evet, o mektuplarda yaşamboyu süreceği varsayılan ilişkilerin temelleri atılır; benliklerde kopan kıyametler en acı, en vurucu, en gaddar sözcüklerle yansıtılır... Kavuşmaların gecikmesi, geciktirilmesi yüzünden bomba gibi patlayan duyguların varlıklarda yarattığı çöküntüler, tahribatlar, yüreklere taşınan gerilimler dile getirilir. Aşk mektupları, yaşamı birkaç koldan besleyen, anlamlandıran kaynaklardır.

Bunlar, sıradan insanların mektuplarıdır.

Bir de ünlü ünlü yazarların, düşünürlerin, ressamların, müzisyenlerin yazdıkları vardır. Onların mektupları, zihinsel ve duygusal üretimin en üst düzeydeki ürünleriyle donatılmıştır. Geçmişten bugüne ulaşan ve insanların alışkanlıklarına, kültürlerine karışan bazı birikimlerin etkileri, yararları, zararları sergilenmiştir. Sanat, edebiyat alanlarında yapılan yeniliklerle yapılması gereken atılımlar, felsefenin bireye kattığı; değişmeler, gelişmeler, ilerlemeler ele alınmıştır. Her kıpırtının, her konumun ve her olanağın tanımı koşullar ve gerçekler gözlenerek ortaya konulmuştur. Bu kişilerin bir bölüğü, yönetimlerle ters düştükleri için cezalandırılmış, hapsedilmişlerdir. Özgürlüklerin kısıtlandığı, mahpusların her anı'nın denetlendiği, sıkıcı, boğucu, nefret ve isyanların kışkırtıldığı bir mekândır hapishane. Koşullara, yılların hırpalayıcılığına dayanabilmek ereğiyle buradan eşe, dosta, sevgiliye yazılan mektuplar; hüzünlüdür, acılıdır, gridir ama her sözcük kandan, candan, sabırdan sızdırıldığı için dopdoludur, her sözcük binlerce körpe düşüncenin özünü barındırmaktadır. Yakarma, başkaldırma, eleştirme, lanetleme, öfke içiçedir. Onların bu mektupları sayesinde dünya mektup edebiyatı, müthiş bir zenginlik kazanmıştır. Bu zenginliğe, ülkemiz sanatçılarından bazıları özgün düşüncelerini, özgün buluşlarını armağan etmişlerdir. Ve bunların başında da ömrünün en verimli, en parlak, en coşkulu, en değerli on yedi yılını vicdansızların, insanı tanımayanların hazırladığı komplolarla rutubetli taş- duvarların arasında çürüten Nâzım Hikmet bulunmaktadır. Bu eşsiz usta gene bir eşsiz usta olan Kemal Tahir'e, gazeteci Va-Nu'ya, Memet Fuat'a mektuplar yazmıştır. Ama Piraye Hanım'a yazdığı mektuplar bambaşka bir özelliğe sahiptir. Nâzım Hikmet, bu upuzun, bu bitmez tükenmez on yedi yılda kısalı uzunlu 581 mektup yollamıştır Piraye Hanım'a.

Son günlerde arka arkaya yayımladığı (Gölgede Kalan Yıllar / Sömürüsüz Bir Dünya / Çoğunluğun Gücü) adlı birbirinden önemli, birbirinden değerli eğitici, öğretici ve yaratıcılığın, sanatın, estetiğin büyüleyiciliğiyle dokunmuş yapıtlarıyla ilgi odağı olan büyük Memet Fuat, annesi Piraye Hanım'ın ölümünden sonra bu 581 mektubu saklandığı çantadan çıkararak düzene koymuş ve iki cilt halinde okura sunmuştur.

Piraye'ye Mektuplar kitaplarındaki kimileri tarihli kimileri tarihsiz metinlerde birkaç sorun tekrar tekrar işlenmektedir. Bu sorunlardan biri, Nâzım Hikmet'in hapishanenin katı koşullarına, yasalarına alışabilmek için vargücüyle çabalamasıdır. Mahkemesi bir an önce görülür, durumu açıklık kazanırsa bu "suçlu"ların dünyasına daha çabuk alışacaktır. Beynindeki en sivri nokta, kuşatıldığı mahkeme sorunuyla sızlamaktadır. Piraye'ye, duruşmaya çıkarılırsa yargıçların verebilecekleri en az ve en çok cezanın ne olabileceğini iyimser yaklaşımlarla anlatır. Bir huzursuzluğun ortasında debelenmektedir, gerçi içerdeki hava henüz karabasana dönüşmemiştir ama o her ihtimale göre hazırlıklı davranmalıdır. Bu nedenle dışardaki özgür, coşkulu, neşeli, dinamik, yapıcı adamı, aynen korumaya çalışmaktadır. Biri, sadece kalbinin derinliklerinde değil, varlığının her zerresinde kanıyla, canıyla beslediği, büyüttüğü; konuşmalarında, hayallerinde bile gücünden hiçbir şey yitirmeyen AŞK'tır. Aşk, bugün de aşk, yarın da aşk, öbür gün de aşk... ve o iliklerini, kemiklerini titreten aşkı bedenden bedene, birebir yaşayamamanın korkunç sıkıntısıyla bunalmaktadır. Tenini, ruhunu perişan eden özlemle, özlemlerle kıvranmaktadır. Bir de hiç doyurulmayan, boyuna bastırılan, boyuna geleceğe bırakılan isteklerinin soluk aldırmayan çılgınlığı ve işkencesi var. Bunlar, bütün yönleriyle mektuplarda yer alırken aynı işlevi üstlenen benzer sözcükler yüzlerce kez tekrarlanmıştır, tekrarlanır ama sevgiden, aşktan, özlemden dem vurduğu için bayıltmaz, ilgileri söndürmez. Ayrıca mektupların bazılarında çok insanî, çok evrensel sorunlara, sanatsal yaratımlara, edebiyattaki gelişmelere, şiirlere, şiirlerine ilişkin konulara değinilmiştir. Biri, Piraye'nin Bursa'dan kilometrelerce uzaklıktaki evinde ne yapıp ettiğidir. Piraye'nin mali durumu iyi değildir ve ona elinden gelen yardımı esirgememektedir. Kazandığı paraları gönderir Piraye'ye ve nerelere ne kadar harcaması gerektiğini belirtir sık sık. Muhsin Ertuğrul'dan, İpekçi'lerden, yayınevlerinden alacaklarını en kısa sürede almalıdır Piraye Hanım. Biri de, mektuplarda adlarını andığı, selamlarını, saygısını ilettiği kişilerdir. Memet'tir o kişiler, Samiye'dir, Vedat'tır, Seyda'dır, Fifi'dir, Suzan'dır, Selma'dır, Halime teyzedir, sarı İlhan'dır. Ama hal hatır sorduktan sonra kapanışı mutlaka Piraye'yle, Memet'in adlarını yazarak yapar. Memet'i sevgiyle kucaklar, yanaklarından öper; onun büyümesiyle, mavi gözlerindeki ışıltıyla, kızıl saçlarıyla ilgilenir, bazen de doğrudan doğruya ona seslenir.

Ömür boyu aranan hazine

"Hatçem / Canımın içi karıcığım / Yavrucuğum / Yavrum / Sevgili / Nişanlım / Karıcığım / Canım nişanlım / Pirayem / Yavrum benim / Piraye / Büyük anne / Biriciğim / Kızım..." dediği Piraye Hanım başroldedir. O, her şeyin üstündedir. Sevdalısıdır, aşkıdır, arkadaşıdır, eleştirmenidir, yol gösterenidir, karısıdır. Ve bu güvenilir kadına gönlündekileri içtenlikle döker; her mektubunda olmasa da bazı mektuplarında yakınır Piraye'den mektuplarını geciktirdiği, yanıtlarında "Seni seviyorum" sözcüklerini kullanmaktan kaçındığı için. İstediği kadar yakarsın, istediği kadar baskı yapsın çok gereksinim duyduğu o cansuyu değerindeki sözcükleri söyletemez Piraye Hanım'a.

Hapishaneye girmeden önce son kez gördüğü yüzünün belleğine yansıyan ha-

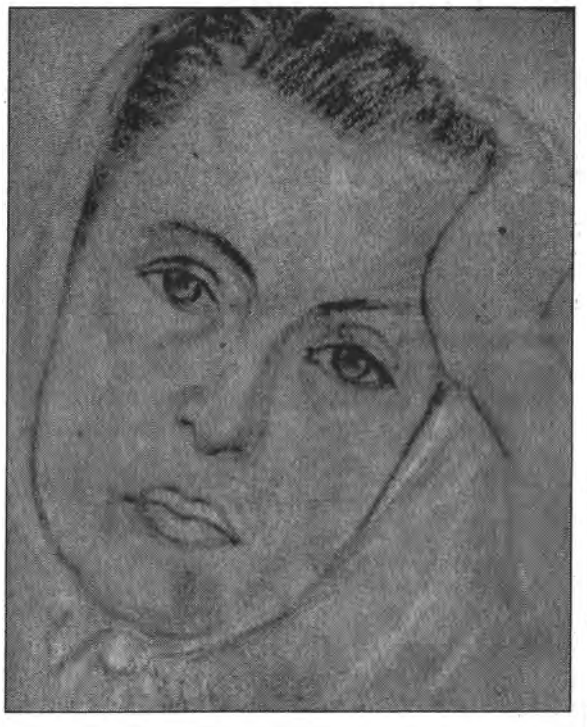

Nâzım Hikmet'in 1940'ta çizdiği Piraye portresi

Nâzım ile Piraye'nin aşkları ve sevdaları...

'Aslolan hayattır'

Nâzım Hikmet'in Piraye'ye mektupları, bugüne dek eksiksiz saklanışı ve yayımlanışıyla da önemli. Edebiyatımız ve toplumsal yapımızın değerlendirilişi bakımından önemli bu belgeleri okura ulaştırmada emeği geçen herkese, özellikle Piraye'ye binlerce saygı.

SENNUR SEZER

Nâzım Hikmet'in **Çankırı Hapishanesinden Mektuplar** adlı uzun şiirinin, ikinci bölümünün bitiş dizeleri hep ürpertir beni: **"Aslolan hayattır /** Beni unutma Hatçem". Bence bir ayrılık sözüdür bu. Yaşamın dayattıklarının, akışının yüreğin tüm sızılarına üstün geleceği gibi bir anlamı vardır. Aslında Nâzım Hikmet, bu şiir boyunca ölüm/yaşam karşıtlığı, ölüm korkusunun yersizliği temalarını işlemiştir. Ama bu dizelerde ölüm kadar kaçınılmaz bir ayrılığı duyarım ben. Acaba, Nâzım Hikmet'in bu dizelerle seslendiği sevgilisinin "Hatice Piraye-Pirayende" diye de andığı Piraye Hanım oluşu, Nâzım ile Piraye aşkının Piraye Hanım için mutsuz sonlanışı mı beni böyle düşündürür? Yoksa, Nâzım Hikmet'in "Hatçem" seslenişindeki çok özel tınının verdiği hüzün mü? Belki de "aslolan hayattır" dizesinin kıldan ince, kılıçtan keskin gerçekliği. Hiç değilse, bunu söyleyen ozan doğrulamıştır bu dizeleri. Çağımızda, "ölüm acısı" da dahil her şeyin geçici olduğunu daha önce de söylemiştir: "Yaşarsın karıcığım / kara bir duman gibi dağılır hatıram rüzgârda; / yaşarsın, kalbimin kızıl saçlı bacısı, / en fazla bir yıl sürer / yirminci asırlılarda / ölüm acısı."

Gençken, bu dizeler bana çok sevmekten doğan sitemler gibi gelirdi. Yaşlandıkça bu sitemin altında daha hoyrat bir şeyler duyumsuyorum. Has şiirler, her yaşta başka duygular verir okura. Günün ışıklarının gücü değiştikçe değişik ışıltılar ve renkler yansıtan kristaller gibi.

Nâzım Hikmet'in şiirlerinin bir sevecen, bir hoyrat sesler kazanışında, kuşkusuz bu şiirlerin yazıldığı süreç ve ortamın da payı vardır. Bu pay için en iyi ipuçlarına, sonunda kavuştu Türk okuru: **Piraye'ye Mektuplar 1-2.** Nâzım Hikmet'in Piraye Hanım'a yazdığı 581 mektup kitaplaştı. Mektupları derleyip, basıma hazırlayan Memet Fuat, bir sunuyla mektuplar konusunda bilgi veriyor. Nâzım Hikmet ile Piraye Hanım'ın sevdaları, evlilikleri ve ayrılışları konusundaysa en geniş bilgi yine Memet Fuat'ın "Gölgede Kalan Yıllar" adlı anılarında.

Hoyrat ve sevecen

Nâzım Hikmet'in 1933-1950 döneminde yazdığı şiirlerin, bir iki şiir dışında, tek kadın kahramanı Piraye Hanım, Nâzım'ın mektuplarında onun gözüyle çizilir. Kimi zaman hoyrat sitemlerle, hemen ardından sevecen ve utangaç özür dileyişlerle. Alıntılamak istediğim mektup parçalarını, aynı dönemde yazılmış ya da benzer duyguları yansıtan şiirlerle desteklemeyi deneyeyim: "Dokuz aydır ben demirlerin arkasında ve sen hayatın içindesin... Ve Ve kimbilir bu böyle daha ne kadar sürecek?.. Hayatın genç bir kadından istedikleri vardır... Ne yapalım? Hayat ve tabiat bizden kuvvetlidir..." (11 Kânunievvel 1933, Bursa)

"Yaşarsın karıcığım, / kara bir duman gibi dağılır hatıram rüzgârda" (11.11.1933, Bursa).

"Bir de kimbilir / sevdiğin kadın seni sevmez olur / ufak iş deme / yemyeşil bir dal kırılmış gibi gelir / içerdeki adama" (1949)

"Şimdi, yüzüm hep kırmızı, gözlerim dolu, senin ve kendi kendimin karşısında utancımdan yerin dibine geçmek istiyorum. Belki kafalarımız çarpıştığı zaman ben galip geliyorum. Fakat kalplerimiz çarpıştığı zaman daima yenilen benim... Çünkü, Allah belasını versin, öyle ipe sapa gelmez, öyle münasebetsiz, öyle ölçüsüz seven bir kalbim var ki, onun deliliklerini idare etmek elimde değil... Bir tek kelime: Beni affet sevgili!" (21 Birincikânun 933, Bursa)

"Ve tıpkı o eski / acıklı hikâyelerdeki / yalnayak, karlı yollara düşmüş, yetim bir çocuk gibi bu yürek / mavi gözleri ıslak / kırmızı küçük burnunu çekerek / senin bağrına sokulmak istiyor / Yüzümü kızartmıyor benim / onun bu an / böyle zayıf / böyle hodbin / böyle sadece **insan** / oluşu" (1938)

Nâzım Hikmet'in hırçınlığı da, özür dileyişi de Piraye Hanımı kıskanışıyla ilgili: "Sevdiğim kadınları deli gibi kıskandım". Nâzım'ın tutuklu oluşu, sevdiği kadının onu beklemeyeceği ya da alda-

linin hiç bozulmamasını, hep öyle canlı, renkli, etkiler dağıtan bir çekim merkezi gibi kalmasını sağlamak, her baktığında geçmişle, geçmişleriyle özdeşleşmiş olayları görmek, başka durumlara karışan ya da sisler arasında yiten pek çok şeyi anımsamak ereğiyle fotoğraf yollamasını ister Piraye Hanım'dan. Kendisi de yollar ilişkilerini diri tutmak, dengeleri omuzlarında taşıyan öğelerde bir zayıflama olmasını önlemek için. Her mektupta yalın, yumuşak sözcüklerle portresini, karakterinin yapısını çizmeye koyulur. Piraye Hanım, namuslu, onurlu, ağırbaşlı, soylu, güvenilir, erkeğine bağlı, özverili, sevecen bir kadındır... Ömür boyu aranan bir hazinedir. Belki de böyle bir kale gibi sağlam oluşu ve bağışlayıcılığı, koca şaire zaman zaman çocuklaşmak, şımarmak cesaretini verir.

"Acı bir tat"

Kendisini cezalandırmaktan başka bir şey düşünmeyen çatık kaşlıların tutumuna göre oluşturur mektuplarında içeriğini ve duygularını, tepkilerini iletir Piraye Hanım'a. 16 no.lu mektubunun bir yerinde şöyle der: "Ayrılışımızın garip bir tadı kaldı damağımda, acı bir tat... Yarım kalmış bir öpüşmeye benzer bir şey!.. Seninle gırtlağıma kadar doluyum!.. Ben bir toprak çanak gibiyim ve sen beni dolduran, baygın, acı kokulu kırmızı bir içkisin... Yaşım otuz sularında, fakat seni 14 yaşında bir mekteplinin ve 60 yaşında bir felsefe adamının ikiz aşkıyla seviyorum..." Cezasının kesinleşmediği dönemin mektubudur bu ve bunları öteki mektuplar izler. 19 no.lu mektubun sonu şöyle: "Bir taraftan sana kalbimin içindekileri yazmak istiyorum, bir taraftan kafamın içindekiler kalemin ucuna geliyor. Bereket versin ki sen hem kafamın, hem de kalbimin içindekilerle berabersin, birsin, sen bensin..." 89 no.lu mektupta sorular yanıtlanır, duraksamalar sona erer: "Karıcığım, nihayet iş bitti. Temyiz tasdik etti. On beş seneye mahkûmuz. Aldırma. Ben gayet kuvvetliyim. Mesele herhangi bir mahkûmiyet değil, Nâzım Hikmet'in imhasıdır. Bu bir çeşit Dreyfus davası. Şimdi ne yapıp yapıp İmralı'ya gitmeye çalışacağım." Artık hapishane içi yaşamda, orda kaldığı sürece rahat edeceği bir yer açma savaşımındadır. 93 no.lu mektuptan: "Ankara cezaevine nakledildik. Bakalım ne olacak. Aftan istifade imkânları var. Bu kadar boş ve haksız yere on beş sene yedikten sonra böyle bir 'adli hataya' kurban gittikten sonra eğer aftan da istifade edemezsem çok tuhaf olur. Aftan istifade edersem, beş on güne kadar senin yanındayım. Karanlıktan aydınlığa, senin ışığına kavuşacağım ve harap kemiklerimi ısıtacağım." 94 no.lu mektuptan: "... İstanbul'a gelir gelmez sana telgraf çekmeye çalışacağım. Hiç olmazsa demirlerin arkasından olsun birbirimizi görmüş oluruz. Seviniyorum. Seni öyle göresim geldi ki, tatlı ve hazin bir ışık gibi gözlerimde, nefis bir koku gibi burnumda tütüyorsun." Nâzım Hikmet'i Erkin gemisine naklediyorlar. 97 no.lu mektuptan: "Burda bir başıma, bir gemi lombozundan aynı deniz parçasını seyretmek ve uykuya kavuşup seni rüyamda görmek için gecelerin çabuk gelmesini beklemekle günlerim geçiyor. Ümidim, bir gün sana bir daha ayrılmamak üzere kavuşmak ümidimi yegâne kıymetli şeyim olarak içimin en gizli yerinde saklamaktayım. Bu ümit de olmasa çıldırmak işten değil. Çok yalvarırım, karıcığım, ilk fırsatta annemle gel. Seni göreyim. Yüzüne bakayım, sesini duyayım. Kabilse bana iki lira gönder. Fazlasını bulmak için uğraşma. İki lira yeter. Nasıl olsa karavana çıkıyor. Cigara ve gazete parası. Bir de çorabım yok, gelirken çorap getir." Mektuplar, mektuplar, mektuplar ve her birinde, içerden dışardan sistemli bir biçimde kemirilen bir ruhun, kemirilen bir yaşamın öyküsünü anlatan 581 mektup. Umutların, umutsuzlukların, karamsarlıkların, yükselip alçaldığı, yoğunlaştığı anları işleyen yüzlerce mektup.

On yedi yıla mahkûm edilerek yeteneğinin, dal budak salması, harikalar yaratması (gene de harikalar yaratmıştır) mutlu olması engellenmiş ve mutsuzluğun en dibine itiliniş ve yok edilmeye karar verilmiş tepeden tırnağa duyarlıklı bir sanatçı, bu tutuma ya boyun eğecek ya da baş kaldırıp mutsuzluğun kendisini daha fazla hırpalamasına olanak tanımayacaktır; bu eylemi de ancak şiir, piyes, mektup yazarak, romanlar çevirerek gerçekleştirecektir. Nâzım Hikmet de böyle yapmış, kalemiyle yaşamını savunmuştur, kalemiyle ayakta kalmasını sağlamıştır. Bu da bir savaşım, bir karşı koyma, bir yenilgiye uğramama, ufalanıp tozlaşmama biçimidir.

Ve Piraye'ye Mektuplar Nâzım Hikmet'in olağanüstü direnişinin iki ciltlik destanıdır.

Dünya edebiyatında mektupları yapıtların temeline oturtarak yazılan romanlar vardır. Lacloc'un "Tehlikeli İlişkiler"i onlardandır, Balzac'ın "İki Yeni Gelin'in Hatıraları" onlardandır, Monterlant'ın dört ciltlik "Genç Kızlar" romanı onlardandır. Bizde de denenmiştir mektuplarla roman yazma tarzı. Ben bunlara Nâzım Hikmet'in "Piraye'ye Mektuplar"ını eklemek istiyorum.

Çünkü bu, Nâzım Hikmet'in -alt yapısında mektupların soluk aldığı- hapiste geçen çileli yaşamının, çevresindekilerin ve ilişki kurduklarının romanıdır. ■

Piraye'ye Mektuplar / *Nâzım Hikmet / Adam Yayınevi / II cilt, s.367-371*

Nâzım Hikmet ile Piraye Mithat Paşa köşkünün bahçesinde.

Soldan sağa:Samiye, Nâzım, Naci Sadullah,Seyda Mithat Paşa Köşkünün bahçesindeler. Yanda ise, Piraye hasta. Köşkün bahçesinde dinlenirken fotoğraf çektirmek için zorla kaldırmışlar.

tacağı korkusunu getirmektedir Bu korkuyu geciken mektuplar, Piraye'nin birinden içtenlikle söz etmesi vb.de körüklemekte, kırıcı bir anlatım edinmektedir kimi zaman mektuplarında:

"Kızım!

Nihayet bir mektup göndermek lütfunda bulundunuz... Teşekkür... Kime aşık olursan ol! Bir mahpusun dışardan aldığı kötü haberler arasında, karısının sevdalanması o kadar da mühim değilmiş..."

Bu kadar katı bir biçimde suçladığı Piraye'den bir sonraki mektubunda, çocuksu bir coşkuyla özür diler:

"Biriciğim,

Beni bilirsin, lüzumundan fazla şairim. Her hadiseyi kafam yalnız şuurla değil, kalbim hisle de işler, yoğurur, ona en akla hayale gelmez şekiller ve ölçüler verir... Bu benim en büyük kusurum, en büyük meziyetimdir... Ne haltedeyim! Yaradılışım böyle... Hele senden ve sevdiklerimden uzak karanlık bir meçhulun içinde olmak bende bu hassayı, bilhassa sana ait olan meselelerde, marazi bir hadde kadar çoğalttı..."

Duygusal bir savrulma gibi görünen bu iki ayrı tavır, yine Nâzım'ın satırlarıyla açıklanır:

"Bu iki mektupta çarpan tek bir insan kalbidir. Ve her ikisi de bir tek kalbin tek bir iştirak ve sevgisinin ayrı ayrı renklerde görünüşüdür. Ben bu mektupta sana ne kadar sevdalıysam ötekinde de öyleydim."

Nâzım Hikmet, sevdalı olmayı insan olmanın bir parçası sayan şiirlerini yaşamından damıtmıştır. Piraye'ye Mektupları okuyan herkes, Tahir'le Zühre Meselesi şiirini anımsayacaklardır:

"Tahir olmak da ayıp değil Zühre olmak da / hatta sevda yüzünden ölmek de ayıp değil / bütün iş Tahir'le Zühre olabilmekte / yani yürekte / ... / Yani Tahir'i Zühre sevmeseydi artık / yahut hiç sevmeseydi / Tahir ne kaybederdi Tahirliğinden?"

Gerçi Tahir ile Zühre öyküsünde sevdasından cayan yoktur, ama Nâzım ile Piraye gerçeğinde bir "aldattım kadınlarımı" yaşanacaktır. Yasal olarak ayrıldıklarında bile "İçimde ikinci bir insan gibidir / seni sevmek saadeti" diye yazacaktır Nâzım Hikmet. "(...) şunu bil ki sen benim yeryüzünde bin bir çeşit bağla sımsıkı bağlı olduğum biricik insansın, sana hayranım, sana minnetkârım ve senin için her zaman gözümü kırpmadan ölebilirim. Senin benden ayrılmak istemen, ayrılman, bu bahiste hiçbir şeyi değiştiremez."

Ne var ki "Aslolan hayattır!"

Para sorunları ve edebiyat tarihi

Nâzım Hikmet'in Piraye Hanım'a yazdığı mektuplar, Nâzım'ın yargılanışından, para sorunlarına, gördüğü düşlere, aile kişilerine kadar başka ayrıntıları da içeriyor. Yaşamın akıp giden günleri "içerdeki adamın" hasreti kadar gereksinimlerini de arttıracaktır: yatak, çamaşır, ek para kazanabilmek için gereken işlere malzeme. Kimi zaman iplik, kimi zaman çevirisi yapılacak kitap. Ve bu gereksinimler için Piraye'nin başvurması gereken yerlerin listesi...

Bu para sorunuyla ilgili bölümler, edebiyat ve tiyatro tarihimize de ışık tutacak niteliktedir. Nâzım'ın para kazanmak için yazdığı senaryolar, müzikal metinleri, çeviriler için en iyi belgeler bu mektuplar Ayrıca bu mektuplar, yurdumuzda bir yazarın, hele tutuklu olunca, teliflerini ne kadar zorlukla aldığının da önemli bir belgesi. Edebiyat tarihçilerimizin, "Mektuplar"a bir de bu gözle bakmaları gerekmekte.

Edebiyat tarihçilerimizin ve okurun bu mektupları okuduktan sonra, kimi şiirlere daha başka yorumlar getirebileceğini sanıyorum. Örneğin **Memleketimden İnsan Manzaraları**'nda yer alan şiirlerden ikisinin ipuçları şu satırlarda:

"Sana bundan birkaç gün önceki, geçen haftanın üçüncü mektubunda, yine bir yığın şiir yolladım. Basri Şener ile Kambur Kerim'in hayatları faslını. Aldın mı onları da, lütfen bildir. Benim bu yazı 12.000 mısra kadar tutacak. "Destan"ı da içine koyacağım. Onun için rica ederim bana postayla **taahütlü olarak** -evrakı mesalih, iş kâatları halinde verirsen daha ucuz olur- **Destan'ı** hemen yolla. Bu benim ilk büyük kitabım olacak ve senin adına yazıldığı için en sevdiğim şiirimdir. Altı aya kadar bitireceğimi sanıyorum." (19.2.942)

"Geçen, yani bundan evvelki mektubumda yolladığım şiiri aldın mı? İçinde Basri Şener ve Kambur Kerim diye iki insanın hayatı yazılıydı. Bu iki adamdan birisini, Kambur'u tanırsın, hani sana ipekle örülmüş iki çerçeve hediye etmişti. Bizim revirin hastabakıcısı, sahici ve yegane doktorudur. Bu iki adamın hayatlarını merakla okuyacağını sanıyorum. Fikrini bildir bana." (23.2.942)

Nâzım ve Piraye Samiye'nin oğlu Hikmet'le birlikte.

"Mektuplar", bugün de değişmeyen bir başka gerçeğin de altını çiziyor, yazarları, gazetecileri tutuklamak yetmez, onlara ayrıca ekonomik ambargolar da uygulamak gerekir. Bu ambargo, onun eski arkadaşlarının eliyle olursa daha da iyi:

"Muhsin benim şu tercüme piyesi oynamadı. Eh, dünya bu. Malum."

Düşler ve gerçekler

Nâzım Hikmet'in mektupları, -ki 17 yıl boyunca yazılmıştır- Nâzım'ın yargılanması sürecini de, özlemlerini de sıkıntılarını da, şiirlerinin yazıldığı ortamı da yansıtması bakımından önemli bir belgesel. Nâzım Hikmet'in tutukluluk ortamında tanıştığı ve gelişmelerine katkıda bulunduğu edebiyat ve sanat adamları konusunda da önemli ipuçları içeriyor. Ancak, bir yazarın düşleri ve gerçekler konusunda, (yargılanma, piyeslerin sahnelenmesi, para kazanılacak satışlar, dokumalar, yasal duruma göre salıverilme tarihi ve genişleyen yargılama vb.) binlerce küçük ayrıntının oluşturduğu yapıyı da gözden kaçırmamak gerekli. Bu ayrıntılar, hapishane koşullarıyla birleştiğinde, şairin erken ölümünü hazırlayan nedenleri de belirtiyor.

Nâzım'ın kurduğu düşlerden biri, Piraye'den istediği üç çocuk: "Piraye, senden arka arkaya olmasa da, kısa bir zamanda 3 çocuk istiyorum. İkisi kız, biri erkek. Buna göre hazırlan şimdiden. Kızlardan biri sarı, öteki kızıl saçlı olacak. Erkeğin gözleri mavi, saçları kızıl olacak. Yani erkek Memet'e benzeyecek biraz." Tarihsiz bir mektup, bir yanıyla Nâzım Piraye aşkına gölge düşürmeye çalışanlara yanıt. Bir yanıyla da masalsı. Özellikle daha önce yazılmış ve kendini bir masal devine benzeten parçayla birleşince. Nâzım, Piraye'nin seslenişiyle ya da "yüreğinden koparıp verdiği iki kılı birbirine vuruşuyla", "yeri yarıp, gökyüzünü parçalayıp" ortaya çıkacak bir devdir. Piraye de, masal padişahına, görünüşleri önceden belirlenmiş (altın saçlı, gümüş perçemli vb.) çocuklar doğuracak kız.

Masalın gerçekleşeceği mekân, bir düz şiir biçiminde dile getirilir:

"Üç atölyede üç ocak kuracağız. Ama mutlaka kuracağız. Ocaklardan birtanesi, marangozhanedeki, tuğladan olacak. İkincisi, resim atölyesindeki beyaz mermerden ve şiir odasındaki senin saçların gibi güneşli Ural taşından. Sen marangozhanedeki ocağın başına beyaz, keten ve çok kısa etekli bir entariyle oturacaksın. Koltuğunu ben kocaman iki şimşir kütüğünden oymuş olacağım. Resim atölyesinde kırmızı kadifeler giyeceksin ve koyu mavi maroken koltukta oturacaksın. Maroken işini beceremediğim için, ayaklarının altına abanozdan oyma bir tabure yapacağım. Şiir odasında gayet ince ipekliden ve çıplak tenine çok uzun, ama yerlerde sürünürcesine uzun etekli ve tek dikişli bir entari giyeceksin. Ayaklarında çorap olmayacak. Yüksek topuklu ve üzerleri eski Antep işi sırma işlemeli kadife, mavi kadife terlikler bulunacak. Yumuşak, çok geniş bir koltukta oturacaksın. Cigara masanı ve kutunu ben yapacağım -çünkü yumuşak koltuğu da yapamam, ama belki o zamana kadar senin için döşemeciliği de öğrenirim- ve ara sıra o yeryüzünün en biçimli parmaklarını uzatıp benim senin için yaptığım cigara masasından -bu masa gül ağacından ve kutu abanozdan olacak- bir cigara alacaksın."

Çatlak tavanlar, çık çık bitmeyen merdivenler ve doğru dürüst kurulmayan, kurulsa da yanamayan sobalı bir evde yaşayan, siyatikli eşe, sevgiliye, arkadaşa, altı yıldır kışları mangal ateşi bile görmeyen beton kutudan bu satırları yazabilmek için nasıl bir ümit, nasıl bir düş gücü gerekir... Okuyanlar düşünsün.

Nâzım Hikmet'in Piraye'ye mektupları, bugüne dek eksiksiz saklanışı ve yayımlanışıyla da önemli. Edebiyatımız ve toplumsal yapımızın değerlendirilişi bakımından önemli bu belgeleri okura ulaştırmada emeği geçen herkese, özellikle Piraye'ye binlerce saygı. ■

Metin Celâl ile "Çağdaş Türk Edebiyatında 199 Şair 199 Şiir" ve "Cumhuriyet Dönemi Çağdaş Türk Şiir Antoloisi" üzerine

"Önce şiir, diyerek çıktım yola"

Üzerinde Metin Celâl imzası olan iki şiir antolojisi yayımlandı geçtiğimiz aylarda. Metin Celâl bu antolojilerden birini "Türk Edebiyatında 199 Şair 199 Şiir" adını taşıyanını Eray Canberk'le birlikte hazırlamış. Diğer antoloji ise "Cumhuriyet Dönemi Çağdaş Türk Şiiri" adını taşıyor. Her iki antoloji ve hazırlanış yöntemleri üzerine konuştuk Metin Celâl'le.

ENVER ERCAN

-İmzanı taşıyan iki antoloji birden yayınlandı. Oğlak Yayınları'ndan çıkan "Çağdaş Türk Edebiyatı'nda 199 Şair 199 Şiir" adlı antolojiyi Eray Canberk'le birlikte hazırlamışsınız. 1938 doğumlulara kadar olan bölümdeki şiirleri Canberk seçmiş. Sen ise 1967'lilere kadar olan bölümdeki şiirleri. Bu antolojiyi neden iki kişi hazırladı?

- "199 Şairden 199 Şiir"de esas olarak Eray Canberk'in emeği söz konusu. Başlangıçtan 60'lı yıllara kadar gelen bölümü o hazırladı. Sonrası için benden yardım istendi. Benden yardım istenmesinin nedeni de "Cumhuriyet Dönemi Çağdaş Türk Şiiri Antolojisi"ni hazırladığımı bilmeleridir. "199 Şairden 199 Şiir" Oğlak Yayınları'nın bir dizisinin ikinci kitabı. İlki Selim İleri'nin hazırladığı "99 Hikâyeciden 99 Hikâye"dir. Bu antolojilerin adları bile farklılıklarını yansıtmaya yetiyor. Her şairden tek bir şiir seçilecekti. Eray Canberk'le birlikte bunların çok tanınmış şiirleri değil de bizim beğendiğimiz, belleklerde kalacağını düşündüğümüz şiirler olması gerektiğine karar verdik. O yönde bir çalışma yaptık. Bir de bizi zorlayan sayı sınırı vardı. 199 şairden şiir seçilmesi gerekiyordu. Bazı şairlere yer verilmemiş olmasının nedeni odur.

- Peki Eray Canberk'in seçimlerini nasıl buldun? "Ben olsam şu şairleri alırdım" ya da "O şairi aslında o şiir yeterince temsil etmez" dediğin oldu mu? Kitabı eline aldığında "Ancak bu kadar olabilirdi" mi dedin?

- Antolojiyi birbirimizden habersiz hazırlamadık. Hangi şairlerin seçildiğini, o şairlerden seçilen şiirlerin tercih ediliş nedenlerini biliyorum. Tabii ki herkesin seçimi farklı olacaktır, ama şu gerçek: belirli bir beğeni ile yola çıkıyorsanız, art niyetleriniz angajmanlarınız yoksa, estetik bazda bakıyorsanız, seçimler hemen hemen çakışıyor. Türk şiirinin temel taşlarını oluşturan şairlerde buluşmamanız olanaksız. Şiirleri seçerken her zaman, her antolojide yer bulan şiirlerin yerine öznel bir tavırla şiir seçmeye karar verdik. Zaten tek bir şiirle bir şairin bütün özelliklerini, özgünlüğünü yansıtmak mümkün değil. Bu antolojideki şiirleri tadımlık olarak düşünmek gerek. Arzumuz, okuyucunun antolojilerden yola çıkarak o şairlerin eserlerine yönelmesi, şiir kitaplarını okuması...

- Yine de bu antolojide tehlikede olan seçici sensin. 199 şairi ve şiirini belirlemişsin. Ve bu şairlerin kimileri, şiir dünyasında henüz genel kabul görmüş değiller. Bu isimleri, şairleri seçerken ölçütün neydi?

- Ölçüt estetik düzeydir. Gerçekten şiir yazdığına inandığım şairlerden şiirler seçmeye çalıştım. Senin sorunda gizli olan eleştiriyi dikkate almaksa mümkün değil. "Şiir dünyasında genel kabul görmüş olmak" ne anlama gelir? Tartışmak gerek. Çünkü günümüz şairlerini belirlerken, günümüzün belli başlı şairlerini araştırırken çok fazla kaynağımız yok. Daha önce yayımlanmış antolojiler ya günümüz şairlerine çok az yer veriyorlar ya da dostlar alışverişte görsün tavrı ağır basıyor. Dergilerin ise ne yazık ki günümüz şiirinin durumunu yansıtmak görevinde sınıfta kaldığını söylemek zorundayım. Bu durumda tek seçenek kitaplara yönelmek, kitap yayımlamış şairlere bakmaktır. Ben de bu yolu seçtim. Estetik açıdan da, duruş açısından da Türk şiiri içinde yeri olan ya da önümüzdeki yıllarda yeri daha da belirginleşecek şairlerden seçmeler yapmaya çalıştım.

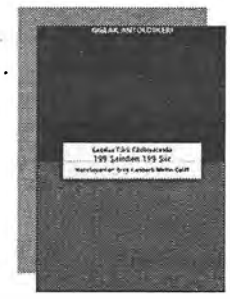

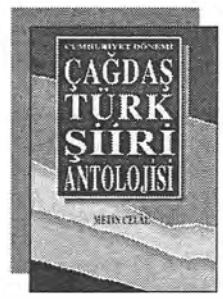

- "Cumhuriyet Dönemi Çağdaş Türk Şiiri Antolojisi"ni ise tek başına hazırlamışsın. Titiz bir çalışma bence, yine de nasıl bir yöntemle hazırladığını merak ediyorum. Çünkü "199 Şairden 199 Şiir"de yer alan şairlerin çoğu yok bu antolojide. Bir çelişki olarak yorumlanabilir bu durum.

- "Cumhuriyet Dönemi Çağdaş Türk Şiiri Antolojisi" bir anlamda şiir tarihimizi yazmak gibi bir şey. "Çağdaş" diye adlandırdığımız dönemin, Cumhuriyetin ilk yıllarından günümüze dek uzanan dönemin tarihini yazmak... Şair seçimleri de, şiir seçimleri de "Çağdaş Türk Şiirinin belirgin adları kimlerdir?" sorusuna aranan cevap sırasında ortaya çıktı. Şiir seçiminde ise hem sevilen unutulmazlaşan şiirlere, hem de şairlerin genel özelliklerini yansıtan şiirlere yer vermeye çalıştım. Tüm seçimlerde ideolojik olandan değil şiirden, estetikten yola çıkmaya çaba gösterdim. Tüm şairlerin Türk şiirinin içindeki yerlerine, şiirsel değerlerine göre bir seçme yapmaya çalıştım.

"Cumhuriyet Dönemi Çağdaş Türk Şiiri Antolojisi"nde, çalışmanın boyutu bir sınırlama gerektiriyordu, özellikle günümüze doğru yaklaştıkça şair sayısı olağanüstü artıyor, bir noktadan sonra en az iki kitap yayımlamış, bence şiir etkinliğini sürdüren şairlerden şiirler seçtim bu yüzden. En az iki kitap yayımlamış olma kıstası nedeniyle şiirini çok sevdiğim şairden şiirlere yer veremedim. 199 Şairden 199 Şiir'e gelince, daha önceden belirlenmiş bir sayı var, "Cumhuriyet Dönemi Çağdaş Türk Şiir Antolojisi"nde yer veremediğim bazı şairlere yer vermek için bir fırsat gibi göründü bu bana. Bir anlamda kıstas farklı olsaydı ne olurdu onu görmeye çalıştım diyebilirim.

İki antolojide de yer alan şairlerden farklı şiirler seçilmesine gelince, antolojiler birbirlerini engellemesin, aksine desteklesin istedim. Bir de söylediğim gibi hazırlanış mantıkları farklıydı. O mantıklara uymak gerekiyordu. Kolaycılık yapıp ikisinde de aynı şiirlere yer yermektense, biraz daha emek verip farklı şiirler seçmek daha doğru göründü. Sonuçta yanlış yapmadığımı düşünüyorum, hele talihin bir cilvesi olarak çok kısa bir aralıkla yayımlandıklarını düşünürsek...

- Son 10-15 yıllık dönemde şairliğinin yanı sıra eleştirel değerlendirme yazılarınla, yayıncılığınla, dergiciliğinle de adını belirginleştirdin. Sanırım en çok tepki gören imza da sensin bu dönemde. Şimdi de iki antolojiyle çıktın okur karşısına, elbette şairlerin karşısına da. Antolojileri hazırlarken, alabileceğin tepkileri de düşünmüşsündür sanırım. Şimdi dürüstçe söyle: Hiç korkmadın mı?

- Türkiye'de düşünce dünyasının, özellikle şiirde eleştiri anlayışının tam anlamıyla "ben merkezci" olduğuna inanıyorum. Nesnellik, objektiflik bir yana, şairler, yazarlar kendi adlarının geçmediği hiçbir şeyle ilgilenmiyor. Bir eleştiride, incelemede adları geçiyorsa da onları ne kadar övüldükleri ilgilendiriyor, ona bakıyorlar.

Antolojiler, kuşkusuz olarak tartışmaya açık çalışmalardır. Bir bakış açısını, bir kişinin şiir anlayışını yansıttıkları için de tartışılmaları, eleştirilmeleri doğaldır. Bu anlamda eleştiriler gelmesini bekliyorum. Tartışa tartışa en iyiye, doğruya yaklaşırız. Bu noktada beni tek korkutan "ben merkezci" bakış açısına saplanıp, "niye şu var, niye bu yok, niye beni almadın..." düzeyinde kalan eleştirilere kapılınması... Yoksa antolojinin hazırlanış mantığıyla, bakış açısıyla ilgili eleştiriler gelmesi, tartışmalar yapılması beni sevindirir...

- İnsan durup dururken antoloji hazırlamaz diye düşünürüm hep. Üstelik son yıllarda başka antolojilerde yayımlanmışken... Seninkilerin farkı ne?

- Yaklaşık on sekiz senedir şiir üzerine kafa patlatıyorum, bir şeyler yazmaya çalışıyorum. Bir bakış açısı, bir yöntem geliştirmeye çalışıyorum. Seksenli yılların başından itibaren tartışa tartışa bir yere geldik diye düşünüyorum. Şiir hakkında yeterince konuştuk, yazdık. Bu tartışmalardan, düşünce alışverişlerinden ortaya çıkan sonuçların, anlayışların bir yerde somutlanması gerektiğine inanıyorum. Bunun en iyi somutlanacağı çalışma biçimi bana antoloji olarak göründü. Örnekler üzerinde tartışmanın zamanı geldiğine inanıyorum çünkü.

Öte yandan daha önce antolojiler üzerine yaptığım kapsamlı bir incelemede antoloji hazırlayıcılarının günümüze doğru uzanmakta pek isteksiz olduklarını gördüm. Belki de senin önceki sorundaki korku durumu söz konusuydu. Bu anlamda o antolojiler hep eksikmiş gibi göründü bana. Bir de şairleri şiirleriyle değil de konumlarıyla, siyasi görüşleriyle değerlendirdiklerini, seçtiklerini düşündüm. Şiirden yola çıkarak, "önce şiir" diyerek bir antoloji hazırlanırsa ne olacak onu görmek istedim. Benim çalışmamın bakış açısı ve anlayış olarak önceki antolojilerden farklı olduğunu düşünüyorum.

- Çağdaş Türk Şiiri Antolojisi'ni hazırlayıp Papirüs Yayınları'na teslim ettikten bu yana bir yılı aşkın bir süre geçtiğini biliyorum. Artık yabancılaşmış sayılırsın kitaba. Dışarıdan baktığında eksiklikleri ya da fazlalıkları var mı antolojinin?

- Behçet Necatigil'in hiç unutmadığım bir sözü vardır: "Antoloji, sözlük türü çalışmalar günceldir. Onlara hazırlandığı gün bakılmalı, öyle değerlendirilmeli. Bu nedenle de değişmeleri, değiştirilmeleri, bazı adların çıkartılması, bazılarının eklenmesi normaldir" der yaklaşık olarak. Ben de "Cumhuriyet Dönemi Çağdaş Türk Şiir Antolojisi"nin yaşayan bir çalışma olmasını istiyorum. Eğer ilgi görür yeni baskıları yapılması gerekirse, her yeni baskıda yeniden ele almak istiyorum. Çünkü son noktayı koyup yayınevine teslim ettiğimden beri geçen bir buçuk yılda bile birçok gelişme olduğu gerçek. Antolojide yer alan şairlerin biyografilerine bakıldığında bile bu görülebilir. Bu zaman diliminde birçok yeni kitap çıkmış ve onlar değerlendirme dışı kalmış. O nedenle bugün bile elden geçirmek gerekirse, antolojide birçok değişiklik yapmak gerekebilir diye düşünüyorum. Çünkü yapılan çalışma "güncel" ve de yaşamasını istiyorsak bu tür bir bakışı gerektiriyor. ■

Çağdaş Türk Edebiyatında 199 Şairden 199 Şiir / *Hazırlayanlar: Eray Canberk- Metin Celal /Oğlak Yayınları/ 329 s.*

Cumhuriyet Dönemi / *Çağdaş Türk Şiiri Antolojisi /Metin Celal / Papirüs Yayınevi / 486 s.*

V. İ. LENİN
12 Ciltte Seçme Eserler

- **SEÇME ESERLER Cilt 1**
  I. Rus Devrimi'nin Ön Koşulları 1894-1899 ..... 1.900.000
- **SEÇME ESERLER Cilt 2**
  Bolşevik Parti İçin Mücadele 1900-1904 ..... 1.900.000
- **SEÇME ESERLER Cilt 3**
  1905-1907 Devrimi 2.000.000
- **SEÇME ESERLER Cilt 4**
  Gericilik ve Yeniden Yükseliş Yılları1908-1914 ..... 1.600.000
- **SEÇME ESERLER Cilt 5**
  Emperyalizm ve Emperyalist Dünya Savaşı 1915-1917 ..... 1.600.000
- **SEÇME ESERLER Cilt 6**
  Devrim Yılı 1917 ..... 2.400.000
- **SEÇME ESERLER Cilt 7**
  Devlet Öğretisi ve Parti'nin Görevleri 1.900.000
- **SEÇME ESERLER Cilt 8**
  Savaş Komünizmi 1918-1920 ..... 1.800.000
- **SEÇME ESERLER Cilt 9**
  Yeni Ekonomik Politika ve Sosyalist İnşa 2.400.000
- **SEÇME ESERLER Cilt 10**
  Komünist Enternasyonal 1.400.000
- **SEÇME ESERLER Cilt 11**
  Marksizmin Teorik Temelleri 1.900.000
- **SEÇME ESERLER Cilt 12**
  Tarım Sorunu Teorisi 1.500.000

- MATERYALİZM VE AMPİRİOKRİTİSİZM 1.900.000
- KIR YOKSULLARINA! 500.000
- NE YAPMALI? 850.000
- BİR ADIM İLERİ İKİ ADIM GERİ 1000.000
- İKİ TAKTİK Demokratik Devrimde Sosyal-Demokrasinin İki Taktiği 750.000
- EMPERYALİZM 600.000
- DEVLET VE DEVRİM 700.000
- PROLETER DEVRİM VE DÖNEK KAUTSKY 900.000
- "HALKIN DOSTLARI" KİMLERDİR? Ve Sosyal-Demokratlara Karşı Nasıl Mücadele Ederler? 900.000
- "SOL RADİKALİZM" KOMÜNİZMDE ÇOCUKLUK HASTALIĞI 600.000
- NİSAN TEZLERİ VE EKİM DEVRİMİ 900.000
- İŞÇİ KÖYLÜ İTTİFAKI 600.000

inter yayınları

KURULUŞUMUZUN 10. YILI DOLAYISIYLA 30 HAZİRAN 1998 TARİHİNE KADAR %50 İNDİRİM!

J. V. STALİN
Eserler (16 Cilt)

- **ESERLER C. 1** 1901—1907 ..... 1.200.000
- **ESERLER C. 2** 1907—1913 ..... 1.200.000
- **ESERLER C. 3** 1917 ..... 1.200.000
- **ESERLER C. 4** 1917—1920 ..... 1.300.000
- **ESERLER C. 5** 1921—1923 ..... 1.200.000
- **ESERLER C. 6** 1924 ..... 1.200.000
- **ESERLER C. 7** 1925 ..... 1.200.000
- **ESERLER C. 8** Ocak—Kasım 1926 ..... 1.200.000
- **ESERLER C. 9** Aralık 1926-Temmuz 1927 ..... 1.200.000
- **ESERLER C. 10** Ağustos- Aralık 1927 ..... 1.200.000
- **ESERLER C. 11** 1928 - Mart 1929 ..... 1.200.000
- **ESERLER C. 12** Nisan 1929 - Haziran 1930 ..... 1.200.000
- **ESERLER C. 13** Temmuz 1930-Ocak 1934 ..... 1.200.000
- **ESERLER C. 14** Şubat 1934-Nisan 1945 ..... 1.300.000
- **ESERLER C. 15** **[SBKP(B) TARİHİ]** 1938 ..... 1.300.000
- **ESERLER C. 16** Mayıs 1945- Aralık 1952 ..... 1.300.000

- LENİNİZMİN TEMELLERİ 750.000
- LENİNİZMİN SORUNLARI 2.400.000
- ANARŞİZM Mİ? SOSYALİZM Mİ? 500.000
- MARKSİZM, ULUSAL SORUN VE SÖMÜRGE SORUNU 1.200.000
- DİYALEKTİK VE TARİHİ MATERYALİZM 300.000
- SBKP(B)'DEKİ SAĞ SAPMA ÜZERİNE 550.000
- MUHALEFET ÜZERİNE Cilt 1 1921—Kasım 1926 ..... 1.200.000
- MUHALEFET ÜZERİNE Cilt 2 Kasım 1926—1927 ..... 1.200.000

SSCB'ndeki Yabancı İşçiler Yayınevi Kooperatifi
LENİNİZM DİZİSİ

- LENİNİZM NEDİR? 1. Defter 600.000
- PROLETER DEVRİMİN TEORİSİ 2. Defter 600.000
- PROLETARYA DİKTATÖRLÜĞÜ 3. Defter 550.000
- SOSYALİST İNŞANIN ZAFERİ UĞRUNA MÜCADELE 4. Defter 600.000
- TARIM VE KÖYLÜ SORUNU 5. Defter 750.000
- ULUSAL SORUN VE SÖMÜRGE SORUNU 6. Defter 650.000
- PROLETER DEVRİMİN STRATEJİSİ VE TAKTİĞİ 7. Defter. 550.000

PARTİ KONGRE RAPORLARI

- RKP(B) XII. ve XIII. PARTİ KONGRE RAPORLARI 550.000
- SBKP(B) XIV. ve XV. PARTİ KONGRE RAPORLARI 750.000
- SBKP(B) XVI. XVII. ve XVIII. PARTİ KONGRE RAPORLARI 950.000
- XIX. ve XX. PARTİ KONGRE RAPORLARI Malenkov-Kruşçev 950.000

R. Schüller

- KOMÜNİST GENÇLİK ENTERNASYONALİ'NİN TARİHİ C. I. 800.000

A. Kurella

- KOMÜNİST GENÇLİK ENTERNASYONALİ'NİN TARİHİ C. II. 950.000

E. Yaroslavski

- KOMÜNİST ENTERNASYONAL'DE KADRO SORUNU ÜZERİNE 950.000

Lenin—Stalin

- ÖRGÜTLENME ÜZERİNE 800.000
- PARTİ ÖĞRETİSİ ÜZERİNE Bolşevik Parti'nin Temel özellikleri ve İki Aşamalı İnşa öğretisi 1.400.000

SSCB Enf. Bürosu-Stalin

- TARİH ÇARPITICILARI 900.000

G. Dimitrov

- FAŞİZM VE İŞÇİ SINIFI 550.000

A. S. Losovsky

SENDİKALAR

- SENDİKALAR ÜZERİNE I Muharebe Olarak Grev 750.000
- SENDİKALAR ÜZERİNE II Marx ve Sendikalar 900.000
- SENDİKALAR ÜZERİNE III Devrimci Sendika Hareketinin Örgütsel Görevleri 750.000

August Bebel

- KADIN VE SOSYALİZM 1.900.000

MELS-Komintern ve C. Zetkin

- KADIN SORUNU ÜZERİNE 1.300.000

Clara Zetkin

- KADIN SORUNU ÜZERİNE SEÇME YAZILAR 1.000.000

Nadejda Krupskaya

- LENİN'DEN ANILAR 1.700.000
- İŞTE LENİN 1.700.000

Aleksandra Kollontai

- BİRÇOK HAYAT YAŞADIM (Otobiyografi) 1.700.000

SSCB Ekonomi Enstitüsü Bilimler Akademisi

- POLİTİK EKONOMİ Ders Kitabı C. 1.... 1.500.000
- POLİTİK EKONOMİ Ders Kitabı C. 2.... 1.350.000

Çin Komünist Partisi Kaynaklı

- POLEMİK (1963) (Dokuz Yorum) 2.300.000
- PROLETARYA DİKTATÖRLÜĞÜNÜN TARİHSEL DENEYİMLERİ 550.000

A. Soboul

- FRANSIZ DEVRİMİNİN KISA TARİHİ 800.000

İ. Rennap

- ANTİ-SEMİTİZM ve YAHUDİ SORUNU 550.000

Otto.Heller

- YAHUDİLİĞİN ÇÖKÜŞÜ 1.100.000

Agnes Smedley

- TOPRAĞIN KIZI (Roman) 1.000.000
- ÇİN HALKININ SAVAŞI 1.000.000

Nikolai Ostrovski

- SELAM YAŞAM ATEŞİ 800.000

S. Mstislavski

- DEVRİM YILLARI -1905- (Tarihi Roman) 1.400.000

H. Keil

- ÜYE MİSİN? ... ÜYE MİYDİN? 950.000

P. Wahlöö

- ÖZGÜRLÜK (Roman) 900.000

R. Berlau

- BRECHT'İN LAİ-TU'SU (Biyografi) 1.000.000

Güney Dal

- KILLARI YOLUNMUŞ MAYMUN (Roman) 900.000

İstediğiniz kitapların toplam tutarının yarısını (%50'sini)
Postaçek: Ali Yavuz Çengeloğlu 666467 ya da
Türkiye İş Bankası Cağaloğlu Şubesi – İnter Yayınları 430384 No'lu hesaba
yatırıp sipariş listenizi adresimize göndermeniz yeterlidir.

İNTER YAYINLARI
Ankara Caddesi No: 31/51
Cağaloğlu-İSTANBUL
Tel: **(0212) 519 16 16**

Dağıtım: **İstanbul** : Belge Kitap Kulubü – BİRLEŞİM – CKK – PAPİRUS – PİA – SAY – SOSYAL
ANKARA : PİA – ŞUBAT AJANS
İZMİR : DEVİNİM KİTABEVİ – PİA

Dario Fo
1997 Nobel Edebiyat Ödülü

Kadınlardan Konuşalım Dario Fo - Franca Rame
Klakson Borazanlar ve Bırtlar Dario Fo
Bir Anarşistin Kaza Sonucu Ölümü Dario Fo
Kadın Oyunları-I Dario Fo-Franca Rame
TOPLU OYUNLARI
Buluşma Joyce Lussu

TÜM KİTAPÇILARDA
Papirüs Dağıtım
AÇILIM YAYINLARI
F&N Ajans
Oba Sokak 3/5 80060 Cihangir-İstanbul
Tel-Faks: 0 212 244 18 75

Cumhuriyet kitap kulübü
Tarafından Hazırlanan
"KİTAP KURDU"
Her Perşembe Saat:15.00'de

RADYO Cumhuriyet 107.4
"Aydınların Buluştuğu Radyo Saati"

BERFİN ★ KORAYAYIN

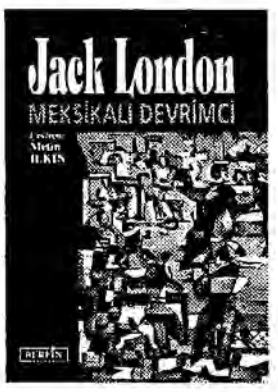

Yeni Çıkan Kitaplar:

Jack London
MEKSİKALI DEVRİMCİ
Öykü, Çev. Metin İlkin
★
Hacı Harmancı
5 YAŞINDA AŞK
04-12 Yaş Çocuklarda Aşk, Kıskançlık ve Arkadaşlık
★

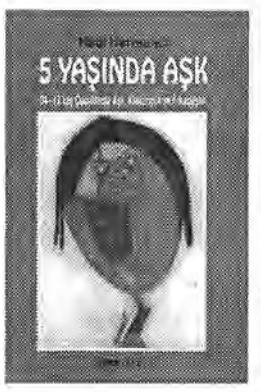

Nusret Gürgöz
DÜŞBİLGİSİ
Çocuklar İçin Şiirler
★
Çerkes Ethem
ANILARIM
3. Basım!
★

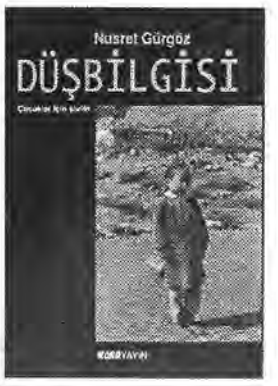

Abdullah Rıza Ergüven
TARİH BOYUNCA GÖK NESNELERİ-UFO (Çıkıyor!)
Said Nefisi / **BABEK** (Çıkıyor!)
B. Tufan Güneş / **ELEBAŞI MI? ÇETEBAŞI MI? YÜZBAŞI MI?** (Çıkıyor!)

BERFİN BASIN YAYIN ve TİC. LTD. ŞTİ.
Cağaloğlu Yokuşu, Evren Han. Kat:3, No: 56 Cağaloğlu 34440-İstanbul
Tel: (0.212) 513 79 00 - **Fax:** (0.212) 512 37 20

Kitapçılarda

SENNUR SEZER

Kurtlar Arasında Çıplak ve Elveda Sidonie

Faşizm ve çocuklar

'Elveda Sidonie', Yapı Kredi Yayınları arasında çıktı. Yazarı Erich Hackl. Kurtlar Arasında Çıplak'ı ise Evrensel Basım Yayım yayımladı. Yazarı Bruno Apitz. Avusturyalı yazar Hackl ile Alman yazar Apitz, birbirinden ayrı üsluplar ve kurgularla aynı temayı işliyorlar: Faşizm ve çocuklar. Daha doğrusu "faşizm ve yaşama koşulları".

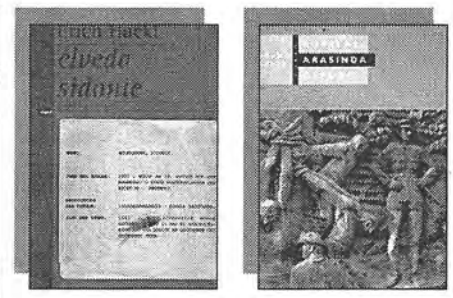

"Çocuklar önemli mi?" diye sormak istemiyorum. Verilecek "evet" yanıtının içtensizliğinden korkuyorum çünkü. Savaşta, kıtlıkta, yoklukta önce çocuklar neden ölüyor, çocuklar önemliyse? Dinlerin, inançların, siyasal görüşlerin çocuklar içi getirdiği kurallar hep olumlu değil mi? Durun, siyasal görüşler derken bir yanlış yapmış olabilirim. Siyasal inançların eşitlikçi, ortaklaşmacı olanları demeliyim belki. İnsanları renkleri, soyları, kökenleri bakımından ayıranlar çocukları nasıl önemserler. Örneğin faşizm ve nazizm.. Onlar için insan türü bile "yaşaması gerekenler" ve "ölmesinde yarar olanlar" diye ayrılmıyor mu?

Faşizm ve nazizm, bir insan ömrüne yakın bir süre önce öldü sanılan görüşler. Ardlarında bıraktıkları kıyım ve yıkım olabildiğince onarılmaya çalışıldı. Benzerleri ortaya çıktıkça "neo" (yeni) sıfatıyla küçümsenip, yoksayılıyor. Soykırımlar, toplama kampları uzak anılar, gezilen ve varlıkları yavaş yavaş kuşkuyla karşılanan müzeler.. Neyse ki edebiyat tanıklığını sürdürüyor.

Masamda iki kitap yan yana duruyor. Birinin adı Elveda Sidonie. Yapı Kredi Yayınları arasında çıkmış. Yazarı Erich Hackl. Öteki Evrensel Basım Yayım'ın bastığı Kurtlar Arasında Çıplak. Bruno Apitz yazmış. Avusturyalı yazar Hackl ile Alman yazar Apitz, birbirinden ayrı üsluplar ve kurgularla aynı temayı işliyorlar: Faşizm ve çocuklar. Daha doğrusu "faşizm ve yaşama koşulları".

Elveda Sidonie

Elveda Sidonie, şu cümlelerle başlıyor: "On sekiz Ağustos 1933'te Steyr Hastanesi'nin kapıcısı, uyuyan bir çocuk buldu. Bezlere sarılı bebeğin yanı başında duran kâğıt parçasında, çarpık elyazısıyla şunlar yazılıydı: 'Adım Sidonie Adlersburg. Altheim'e giden yolda dünyaya geldim. Kendime anne baba arıyorum'."

Hastane kapısına bırakılan bu çocuk, çingene olduğundan kuşkulanılmayacak kadar esmerdir. Üstelik hastalıklıdır. Bu özellikleriyle ona bakıp büyütecek bir aile bulmak neredeyse olanaksızdır. Biraz da bu yüzden, asıl ailesi aranmaya başlanır. Çocuğun sorumluluğunun hastaneye ve hastane yönetimine ağır gelmesi, biraz da bölgenin yoksulluğu yüzündendir: "Steyr'de acımasız bir sefalet egemendi. Geçen yüzyılda demir işleyen fabrikaların kurulduğu Ennsleite ve Steyr nehri kıyısındaki barakalarda yaşayan her iki çocuktan biri ya aynı hastalığa (raşitizm) ya da vereme yakalanmıştı. Dört yıl önce altı binden fazla işçinin çalıştığı Steyr işletmelerinde, 1933 yılında yalnızca 1400 kişi çalışıyordu. Yine aynı yıl 22.000 nüfuslu kentte, her iki kişiden biri devletten yardım alıyordu. Belediye, gelirlerinin yarısını sosyal yardım için harcıyordu. İl idaresi, daha 1929 yılında, on üç yıl önce tamamlanan, Sidonie Adlersburg'a ilkyardımın yapıldığı hastaneyi elde tutacak güçte bile değildi; bu hastaneyi, ondan daha küçük olan St. Anna Hastanesi ile birlikte 750.000 Şiline Yukarı Avusturya Eyalet Hükümeti'ne satmak zorunda kalmıştı." Bu yüzden Sidonie, hiç olmazsa yatak masraflarından kurtulunması için, evlatlık verilmeye çalışılır. Daha önce evlatlık için başvuranlar "sabıka kayıtlarından da önce parasal durumları temel ölçüt alınarak" sırayla denenir. Ama sonuç olumsuzdur. Sidonie'nin rengi, bakım parası ödense bile aile bulmasını engelleyecek gibi görünmektedir. Sonunda Steyr Gençlik Dairesi, Breirather ailesine başvurur. Ve Sidonie kendine bir ev bulur.

Breirather'ler, tek çocuklu bir işçi ailesidir. Hans Breirather, Birinci Dünya Savaşı'na on yedi yaşında katılmış, esir düşmüş, yaşadıklarının sonunda "insanları neyin birleştirdiğini, neyin ayırdığını ve de sınırların haritalarınkinden farklı çizildiğini" öğrenmiştir. "Sosyal demokrat partinin kendini savunmak amacıyla oluşturduğu Cumhuriyetçi Savunma Birliği'nin" bölge sorumlusudur. Almanca adı Republikanisches Schutzbunt olan bu yarı askeri örgüt, yirmili yıllarda güçlenen sağcılara karşı oluşturulmuştur. Josefa Breirather de işçi kökenlidir. Oğlu Manfrend'den başka çocuğu olmayınca biraz da ev bütçesine katkısı olsun diye "evlatlık" istemiştir. Sidonie'nin rengini önemsemez.

"Suyu ve tuvaleti koridorda, bir oda bir mutfaktan ibaret bir ev" de yaşayan üç kişilik Breirather ailesinin Sidonie'ye ilgisi, Gençlik Dairesi'nin verdiği bakım parası yüzünden değil, içtendir. Josefa, çocuğu, doktorların tedavi etmeyi reddetmelerine karşın, iyileştirmeyi başarır. Ve Hans, Gençlik Dairesi para vermese de bu çocuğa bakabilecekleri kararını verir. Evin oğlu Manfrend ise, Sidonie'nin sık yıkanmayı gerektirmeyen siyah rengine hayrandır.

Her şey yolunda gibidir. Eğer tutuklamalar, ev baskınları vb. olmasa. Hans, siyasal görüşlerini paylaştığı pek çok işçi gibi tutuklanır. Sonra kilisede evlenmeyip yalnızca belediye nikâhı yaptırdıkları için ayrı baskılara uğrarlar. Siyasal ve dinsel baskılar, yokluk, hapis ailenin Sidonie'ye duyduğu sevgiyi azaltmaz. Hatta bir kız çocuğunu daha evlat edinirler. Ev, baskı altında, yoksul ama sevgi doludur.

Gençlik Dairesi de aileden memnundur ama Sidonie'nin gerçek ailesini aramaktan caymaz.

1938'de Avusturya Alman Nazizminin işgali altına girer. Breiratherler'in evlerinin arkasına bir toplama kampı kurulur. Toplama kampındakilere yardım, yakalanma, yargılanma... Ailenin direncini hiçbir şey kıramayacak gibi görünmektedir. Ancak, bir gün, çevreye gelen çingeneler ortada görünmez olur. Ve Gençlik Dairesi, Sidonie'yi, gerçek ailesini bulduğu gerekçesiyle, ailenin bütün direnmesine karşın alıp götürür.

Erich Hackl, anlatıcısını Sidonie'nin Auschwitz'de sonlanan yazgısı ile bitirmiyor. Avusturya'nın, Steyr kentinin ve Hans'ın da yaşadıklarını anlatıyor. "Demokratik" diye tanımlanan dönemlere yansıyan faşizmin gölgesini de gösteriyor...

Elveda Sidonie, suçlayan bir anlatı. Yalnız faşizmi değil, faşizmin dayattığı kurallara boyun eğen, "korkaklık, karalama ve vakitsiz itaat" gösteren herkesi. "Cesareti ve kendine saygısı olanların" yaşadığı yerlerde, mutlu başlayan öykülerin böyle bitmeyeceğini kanıtlıyor. Evleda Sidonie'de faşizm dönemi insanları kur lara benzetiliyor: Uluyan ve susan kurtlara. "Birileri yığınla, diğerleri yok denecek kadar az." Insanların saldırgan ya da sakin kur laştıklarını söyleyen bu anlatım, Erich Hackl'ın anlatısını Bruno Apitz'in romanına bağlamayı kolaylaştırıyor.

Kurtlar Arasında Çıplak

Erich Hackl, 1954'te Steyr'de (Avusturya) doğmuş. Hem Alman hem Ispanyol Dili ve Edebiyatı okumuş. Anlatılar, çocuk ve gençlik kitapları, radyofonik oyunlar yazıyor ve bir yayınevinin uluslararası lirik dizi editörü. Bruno Apitz ise 1900 doğumlu bir zanaatçi. Faşizmin iktidara gelişi ona önce cezaevini sonra toplama kampını tanıtmış. 1937-1945 yılları arasında Buchenwald Toplama Kampı'nda kalmış. Bu kamptaki gözlemlerini Kurtlar Arasında Çıplak'ta yeniden kurgulamış. 1979'da ölen Apitz, romanını kampta birlikte savaşım verdiği, bu savaşım sırasında yaşamını yitirmiş her ulustan yoldaşlarına adamış.

Romandaki pek çok kahraman, Buchenwald'da yaşayıp ölmüş kişilerin adını taşıyor. Her iki yazarın anlatılarındaki ortak nokta, anlatının odağına bir çocuk yerleştirmeleri. Hackl'ın çocuğu çingene, Apitz'inki Polonyalı Yahudi. Anlatıların gerginliğini duyguyla aklın çatışması sağlıyor. Elveda Sidonie'da "akıl" galip gelince çocuk ölüyor. Aklı önemli sayanlar bundan "utanmıyorlar bile." Ya Kurtlar Arasında Çıplak'ta? En iyisi, romanın konusuna değinelim.

Buchenwald Toplama Kampı, 2. Dünya Savaşı'nın son günlerini yaşamaktadır. Kampta, silahlı ayaklanmaya hazırlanan uluslararası bir komite de kurulmuştur. Günün birinde, kampa gelen tutsaklardan biri, bir valiz içinde bir çocuğu kampa sokar. Henüz bebek olan bu çocuk Yahudi'dir ve kampın yöneticileri varlığını öğrenirlerse öldürülecektir. Üstelik yalnız bebek değil, onu kampa sokan da, saklayan da... Silahlı direniş komitesi de bu çocuk yüzünden ele geçebilir... Tek çare, çocuğu getiren tutsağa geri vermek, tutsağı da başka bir yere sevk edilecek gruplardan birine katmaktır. Bu çare tartışmasız kabul edilmez. Ortaya başka sorular çıkar: "Çocuk gideceği yerde gerçekten güvenlikte olacak mı?"; "Buradan başka bölgelere sevkedilenlerin başına neler geldiğini bilmiyoruz.. Ya ölüme gidiyorlarsa? Bir çocuğu nasıl bile bile ölüme gönderebiliriz?" Ama asıl soru şudur: Bir çocuğun yaşamı mı önemli yoksa direniş örgütünün geleceği mi? Çocuğu bir başka toplama kampına gidecek katileye katıp yazgısıyla başbaşa bırakmakla direniş örgütünü tehlikeye atıp korumaya almak arasındaki ikilem, aslında duyguyla akıl arasındaki çatışmadan doğmaktadır. Üstelik her iki durumda da çocuğun yaşamının korunabileceği kesin değildir. Kurtlar arasında Çıplak, başlangıcından sonuna duygu ve akıl çatışmasının gerginliği ile anlatılır. Çünkü, insanın insanlığını yitirmediği her yerde, aklın karşısına duygular dikilecektir.

Kurtlar Arasında Çıplak'taki küçük çocuk, hem tutsaklar hem de okur için heyecan verici özellikler taşır. Bir avukatın oğlu olan Stephan Cyliak, anababasının tutuklanmasıyla 3 aylıkken toplama kampına gelmiştir. Anababası öldükten sonra tutsaklarca korunmuş, çocukların toplu öldürümlerinden kaçırılmıştır. Doğal yaşamı ve dünyayı bilmeyen Stephan için iki insan vardır: Tutsaklar ve SS'ler. Tutsaklara güvenir, SS'lerden korkar. Ağlamayı bilmeyen Stephan, açlığa, hareketsizliğe, soğuğa katlanır. Saatlerce daracık bir yerde kıvrılıp saklanabilir. Bir bakıma insanın yaşama içgüdüsünün ya da umudunun simgesidir.

Buchenwald'daki direniş komitesinin üyeleri çocuğun ne yapılacağı konusunda tartışırlar. Çocuğu uzaklaştırmakla görevlendirilen Höfel, çocuğun "dünyanın başka bir yerinde değil, burada kurtulabileceği" kararına varır. Ve çocuğu saklar. Kampın yöneticileri SS'ler ise bir süre sonra, rastlantıların da yardımıyla hem çocuğun hem direnişçilerin varlığını öğrenir, peşlerine düşerler.

Kurtlar Arasında Çıplak, insanlık onurunun sınava çekilmesinin de anlatısı. Kamp devriyeleri ile tutsakların yalnızca gözleriyle anlaştığı, tutsakların kaçışına devriyelerin müdahale etmediği bölüm ve benzeri bölümler, okura sürekli "sen olsan ne yapardın" sorusunu soruyor. Ve roman, bir bakıma özgürlük simgesi olan çocuğun, tutsaklarla birlikte kurtuluşuyla son buluyor.

Buchenwald Toplama Kampı, gerçekten silahlı bir ayaklanma ile kur ulmuş. Bruno Apitz, gerçeklerden yola çıkmış kısacası. Ama bu gerçekliklere, sanatın büyüsünü katmayı başarmış. Erich Hackl da anlatısını Avusturya'nın gerçeklerinden yola çıkarak kurgulamış. Her iki anlatı da gerçek olaylardan ustaca yararlanmanın örneği. Elveda Sidonie ile Kurtlar Arasında Çıplak art arda okunması gerekli iki kitap. Hem bellek tazelemek, hem insan olmanın anlamını yeniden düşünmek için. Bu arada kitapların Türkçe'ye çevirilerini yapan Kemal Boztepe ve Olcay Geridönmez'i de arı-duru dilleri ve akıcı anlatımları yüzünden kutlamayı unutmamalıyım. ■

Savaşta, kıtlıkta, yoklukta önce çocuklar neden ölüyor, çocuklar önemliyse?

Elveda Sidonie/ *Anlatı, Erich Hackl/ Çeviren: Kemal Boztepe/ Yapı Kredi Yayınları/ 88 s.*

Kurtlar Arasında Çıplak/ *Roman/ Bruno Apitz/ Çeviren: Olcay Geridönmez/ Evrensel Basım Yayın/ 448 s.*

ERTEKİN AKPINAR

Üç kitapta yaşamımızdan eksilen şeyler

Jestlerin ölümü

"Yaşam korkunç bir incinmedir."
Bachman

"Modern dil" arayışlarının sonucunda, söz'ün dil'e dönüşümü 18. yüzyıldan bu yana en önemli "modernlik projesi" olarak gözüktü. Söz'ün ayrımı evren'in toplamı olan öz'ün -ki bu Hegel'e göre Tin'dir- parçası olacağına göre dil'de modern çağın trajedisini yeniden biçimlendirebilir, hatta o'na yeni alanlar açabilir. Yeni bir söz'den değil, söz'ün yeniliğinden bahsedeceğimize göre, geleneği iyice bilip ona bağlanmayı, tarih bilincinin bir tarzı, kültürel bütünlüğü oluşturan ideolojik bir yakınlaşma olarak hedef seçersek kuramsal olan salt bilgiyi yenileşme anlamında "metin"de yeniden üretebiliriz. Bu noktada bir "soru"yu sormak o soruyu cevaplamaktan daha "zor" olabilir. O zaman bir soruyu sormak mı, yoksa o "soru"yu cevaplamak mı "anlamlı" olabilir, sorusu bir soru ol(a)maz. Felsefenin varlık nedeninin tam da burada "duygu"ya dönüşmesi onun "yaşanan bir dil"le varlığını sürdürmesi şüphesiz hayatın daha "anlam"lı olması bakımından önemlidir. Tam da bu noktada Terry Eagleton'un "Azizler ve Alimler"(1) de kullandığı (kurduğu) dil, kahramanlarının (James Connoly, Wittgenstein, Nikolay Bahtin, Ulysses'ten bir "dil" olarak çıkıp gelmiş Leopold Bloom) aracılığıyla felsefi bir "dil" şölenine dönüşür. Kitap, James Connolly'nin Dublin'deki Kilmainham Hapishanesi'ndeki koğuşundan alınıp kurşuna dizilmeye götürülmesiyle başlar. Connolly'nin göğsüne yedi kurşun saplanır. Ama Eagleton, James Connolly'i diriltmeye kararlıdır: "... Connolly'nin göğsüne yedi kurşun saplandı, ama ulaşamadılar, en azından burada ulaşamadılar. Gelin bu mermileri havada yakalayalım, bu sıkışık olayların içinde Jimmy'nin kaçabileceği bir alan açalım ve onu tarihin kasvetli sürekliliğinden koparıp bambaşka bir yere uçuralım." (sy. 15) Bu metin gerçekliğin yeniden üretilebilmesinin çok ötesinde, "etik" bir "duruş", "durum"dur. Onun için bu hayatı nasıl yaşamalıyız? Yaşadığımız hayatın bir anlamı var mı? gibi soruları bir kenara itelim. Çünkü Eagleton'un işaret ettiği tarafta, "ben"in ötesinde bir "şey"ler var. Gelin biz, bunlarla "oynayalım". Tıpkı Novalis'in dediği gibi "yaşamın bir düş olmadığı"nı bilerek, "bir düşe dönüşebileceği" projesinin içerisinde olalım.

Pandoranın kutusu

"ama birinin bu hain sokaklara dalması gerekir"
Raymond Chandler

"Felsefeyi Yaşamak"(2)ın yazarı Ray Billington kitabının tamamında felsefenin yüzyıllar arasındaki bağlantılarının değişme evrelerine göz atarken felsefi problemlerin de ilgi çekip çekmeyeceği konusunda yeni tartışma noktaları yaratmayı amaç edinmektedir. Buna göre felsefenin her zaman tartışılarak öğrenebileceği ve buradan yola çıkarak "gerçekle cesurca yüzleşmek" gelecek yüzyılın en önemli "etik" anlayışı olacaktır. İşte bu anlayış yüzyıllar önce "pandoranın kutusu"ndan çıkan kötülükleri, "iyi"leştirebilir. Söz'ün kötüye teslim olmasıyla, kutsal kitaplar arasındaki "evren"in yaratılış süreci arasında diyalektik bir bağ olması da bundandır. Yaşanılır bir hayatın felsefesi de bu "söz"ün varlık nedenidir. Peki o zaman felsefe bunu yitirirse ne olur? Neden'in ne olabileceği sorusu nasıl olursa, felsefe de "o" olur. "O", bir disiplin, tutum ve dönüşümdür. Billington'a göre, "... felsefecinin görevi önermeleri analiz etmektir; onları derecelendirmek değildir." (sy. 28) Tıpkı şu örnekte olduğu gibi:

"Birinci felsefeci: Ne demek istiyorsun?
İkinci felsefeci: "Ne demek istiyorsun" demekle ne demek istiyorsun" (sy. 28).

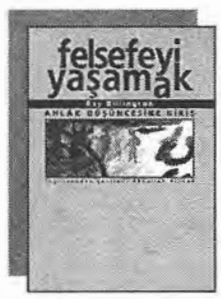

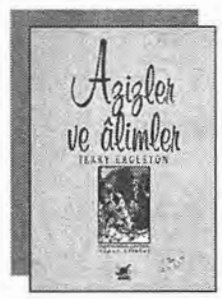

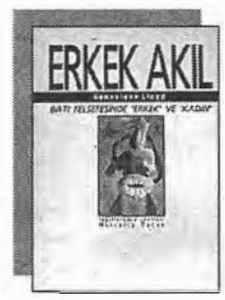

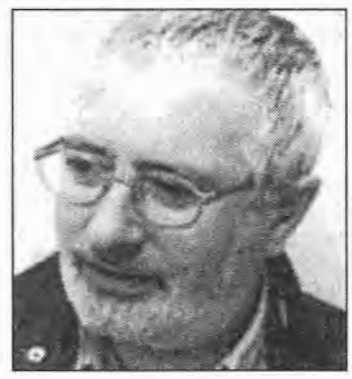
Terry Eagleton

Metinsel bir bütünlüğü tarihsel verilerin ışığı altında değerlendirmek bizi yorum'un gücüne bir anlamda yakınlaştırır. Nesnenin imgeye dönüşümünü estetiğin bir zaferi olarak gören kuramcılar beraberinde de doğal dünyanın izdüşümünü gerçeklikte -zaman ve mekân boyutunda- farklı bir sınıflandırmayla karşı karşıya bırakarak karşımıza bir göstergeler zinciri çıkaracaktır. Daha çok sezgisel olarak kurulan ve anlamı bu yönde iletişimin bir parçası olarak gören maddecilik, dil kullanımını ve kullanışını yazınsal iktidarın kuruluşu için kullanır. Genel bir bireyselleştirme eğilimi yazının sınırları içinde odak noktası olarak bir sorun teşkil edeceğini sezmek akla yeni bir sorunu getirebilir. İdealist bir eleştirinin sınırlarında maddeci bir sınırın varlığı. Bunun açımlanmasını zor ve son bir soru olarak gören Frevville ve Plehanov, Volinski'yi bilimsel eleştiri ışığı altında Hegel ve Jakoben'lerin sorunuyla çözüm önerir: Anlatımı anlatarak anlamlandırma yolu. Bu tip örnekleme girişimleri nedense hep örneklendirme sürecinde sekteye uğruyordu. Onun için bütün doğru masallarındaki söz hep "anlam"ın bile bir hikâye anlatacağı üzerine kuruluyordu. Sırların, bilmecelerin kutusu olan "Pandoranın Kutusu" nasıl kötülüğün içerisine hapsedilmişse, söz'ün bugün getirildiği yer de orası'dır. Öznenesne ilişkisinin kaynağında olan bir Tutunamayanlar, dramın trajedi noktasına sürüklendiği Sürü, Umut, Yol ya da anlatının sürekli bir iç göndermeler bütününe dönüştüğü Bilge Karasu'nun Gece'si. Sürüklendiğimiz yer'in, bulunduğumuz yol olup olmadığını soran Kurban filminin kahramanı Alexander, hayatımızdaki bütün anlamsızlığa karşın kendini anlamlandırmada şunu söyler: "Başlangıçta söz vardı... Neden baba?"

Peter Pan'da kahraman, "küçümsenmeyecek sırların mutlaka bir efsanesi olmalı" demişti. Buna karşın Hansel ile Gratel'in küçük modern tutumları, Cin Ali'nin, durum/şekil/duruş kopyalamaları hep bir felsefi söylemin izdüşümleri değil midir? Sahi felsefe o zaman nerede yoktur? Gelin zihnimizde bu sorunun yanıtını aramaya çıkalım. Belki hayatımızın "anlam"ını orada bulabiliriz. Tıpkı 1823'te Osmanlılara karşı verilen özgürlük mücadelesinde Byron'ın, İngiltere'den yola çıkıp Yunanistan'a gelip, Osmanlı İmparatorluğu'na karşı savaşmak istemesi gibi, Ley Nikolayeviç Tolstoy'un Yasnaya Polyana'daki evini ve karısını terkedip soğuk, karlı bir kış günü ıssız ve terkedilmiş Astapovo tren istasyonunda kendi ölümünü beklerken ölümle yüzleşmeyi bu kadar çok isteyişi gibi, İsa'nın Eboli'de durup bir türlü gidemeyişi gibi ya da Acıların Kadını Bergen'in bıçak, kezzap, silah sesleriyle dolu trajik yaşamı gibi hiçbir şey evet hiçbir şey Billington'un vurgusuyla, "Nasıl davranacağına ilişkin hiçbir tercih hakkı tanınmamış kişiler ahlaki temelde eleştirilemez." (sy 52) Louis Althusser, yıllar önce, "felsefe hiçbir yere çıkmayan yolların yoludur" demişti. İşte bu "yollar"ı, Ray Billington bu kitabında çeşitli evrelerle göz önüne seriyor. Felsefe ve felsefecinin alanına getirdiği bakış açısının etik ve estetik değerlere yansımalarını ve bunların toplamı olabilecek bir durumu kitabın en iyi bölümlerinden biri olan "Özgür İrade" (sy. 314) bölümünde açıklıyor. Ve bu irade sorununun gelecekteki tutumunu da, "özgürlük psikolojik bir kopuşla yaratılabilir" (sy. 337) açıklamasıyla felsefenin ve o'nun temel kavramlarının analizine girişiyor.

Masumiyet mi, merhamet mi?

"Bir zamanlar bir çocukken sahip olduğum hevesi yeniden kazanmak için biraz uyuşmaya ihtiyacım var."
Kurt Cobain

"Bu topraklardaki her hassas adamın içinde ölmek istemeyen bir Kurt Cobain gizlidir."
Perihan Mağden

"Felsefeyi Yaşamak" alt başlığı ile "Ahlak Düşüncesine Giriş", özellikle kitabın ikinci bölümü olan "Etik Teorisine Yaklaşımlar"da, Mutluluğun anlamı (sy. 206), Mutluluk tek amaç mıdır? (sy. 208), Yüksek ve düşük hazlar (sy. 209) bölümlerinin nihai olarak hayatımıza tuttuğu objektif ile mantıktaki kıyas'lama yeteneğimizi öne çıkararak edebiyat, resim, mimari gibi güzel sanatlar alanında bize yeni yaklaşım modelleri sunar. Billington'un örneği ile; "... Michelangelo'nun David'i ile bahçelerdeki süs heykelcikleri arasında sanatsal bir ayrım yapabiliriz, ama birinin ötekinden daha büyük mutluluk verdiğini söyleyemeyiz ya da söylesek bile, kanıtlayamayız." (sy. 210) ya da "... akla hemen Jean Valjean hikâyesi geliyor... Muhtaç durumdaki herkesin muhtaç olmayanlardan çalmaya ahlaki bakımdan hakları olduğunu düşündüklerini farz edin ya da bir bütün olarak toplumun yağma dışında hırsızlığı, akşamları yapılan meşru bir araç olarak görüp buna göz yumduğunu farz edin; bir bütün olarak daha mutlu olamaz mıyız?" (sy. 213) tabii bütün bunlar bana Genevieve Lloyd'un kitabındaki (3) bir sözü hatırlatıyor; "En iyi yaşam, hazzı, zihin ve bilgelikle birleştiren yaşamdır" diye. Tabii felsefenin hayatı Kierkegaard'a göre, (u)mutsuzluğun da tarihidir. Öze bir benliğin içinde çırpındıkça varlık nerede olabilir? sorusunun "öykünme"sini "Varlık ve Zaman"da ararken okuyucusuna da, "akıl"lı bir satranç oyuncusunun hamlelerinin nasıl olması gerektiğini gösterir. Felsefe artık bu noktadan "seyr"edilecek bir "oyun" değil, "oynanacak bir oyun"dur.

Milan Kundera, 1968'de Rusların Çekoslovakya'yı işgalinin üçüncü gününün gecesinde arabasından indirilip üzerinin aranmasını bakın kendisi nasıl anlatıyor: "Prag'da Rus gecesinin sonsuzluğuyla yüz yüze, modern çağın tan yerinde doğmuş ve hoşgörü ve çoğul düşünce, birey ve onun usu üzerine kurulmuş olan Batı kültürünün zorlu sonunu yaşadım. Küçük bir Batı ülkesinde Batı'nın sonunu yaşadım. İşte o büyük veda, buydu." Tam da buradan yola çıkarak Ray Billington'dan öğrendiğimiz, "Sadelik erdemi" (sy. 206)nden artık ahlak ve ahlak anlayışının Foucault'dan alacağımız referansla o'nu "varoluş estetiği" olarak görmek bizim için tek ve temel bir "kriter" olacaktır. artık, "merhamet"ini yitiren bir insanın "masumiyet"ini yitirmeyeceğini biliyoruz. Ray Billington, "Bir mutsuzluk koşulunu kabullenmek, psikolojik bir imkânsızlıktır" (sy. 417) derken kendi hayatımızda "asıl" olarak sevdiğimiz "şey"lerin, kalıcı olabildikleri sürece uçucu olabilmeleri değil mi? Mutsuzluğun hayatımızda hep ön koşul olarak beslendiği "geçmiş duygusu", Wim Wenders'in, "Berlin Üzerinde Gökyüzü" filminde imkânsızlığın mutsuzluğa, mutsuzluğunsa gittikçe büyüyen bir "büyü"ye dönüşümünü görürüz. Filmde melekler (Damien ve Marion), (öznenin tarihle olan ilişkisini kuran belleğin toplumsal karşılığı olan kütüphanede) filmin jeneriğinde Homer olarak temsil edilen tarihçiyle karşılaşırlar. Tarihçinin sorunu artık insanların anlattıklarıyla ilgilenmemektir. Bütün insanlık geçmişi olmayan bir "şimdi"yi yaşamaktadır ve tarihçi "çocukları" için endişelenmektedir. Çünkü tarihçi ve Berlin (filmin sürekli vurguladığı gibi) faşizm deneyimi yaşamıştır. Postdamer Platz'ın bayraklarla ve kalabalıklarla dolu olduğu günleri anımsar tarihçi. Şimdi bu alan terkedilmiştir ama insanların şimdiki ve gelecekteki dertlerden kurtulması için "öykünün anlatılması" gerekir, insanlık öyküsünü yitirirse çocukluğunu da yitirmiş olacaktır. Bu masumiyettir de.

Oscar Wilde, başarıyı "sakatlanmış ruhların acısını dindirmek için kutsanmış bir âyin"e benzetmişti. Felsefe de bir tür karar/kararsızlık oyunu gibi. Eagleton, Azizler ve Alimler'de kendi ağzından, Nikolay Bahtin'e, "Ne zaman ki sözü bir şeyleri başarmaya getiriyorsunuz, o zaman tam da karşı çıktığınız retoriğin esiri oluyorsunuz." (sy. 102) dedirtirken aslında felsefenin oyunların toplamı olan bir "oyun", bir "hâyâl aynası", ya da olguların oluşturulduğu yerdeki jestlerin hikâyesi, dahası hep bir başkasının varlığıyla bir "önceki"nin "yokoluşu".

Ray Billington, bizi etik'ten eğitime; olgular'dan değerlere; amaç'tan araç'a; olgunluktan iradeye; ahlak'tan din'e doğru keyifli bir yolculuğa doğru götürüyor. Kendi deyimiyle, "Hayatın karşımıza çıkardığı aksilikleri belli bir oranda kabullenmek, akıl sağlığı için doğru bir yol gibi görünmektedir ve bu bir parça mizah ögesiyle canlandırılırsa, kişi her şeyle başa çıkma mücadelesinde daha iyi silahlanmış demektir." (sy. 16) derken bizi zamanın ve hayatın "şiddet"inden çekip almak ister. Ve bunun için bize "Felsefeyi Yaşamak"ı önerir.

Kuramsal alandaki kitap çevirilerinin zorluğu şüphesiz diğer alanlara göre daha farklıdır. Kitabın yazarının kullandığı "jargon" öncelikli olarak çevirmenin çözmesi gereken "problem"dir. Bu kitabın çevirmeni Abdullah Yılmaz'ın, Richard Sennett'ten Noam Chomsky'e, Georff Mungan'dan Jon Nuttal'a ve daha birçok çeviriyle okuyucusuna büyük "kolay"lıklar sağladığını söyleyebiliriz.

Son: Sahi bir de, geçen bir minibüsün arkasında yazılmış bir yazı vardı: "Eğer gidicek yollarım olsun, cehenneme bile giderim" diye. ■

(1) **Azizler ve Alimler,** *Terry Eagleton, Ayrıntı Yay. Çev. Osman Akınhay.*
(2) **Felsefeyi Yaşamak,** *"Ahlak Düşüncesine Giriş", Ray Billington, Ayrıntı Yay. Çev. Abdullah Yılmaz.*
(3) **Erkek Akıl, "Batı Felsefesinde Erkek ve Kadın",** *Genevieve Lloyd, Ayrıntı Yal. Çev. Muttalip Özcan.*

YEM Yayın'dan

3 yeni kitap

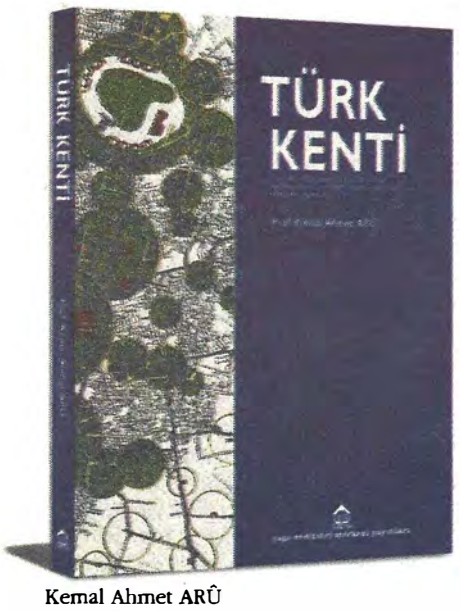

Kemal Ahmet ARÛ
TÜRK KENTİ

Boyut : 22x30
Kağıt : 115 gr. mat kuşe
Kapak : Karton

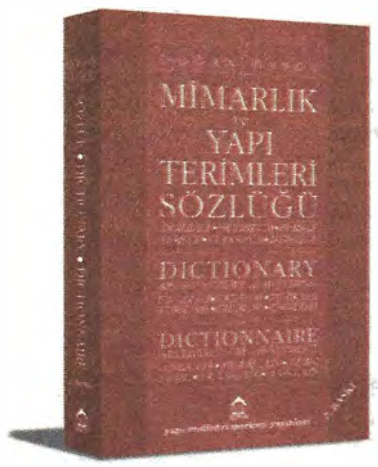

Geliştirilmiş 2. baskı

Doğan HASOL
MİMARLIK VE YAPI TERİMLERİ SÖZLÜĞÜ
İngilizce/Fransızca/Türkçe
Boyut : 14.5x20.5
Kağıt : 1. hamur
Kapak : Karton

Geliştirilmiş 7. baskı

Doğan HASOL
ANSİKLOPEDİK MİMARLIK SÖZLÜĞÜ

Boyut : 14.5x20.5
Kağıt : 1. hamur
Kapak : Karton

Diğer yayınlarımız

Dergiler

- **YAPI DERGİSİ**
- **MİMARLIK DERGİSİ**
  Mimarlar Odası'nın Yayın Organı
- **EGE MİMARLIK DERGİSİ**
  Mimarlar Odası İzmir Şubesi'nin Yayın Organı

Kataloglar

- **YAPI KATALOĞU**
- **TESİSAT/ELEKTROTEKNİK KATALOĞU**
- **BDT PAZARINDA TÜRKİYE KATALOĞU**

Sözlükler

- **ANSİKLOPEDİK MİMARLIK SÖZLÜĞÜ**
  Doğan HASOL
- **MİMARLIK + YAPI TERİMLERİ SÖZLÜĞÜ**
  İngilizce/Fransızca/Türkçe
  Doğan HASOL
- **TÜRKÇE'DE BATI KÖKENLİ YAPI TERİMLERİ**
  Firuzan BAYTOP
- **AYDINLATMA SÖZLÜĞÜ**
  Şazi SİREL
- **OSMANLI DÖNEMİ YAPI ve MALZEME TERİMLERİ SÖZLÜĞÜ**
  Neslihan SÖNMEZ

Yapı'dan Seçmeler Dizisi

- **KONUTLAR**
- **TURİZM YAPILARI**
- **İŞ-ALIŞVERİŞ MERKEZLERİ**
- **KÜLTÜR YAPILARI**
- **SANATTAN YANSIMALAR**
- **ÇAĞDAŞ MİMARLAR 1**
- **ANILARDA MİMARLIK**
- **MİMARİ AKIMLAR 1**
- **MİMARİ AKIMLAR 2**

Ansiklopedi

- **ECZACIBAŞI SANAT ANSİKLOPEDİSİ**

Genel

- **YAĞMA VAR!**
  Doğan HASOL
- **HER ŞEYİN MİMARI VAR**
  Doğan HASOL
- **YORUMLAR**
  Kültür - Sanat - Mimarlık
  Bülent ÖZER
- **MERDİVENLER**
  Abdullah SARI
- **AHŞAP KAPILAR**
  Muhittin BİNAN
- **MİMARLIK KAVRAMLARI**
  Doğan KUBAN
- **MİMARÎ PERSPEKTİF ve GÖLGE**
  Harbi HOTAN
- **MİMARLIK, FORM ve GEOMETRİ**
  Esen ONAT
- **KORUMA ONARIM**
  Cengiz BEKTAŞ
- **TARİHİ ÇEVRE KORUMA ve RESTORASYON**
  Zeynep AHUNBAY
- **PROJELER / YAPILAR**
  Doğan TEKELİ - Sami SİSA
- **ENDÜSTRİ TASARIMI (YARATICILIK)**
  Önder KÜÇÜKERMAN
- **ENDÜSTRİ TASARIMI (ADIMLAR)**
  Önder KÜÇÜKERMAN
- **SANAT KİTABI**
  500 Sanatçı - 500 Sanat Eseri
- **MİNİ SANAT KİTABI**
  500 Sanatçı - 500 Sanat Eseri
- **1950'LER KUŞAĞI MİMARLIK ANTOLOJİSİ**
  Enis KORTAN
- **İSTANBUL 1900**
  Diana BARILLARI - Ezio GODOLI
- **TÜRK KENTİ**
  Kemal Ahmet ARÛ

YEM Yayınlarını Bulabileceğiniz Kitabevleri

ABC KİTABEVİ	TÜNEL	(0212) 293 16 29
AFA KİTABEVİ	BEYOĞLU	(0212) 249 22 18
ARKEOLOJİ VE SANAT	GALATASARAY	(0212) 245 68 38
ARTI PERSPEKTİF	KADIKÖY	(0216) 418 99 43
BAUHAUS YAPI MARKET	KOZYATAĞI	(0216) 416 85 88
D&R	ERENKÖY	(0216) 467 54 13
D&R	NİŞANTAŞI	(0212) 233 88 80
D&R	ETİLER	(0212) 263 19 14
DÜNYA AKTÜEL	BEBEK	(0212) 265 71 03
DÜNYA AKTÜEL	TÜNEL	(0212) 249 10 06
DÜNYA AKTÜEL	CAPITOL	(0212) 391 18 80
HELİKON KİTABEVİ	KADIKÖY	(0216) 346 98 55
HOMER KİTABEVİ	BEYOĞLU	(0212) 249 59 02
İLPA İLETİŞİM KİTABEVİ	KADIKÖY	(0216) 418 39 82
İLPA İLETİŞİM KİTABEVİ	AVCILAR	(0212) 676 02 85
KABALCI YAYINEVİ	BEŞİKTAŞ	(0212) 261 67 44
MAXI HOME YAPI MARKET	SİLİVRİ	(0212) 736 00 36
MEGAVİZYON	BEYOĞLU	(0212) 251 29 20
Mr.BRICOLACE	GÜNEŞLİ	(0212) 550 49 80
NET KİTABEVİ	CAROUSEL	(0212) 571 73 53
NET KİTABEVİ	GALLERIA	(0212) 559 09 50
NET KİTABEVİ	CAPİTOL	(0216) 334 75 00
PANDORA KİTABEVİ	BEYOĞLU	(0212) 245 16 67
REMZİ KİTABEVİ	AKMERKEZ	(0212) 282 02 45
REMZİ KİTABEVİ	NİŞANTAŞI	(0212) 234 54 75
SABAH KİTAPÇISI	BEYOĞLU	(0212) 245 66 01
SABAH KİTAPÇISI	KADIKÖY	(0216) 414 71 80
SİMURG KİTABEVİ	BEYOĞLU	(0212) 292 27 12
TASARIM YAYINCILIK	ŞİŞLİ	(0212) 296 67 58
YEM KİTABEVİ	HARBİYE	(0212) 247 41 85
YORUM SANAT	MASLAK	(0212) 286 17 51
AKADEMİ YAYIN	ANKARA	(0312) 417 07 60
ARKADAŞ KİTABEVİ	ANKARA	(0312) 434 46 24
ARTİSAN YAYINCILIK	ANKARA	(0312) 467 54 82
BİLİM KİTABEVİ	ANKARA	(0312) 425 17 20
BİLİMSEL ESERLER	ANKARA	(0312) 468 37 35
DOST KİTABEVİ	ANKARA	(0312) 418 83 27
DÜNYA AKTÜEL TUNALI	ANKARA	(0312) 467 16 33
İLPA İLETİŞİM KİTABEVİ	ANKARA	(0312) 418 59 32
İMGE KİTABEVİ	ANKARA	(0312) 425 52 02
SABAH KİTAPÇISI	ANKARA	(0312) 231 92 07
TASARIM YAYINCILIK	ANKARA	(0312) 418 32 25
TEKNİK YAYINEVİ	ANKARA	(0312) 417 80 49
TURHAN KİTABEVİ	ANKARA	(0312) 418 82 59
BİLİMSEL ESERLER	İZMİR	(0232) 425 40 97
DÜNYA AKTÜEL	İZMİR ALSANCAK	(0232) 463 68 77
İLPA İLETİŞİM KİTABEVİ	İZMİR ALSANCAK	(0232) 463 23 01
İLPA İLETİŞİM KİTABEVİ	İZMİR KONAK	(0232) 483 10 40
KABİLE KİTABEVİ	İZMİR	(0232) 425 37 58
NET KİTABEVİ	İZMİR	(0232) 421 26 32
SANART YAYINCILIK	İZMİR	(0232) 446 20 32
KİTAPSAN	ADANA	(0322) 459 49 54
GENÇLİK KİTABEVİ	ANTALYA	(0242) 241 45 64
BARİŞ KİTAP KIRTASİYE	BURSA	(0224) 220 20 55
HASCHET KİTABEVİ	BURSA	(0224) 222 55 58
SÜREYYA KİTABEVİ	EDİRNE	(0284) 225 24 14
UFUK KİTABEVİ	KAYSERİ	(0352) 222 45 68
UFUK KİTABEVİ E.Ü	KAYSERİ	(0352) 437 36 79
ATLAS KİTABEVİ	KONYA	(0332) 352 19 57
BİLGİ KİTAP KIRTASİYE	KONYA	(0332) 351 82 61
DEMİRÖZ KIRTASİYE	KONYA	(0332) 322 15 14
KİTAPSAN	MERSİN	(0324) 233 01 05
MARTI KİTABEVİ	İÇEL	(0324) 237 19 30
DÜNYA AKTÜEL GULFSTAR	İZMİT	(0262) 331 96 16
RİTİM KIRTASİYE	TRABZON	(0462) 326 72 71
ÜÇ YOL KÜLTÜR MERKEZİ	TRABZON	(0462) 326 37 57
IŞIK KİTABEVİ	LEFKOŞE	(0392) 227 74 43

YEM YAYIN
yapı-endüstri merkezi yayınları
Cumhuriyet Caddesi 329 Harbiye 80230 İSTANBUL Tel: (0212) 247 41 85 pbx Faks: (0212) 241 11 01 e-posta: yem@yem.net Web: www.yem.net

Enver Topaloğlu ile kitapları üzerine

"Aşktan vazgeçmek israftır"

Enver Topaloğlu günümüz şiirinin yeni adlarından biri. Şimdiye kadar iki şiir kitabı yayımladı: Yakamoz ve Kristal Kral. Topaloğlu ile şiirleri üzerine konuştuk.

ENGİN TURGUT

-Sevgili Enver Topaloğlu, yeni çıkan şiir kitabın Kristan Kral'ın sayfalarını çevirdiğimde, ilk şiirin olan 'Kokulu Karanlık' şöyle başlıyor: "Sahibi miyiz hayatın/ misafiri mi/ sahi neyiz"... Yani soruyla başlıyor. Zaten sen şiirlerinde soru sormayı seven bir şairsin, yanılıyor muyum? Yoksa şiirlerinin huyu mu böyle? Ya da şiirini kurarken şiirin sana egemen olmaya mı başlıyor? Kısacası şu; soru sormak sana daha mı çekici geliyor, yoksa şiirin öyle mi olsun istiyor? Kendim için soruyorsam namerdim. Şiirini yazarken aklını devre dışı mı bırakıyorsun? Ayrıca önemli bir nokta daha var şiirlerinde, o da ses... Şiirlerinde sanıyorum sese çok dikkat ediyorsun, neden?

- "açık anlaşılır ve yalın şeyleri seviyorum daha çok
susmanın dilsizlik sayılmamasını
ayrılmanın küskünlük ağlamanın güçsüzlük nedeni
yalnızlığın kimsesizlikle karıştırılmamasını örneğin
evet demenin zenginliğini ve hayır demenin asaletini
ben dolayımsız şeyleri seviyorum daha çok
uyanmak iyidir"

- Yanıtlara geçmeden önce söylemek istiyorum: Yeni bir söyleşi biçemi oluşturdun. Söyleşinin fiili yapmaktır ya, sen bunu yazmak olarak değiştirdin. Sorulara bakınca gördüm ki gizli gizli uyarıda bulunuyorsun. Yaşamının haritasını çıkarıp orda hüznün de sevincin de yerini gösteremeyen, yalnızlığının başkentini bilemeyen biri benim sorularıma yanıt verme hakkını kaybeder diye. Önlemini baştan alarak bilgisizliği, cehaleti saf dışı bırakmak istiyorsun doğal olarak. Böylece bilgiçliğe, edebiyat ve şiir terbiyesi kıt olmaya da müsaade etmeyeceğini hissettiriyorsun.

- Özen ve dikkat gerektiren sorularına, notumun ne olacağını düşünmeksizin yanıt verirken samimi olacağım...

Evet soru sormayı seviyorum... Merak hem öğretiyor hem de tahrik ediyor çünkü. Baştan çıkarılmayı da baştan çıkmak ve çıkarmak kadar önemsiyorum. Soru sormak beni de kışkırtıyor. Bunun, yani kışkırtılmanın, insanı kendi doğasına döndürebilen bir olanak olduğu kanısındayım.

Aklın bir denetim, bir sansür gücü gibi çalışmasını, özgürleşmek isteyen insanın en büyük engeli olarak düşünüyorum. Özgürlük içinse öncelikle bilincin özgürlüğü şart. Onun için ki aklın egemenliğini değil, ama kılavuzluğunu kabul ederim.

Şiirin zaten aklın ve akıllıların işi olmadığı açık. Ama bilinçsiz şiir yazmak da mümkün değil. Geriye hangi bilinçle şiir yazıldığı kalıyor. Her şairin kendine özgü bir şiir bilinci vardır. Ben yazarken bilincimi her türlü baskıdan kurtarıp onu çevreleyen bütün sınırları kaldırmaya yöneliyorum. Şiirin özgür bir bilinçle yazılanından yanayım. Ses de herhalde bu tutumumla koşut olarak oluşuyor. Düzenli bir ritmden daha çok karmaşayı yeğliyorum. Uyum güzel, ama uyumsuzluğu da hatta gürültüyü bile hoş görüyorum kimi zaman. Çokseslilikten yanayım, ama zorlanarak oluşturulmuş sesler benim tercihim değil. Sonuçta yazdığım şiir ve o da sözcüklerle yazıldığına göre ses de seçilen sözcüklerin sesidir, böyle olması da doğal.

- "biliyor musun/ şiir bir yenilgidir/ şairse/ ey görkemli kaybetmesini bilen kişi..."

Beni şairin kendisi kadar hiçbir şey heyecanlandırmıyor desem yeridir. Şiir her şeydir. Kokuşmuş, çağlık seslerinden geçilmeyen bu ikiyüzlü, vahşi, bu namussuz çağımızda cehennemi yaşamadığımızı kim söyleyebilir? Bırakın ruhumuzun kirlenmesini, gövdemizi de yıpratıyoruz. Bu noktada, şiirimizi nasıl görüyorsun? Tabii şairin tavrını da... Ben de İlhan Berk'in dediği gibi; bazı şairlerin dünyaya şair olarak geldiklerine kesinlikle inanıyorum. Hatta kendimi Kafka'dan daha can sıkıcı buluyor ve dünyaya umutsuz bakıyorum; sen neler düşünüyorsun bu konuda?..

"sessizliğin bardaklarını devirerek geçen/ aşk yok oluş/ söz değersiz/ duyarlılık tehlikeli" mi sence?..

- Şiirin geçmişine baktıkça geleceğinin de iyi olacağı sonucuna varıyorum. Ancak geleceğin şiir açısından iyi olabilmesi için bugünün şairinin de sorumlulukları var. Günümüz şairlerinin geleceğe dönük sorumlulukları öncelikle iyi şiir yazmak, ama daha önce gereken, şiir bilgisi kadar şair terbiyesi de edinmeleri... Özellikle şiire yeni başlayanların...

Bence şairin yazdığı dili çok çok iyi öğrenmesi, bilmesi şart. Hem bir şairin elmaya armut demesini kimse bağışlamaz. Ben yaptım oldu demesini de. Dili yanlış kullanmanın nedeni şiir değil, bilgisizlik olabilir. Onun için sözcük ezberlemek de gerekiyor, sözlük okumak da...

Şiir estetik düzeyi, şairse etik tavrıyla değerlendirilmeli. Soytarılıktan, şovmenlikten, kapıkulluğundan uzak olmalıdır şair.

Ben umutsuz olmayan bir karamsarım galiba. Yazmayı bir duyarlılık ve yetenek olarak görmekten çok, bir varoluş, bilme, yapma ve kurma olarak değerlendiriyorum. Yaşamın çeşitli sıkıştırmalarını, baskılarını, zorlamalarını yazmak için hakiki ve iyi bir neden olarak görüyorum. Yazmak hayatı değiştirmektir; yazdıkça vardığım kanı bu.

Söz, yalnızca söz olarak kaldığında çoğunlukla değersiz. Çünkü söz iki boyutludur; yazı ona üçüncü boyutu eklemektedir. Duyarlılık tehlikelidir. Duyarlı insan çoğunlukla mutsuzdur. Gelip geçici olanın mutsuzluk değil, mutluluk olduğunu bilir. Mutsuz insan tehlikeli insandır. Hayatı değiştirmek ister ya da değiştirilmesi gerektiğinin farkındadır. Hayatı değiştirme isteği şiirin de isteği ve nedeni değil midir?..

- "Boynumdaki kahraman yaralı/ hevesle ten arasındaki fırtına dindi/ ve hazzın vadisindeki şenlik ateşleri söndü/ ve öldü yüzümdeki kumru"

Şiirlerini beğendiğim şairlerimden biri de sensin. Edip Cansever yaşasaydı, eminim şiirlerini çok severdi. Biliyorsun sen de Edip Cansever'i seversin. Biçimsel olarak etkilendiğin doğrudur ve hen bunu çok olumlu buluyorum. Zaten şiirlerin giderek kendisiyle buluşuyor, buluştu. Ben Edip'e gelmek istiyorum... Kadıköy Mendirek'te bir elinde şarap, bir elinde şiirler; onun yıldönümlerinde sevgiyle anıyorsun. Bu bağlılık ne güzel. Bize biraz Edip Cansever'i ve onun şiirini anlatabilir mi-

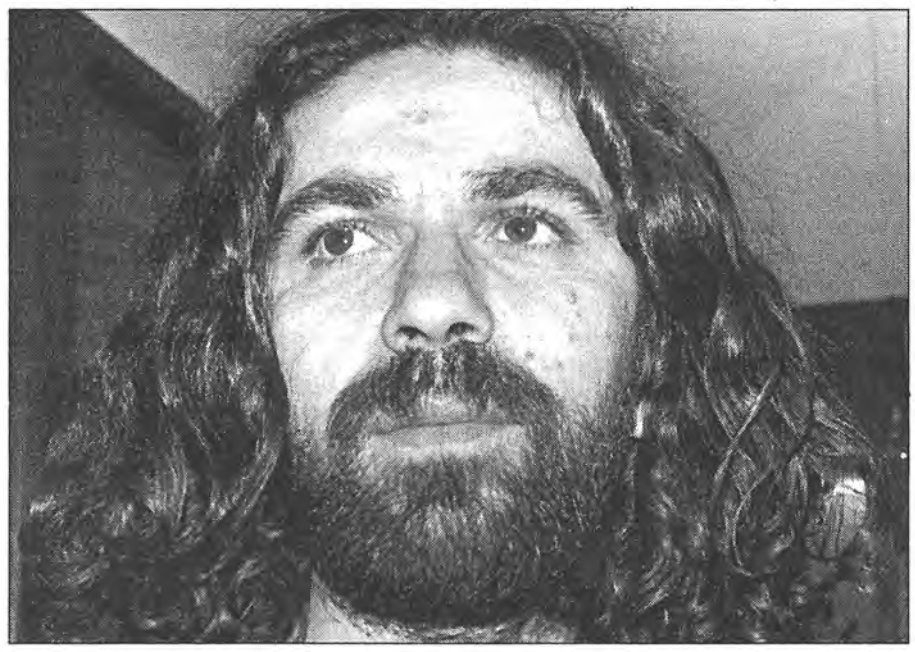

İki yalnızlık arasında bir şair

BARIŞ DERMAN

Sakin gürültüsüz... Vitrine çıkmadan, gösteriye kalkışmadan, bulunduğu yerden şiirlerini yazıp yayımlayan bir şair... Enver Topaloğlu, şimdiye kadar yayımladığı şiirleriyle günümüzün sevilen, ilgiyle okunan şairleri arasında yerini aldı. Onu, ilk önce 1990'lı yılların başında dergilerde yayımladığı şiirleriyle tanıdı okurlar. Özellikle bu yıllarda Metis Defter dergisinde yayımlanan şiirleriyle dikkat çekti.

Şimdiye kadar çok sık olmamakla birlikte Varlık, Gösteri, Sombahar, Şiir-lik gibi dergilerde de görünen şair, Göçebe dergisinin yayımlanan ilk baş sayısındaysa yazı ve şiirleriyle yer aldı.

Ortak bir izlek

E Yayınları'nca 1994'te yayımlanan Yakamoz ve Tebessüm kitabıyla şiir geleneğini özümsemiş, yeniliğe açık ve deneyseli de önemsediği izlenimi bırakan bir şair olarak görünüyordu Enver Topaloğlu. Ayrıca imge yapısı, temaları, dil ve biçem ustalığı, sözcüklerin seçiminde gösterdiği titizlik ve başarı da gelecek için kaydedilmesi gereken önemdeydi.

Son sayfasında Yakamoz ve Tebessüm'ü takip eden dönemde (1992-94) yazıldığı belirtilen şiirlerin bir bölümünü içeren, şairin ikinci kitabı Kristal Kral da, şiir kitapları yayımlamak amacıyla kurulan No:27 Yayınları tarafından yayımlandı.

Öncelikle belirtmek gerekir ki Kristal Kral, şairin poetikasının iyice belirginleştiği bir kitap. Ama şairin bu kitabında da deneyselden, yeniliğe açık olmaktan vazgeçmediği anlaşılıyor. Kitapta yer alan şiirler, tematik olarak ilk bakışta farklıymış gibi görünse de, aslında ortak bir izleği sürdürdüğü, sonraki okumalarda daha iyi anlaşılıyor. Hemen eklemek lazım ki, Kristal Kral'daki şiirler arasında ipeksi, ince ve doğal bir doku var. Şairin poetikası açısından üzerinde durulması gereken bir başka nokta da çağrışım zenginliği. Topaloğlu bunu, ayrı ayrı temaları birbirine bağlayarak yaptığı gibi seçtiği izleği parçalayarak da yapıyor. Her iki şekilde de başarılı oluyor. Şairin uzun şiirlerden yana olduğunu da belirtelim. Kitapta yer alan şiirlerin çoğunluğunu bu tür şiirler oluşturuyor. En kısa şiirlerinde bile çağrışımların zenginliği, anlam katmanlarının çokluğu da bunu gösteriyor aslında. Uzun şiirin birçok riski olmasına karşın şairin, başarısını burda da sürdürdüğü rahatlıkla söylenebilir. Yorucu olmadan, tekrara düşmeden, sözcüklerin, dizelerin müziğini, ritmini yitirmeden, kimi zaman kendi kendine konuşuyor gibi, bazen de uzaktaki biriyle söyleşir gibi yazılmış şiirler bunlar. İçten, coşkunun, heyecanın, öfkenin, sevginin dengeli bir birlikteliği, tutkunun, arzunun hassas uyumu sürüp gidiyor dizeden dizeye, şiirden şiire... Uyumsuzluğun bile bir uyum yaratabileceğini örnekleyen dizeler kitabın ilgiyle okunmasını sağlıyor. Kristal Kral'ın izleği için ilk şiir "Kokulu Karanlık"la son şiir "Süvarili Yastık" anımsanmalı, üzerinde durulmalı. Çünkü ikisi arasında yer alan diğer şiirler, ortak izleğin tanımlayıcı, tamamlayıcı unsurları olarak da değerlendirilebilir.

Kristal Kral'daki şiirlerin sadece adları bile şairin neleri niçin sorun edindiğini anlamak açısından ipuçlarıyla dolu. Örneğin Kül ve Sükun, Sırlar ve Sınırlar, Bumerang, Açık Sevi Yurtsuzu, İpeka, Kristal Uyum, İlkyaz Sırpatı, Teğel Yerleri... Şairin doğumu ve sonrasını bir yaşam üslubu edinmeyi, yaşadığı süreçte insanın etkinliklerini değerlendirip anlamaya, anlamlandırmaya uğraştığı söylenebilir... Şair, insanın yaşamdaki konumunun ne ve nasıl bir şey olduğunu araştırıyor... Bunun için de bireyin toplum içindeki kimliğini, bulunduğu yeri, ilişkilerini sorgulayıp, yorumlarken verili, tanımlı, kuralların sınırladığı hayatla da hesaplaşıyor.

İnsanla ilgili herşey

Belli ki soru sormayı seviyor. Ancak klişe yanıtlara yüz vermiyor. Aramayı, araştırmayı yeğliyor daha çok. Onun için kitap hakkında şu da söylenebilir: Bu şiirler aşkları, ayrılıkları, özlemleri, yalnızlığı, yılgınlığı, umudu, umutsuzluğu, mutluluğu, mutsuzluğu, öfkeyi, nefreti, savaşı, barışı, arkadaşlıkları, kırgınlıkları, kazanmayı, kaybetmeyi, kısaca insanla ilgili olan her şeyi anlamaya yorumlamaya ışık tutan, yön gösteren, bunun için yöneltilmiş sorular olarak okumak da mümkün... Duygulu, düşünceli ve fevkalade de incelikli sorular... Son söz olarak özetle bir cümlede söylemek gerekirse Kristal Kral, ilgiyi ve okunmayı hak eden bir kitap!.. ■

Kristal Kral/ *Enver Topaloğlu/ Noyirmiyedi yayınları/ Ekim 1997*

sin? Hem sen dememiş miydin; "hayatın dört serserisi vardır rüzgâr ateş su ve toprak/ dört serseriden biri ben değilsem/ sor/ dört serseriden biri mutlaka benim"...

- İlgin ve sevgin için teşekkür ederim. Öfke, nefret, haset, kıskançlık gibi hasmane duyguların egemen kılınmaya çalışıldığı; kimseyi sevmemenin,herkesi küçümsemenin şiir yazmanın koşulu haline getirilmek istendiği bu ortamda, bir şairin bir şairi sevmesi hiç de azımsanacak şey değil. Onun için teşekkür ediyorum.

Edip Cansever'le tanışamadım, tanışmak isterdim. Ama ben şairim diye tanışmaya kalkmazdım. Şair şairi tanır nasılsa.

O bana görü Türkçe şiirin en iyi şairlerinden biri. Modern bireyi hayattaki bütün sorunlarıyla birlikte şiirini odağına yerleştiriyor. Daha birçok özelliğini sayabilirim. ama insan tekinin yeryüzündeki serüvenine olan yaklaşımı beni en çok çeken yanı. Belki nedenler içinde en çok bu nedenle benim özendiğim, imrendiğim, örnek aldığım bir şair. Ancak Cansever hiç yazmamış olsaydı, benim biçemim yine bu olurdu. Hayranlık duyuyorum... Benden önce yaşayıp nerdeyse dilimin ucuna gelen her şeyi yazdığı için... Herkes birilerinden etkileniyor. Hatta yalnızca şairlerin okuduğu şairler var. Çoğu şiir okurunun adını bile bilmediği şairler... Şiir yazmak kadar önemli, hatta şart, iyi bir şiir okuru olmak. Hiçbir şey yoktan var olmuyor. Şairler de kendilerinden öncekilerin mirasçılarıdır. Benim için şair olarak şiirde Edip Cansever'in izini sürmek onur verici bir tutum.

Bir şairi doğal bir ortamda, şiire ve şaire yakışır bir biçimde anmak hem de 'cansever oteli' adını verdiğimiz kayaların üstünde anmak yalnızca benim değil, Kadıköy'deki şiirseverlerin içtenliğidir, sevgisidir. Öyle değerlendirilmesini arzu ederim. Kötü niyetlilerin ne düşündüğü umrumda değil.

- *"Sırrın adresini biliyorum/ sevgili minik kayısı kadın/ duygu doğu/ şükran batı/ gül güney/ sevgi kuzey/ serap sevgilim". Hadi biraz da aşktan söz edelim. Aşkın üzümün sapına kadar yaşanması gerektiğine inanıyorum. Aşkın varlığını ve yaşanabilirliğini hissetmek gerek; aşka güvenmek ve onun hizmetine girmek lazım. Aşkı oraya buraya çekiştirip aşka yön vermeye kalkışırsak, aşkın altında kalırız diye düşünüyor ve aşka inanmayanlara soruyorum: Aşk size inanıyor mu sanıyorsunuz? Bu konuda şair Enver Topaloğlu neler düşünüyor; bak bu sorudan "vazgeçmek israftır" ona göre. Zaten Kristal*

Kral'da şöyle dizeler de var: "bir gün bana uğra bir gün sesimle yüzüm arasında yer alan düş kapısından anıların bahçesine geçeriz aşk için yaparız bunu"...

- Şair bana göre sadece bir âşık değil, aynı zamanda aşkın kendisidir. Benim aklıma aşk denilince, ilk gelen bu. Yani aşk denildi mi duyumsadığım ilk şey varlığım oluyor. Şiiri aşkın bir yorumcusu olarak düşünüyorum. Şiir, aşkın yalnızlığında mektup arkadaşı olabilir. Okundukça okunan eskimeyen şiirler böyle çıkmıştır aslında. Aşkla, kurallar alışkanlıklar edinmiş ilişkileri ayırmak gerekir. Çünkü kurumlaşması mümkün olmayan, başka bir türlü ilişki biçimidir. Ece Ayhan 'aşk örgütlenmektir' diyor, evet; ama aynı zamanda kendi örgütünü de hedef alan bir süreç. Özgürleşmenin vazgeçilmez koşulu aşk ve isyan... anarşidir aşk. Yeni hayat aşktan geçer. Şiiri dışarıda bırakan ne isyan, ne aşk hayat bulabilir. Yanıt vermekten vazgeçmek iyi bir seçenek olsa da aşktan vazgeçmek iflastır. Yaşıyorum, öyleyse hâlâ aşk var...

- *"Niye intihar edecekmişim; daha yaşayacağım onca hayal kırıklığı varken. "Böyle mi demişti Emil Cioran. Doğrudur hem sanal, hem banal bir dünyada yaşadığımız... Zapçının Seyir Defteri'nde şöyle bir söz geçiyordu; okuyunca tamam dedim, olay bu. "Ancak kötü olabilecek kadar cesur olabilirsen, gerçekten iyi olabilirsin." Türkçenin saadeti geceleri uyumuyor, ben de öyle. Sürekli arzuda dolaşan, her şeye aşkla bakan, küçük şeylerden büyük hazlar çıkaran, derdi olan, derdi olduğu için şiirler yazıp resimler yapan biriyim. Sanki uçurum çağına geldik; vicdan çekildi, akıl çürüdü sanki... Biz şairler birbirimizin rüyası değil miyiz; hem ne diyor şairim Haydar Ergülen: "şiir annelik sanatıdır/ şairlikse klişe." Söyler misin Enver Topaloğlu, Kristal Kral kim? Ve şiir yazarken en çok nelerden etkileniyorsun? Yeni kitaplar var mı ve hâlâ işlemediğin suçlar ve işlemediğin günahlar için pişman olduğunu itiraf ediyor musun?..*

- Kristal Kral yaşayan biri. Ama gerçekten yaşayan biri. Kim olduğunu bilmek isteyen; kimlerle hangi zamanda, hangi mekânda, niçin ve neden yaşadığını bilmek isteyen biri. Özgürlük isteyen, barış isteyen, hayatın şu senin de lanet okuduğun egemen değerleri karşısında teslim olmamakta direnen, başka türlü bir şey arayan, asi ruhlu biri... Daha fazla bilgi ve ayrıntı için kitaba bakmak gerekiyor. Çünkü Kristal Kral hakkında bilmek istenen her şeyi Kristal Kral'dan öğrenmek daha doğru olur. Bu bağlamda benimkisi sadece bir kılavuzluk sayılır. Yalnızca kendim için değil, herkes adına pişmanlık duyuyorum.

Yasaklar ve sınırlarla kuşatıldığımız ve şunu şöyle yaşayacaksın diye dayatılan koşullar var oldukça işlemediğim suçlar ve günahlar için hep pişmanlık duyacağım ve onun için mümkün olduğunca pişmanlığımı en aza indirmeye uğraşıyorum.

- *"İSTANBUL: tesadüflerimin gözyaşı şişesi kırıldı / geyikleri dağılmış bir Türkçeye kanıyor güneş"...*

Sevgili Enver Topaloğlu, "yazın sonbahara uydurduğu çocuk"; neden uzun şiirler yazıyorsun allahaşkına ve neden şu "kalabalık kırdan gelmiş saksı beğenmiyor" "nerdesin / bilge kör / derviş dilsiz / mecnun sağır" ve son olarak lunapark neşesini ve küskün yanımı saklı tutarak soruyorum: n'olcak bu şiirimizin hali?..

- Uzun mu yazıyorum sahiden... Saçının niçin siyah ya da sarı olduğu sorusuna kim ne karşılık verebilir ki Engin Turgut?.. Kuşlar niçin uçuyor?.. Kelebeklerin ömrü neden kısa?.. Çiçekler niye açıyor?.. Ben neden uzun şiirler yazıyorum?.. Peki kısa şiir nedir? Hangi şiir uzundur, hangi şiir kısadır? Şiirin uzunluğu ve kısalığından anlaşılan sayfa sayısıysa bu tür bir ölçüm dergi yöneticilerinin zorlaması galiba. Sayfalarındaki boş yere göre şiiri uzun ya da kısa bulmak... Her şiirin kendine has bir ölçüsü vardır. Yazdıklarım hayallerim, rüyalarım gibi olsun istiyorum. Onun için de ölçü olarak onların uzunluğu ya da kısalığını esas alıyorum. Şiirimizin hali her zamanki gibi aslında... İnsan yaşadığı yere benzer ya şiir de şairlerine benziyor. Şairlerin arasında hayatın gelmişine geçmişine geleceğine benzeyenler de var, gelip geçici kış güneşi gibi görünüp kaybolanlar da... Şiir hayatın neresinde durursa dursun; ister marjinal kalsın, isterse bütün toplumun hayatını kapsasın yine de kendine özgü bir yalnızlıktır. Bir yazın türü olarak diğer türler arasında en yalnız olan türdür şiir. Hayat dibe çökünce şiir üste çıkıyor. Bana göre şiirin hal tercümesi kısaca böyle... Teşekkür ederim.■

Yakamoz ve Tebessüm / *Enver Topaloğlu / E Yayınları / 73 s.*

Duyarlılık tehlikelidir. Duyarlı insan çoğunlukla mutsuzdur. Gelip geçici olanın mutsuzluk değil, mutluluk olduğunu bilir. Mutsuz insan tehlikeli insandır. Hayatı değiştirmek ister ya da değiştirilmesi gerektiğinin farkındadır. Hayatı değiştirme isteği şiirin de isteği ve nedeni değil midir?..

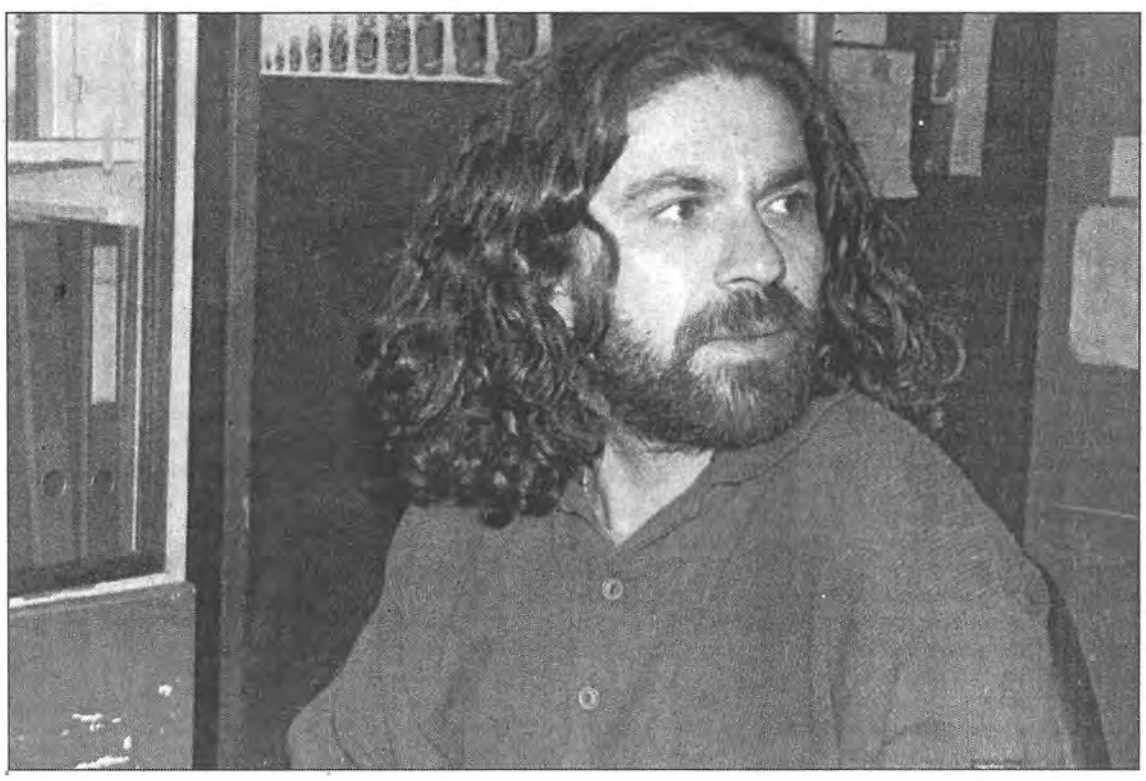

Bir Sevdalı Nehir ve Ötekiler

OSMAN SERHAT ERKEKLİ

Günel Altıntaş, "Sevdalı Nehir" adını verdiği şiir kitabını en az yirmi beş yıl beklettikten sonra yayımladı. Diyorum çünkü 70'li yılların ilk ortasına dek şiir yayımladığını anımsıyorum. Daha sonraları da şiir yazmayı sürdürmüş olabilir ama ben yalnızca iki şiir biliyorum: 80 yaşlarında Papirüs'te Cemal Süreya'nın yayımladığı bir şiir ve ölümünden sonra Cemal Süreya için yazılan bir şiir. Yazar sözlüklerinde 1937 Suruç (Urfa) doğumlu olduğu, ilk şiirinin 1960 Varlık Yıllığı'nda çıktığı, 1963-1977 yılları arasında Varlık, Otağ, Yeni Ufuklar, Su, Yelken, Papirüs, Ataç, Dost, Eylem, Soyut dergilerinde yazdığı; Bakırköy Halkevi Şiir Yarışması'nda (1963) ve Cumhuriyet Gazetesi yazı yarışmasında (1965) birincilikler kazandığı belirtiliyor. Basın İlan Kurumu'nda Mehmed Seyda'yla karşılıklı masalarda çalışıyorlardı. Bir yandan da Soyut Dergisi'ni yönetiyordu. Soyut, Türk Dili, Varlık, Yeni Dergi, Yeni Ufuklar ve Yeditepe'yle birlikte o yılların en önemli dergilerindendi. Önce Soyut Yayınevi'ni daha sonra Seçme Kitaplar Yayınevi'ni kurdu. Bir ara açtığı Ucuzluk Kitabevi'ni saymazsak yaşamı memurluk ve yayıncılık ile geçti. Soyut'ta Değinmeler adıyla yayımladığı aforizmalar büyük ilgi toplamış, onları yine "Değinmeler" adıyla 1973'te kitaplaştırmıştı. Daha sonra aforizmalarının yayımını "Cinsel Sözler" ve "Fındıkkıran Sözler" adıyla sürdürdü. Bir zamanların tutucu edebiyat dergilerinden Hisar yazarlarıyla özellikle Dil Devrimi konusunda sert polemikleri vardır.

Kız arkadaşım Günel Altıntaş'ın ünlü İlinti şiirini ezbere okuduğunda kendisini bir şair ve erkek olarak kıskanmıştım. Şimdi o şiiri yeniden okuduğumda kıskanmakta ne denli haklı olduğumu farkettim. O şiiri ezbere bilen bir arkadaşım Gülgün Cinol'la 1975 sonu 1976 başında "Düşünen Şiir Akımı" adında Necatigil'in deyimiyle "fazla iddialı ve iyimser" bir kitap yayımlamıştık. Kitabın öteki şairleri şiiri bıraktılar, ama gecikmiş bir kitap dolayısıyla yazdığım bir yazıda özellikle belirtmeliyim ki şair Gülgün Cinol'un "Bir Durmak" adlı eseri çok önemlidir ve nedense hâlâ yayımlanmamıştır. (Meraklıları eserden geniş bir seçmenin yeraldığı Evrensel Kültür Dergisi'nin Mart 1993 tarihli sayısına bakabilir.)

Yine Günel Altıntaş'tan yola çıkarak kitap çıkarmamakta direnen Halil İbrahim Bahar'ı, şiirlerini yeni kitaplaştıran Said Maden'i de burada anıyorum. Her üçü de Soyut Dergisi yöneticileri... Bu, "kitapsızlık" ya da geç kitap çıkarmak Seyfettin Özdemir, Hüseyin Peker, İlker Akçay, Niyazi Özsan gibi öteki Soyut şairlerine de bulaşmış olduğuna göre aynı edebiyat çevresine ilişkin bir özellik olsa gerek. Bu olgudan sözedildiğinde Yahya Kemal'i, Ahmet Muhip Dranas'ı, Tanpınar'ı anmadan geçemeyiz.

Kitabını geç çıkarmış olsa da ömrü şiir sevdasıyla geçmiştir Günel Altıntaş'ın. "Sevdalı Nehir"i okumadan Türk Şiiri'nin, 60'lı yıllar şiirinin özellikle de Türk Erotik Şiiri'nin sağlıklı olarak değerlendirilemeyeceği kanısındayım. ■

Liste 1 HİÇBİR YAZAR YAZDIKLARI İÇİN VADE FARKI İSTEMEDİ; SİZ NEDEN ARACILARA ÖDEYESİNİZ

YENİ ve ÇOK SATAN KİTAPLAR

Geniş Zamanlar/Ayşe Kulin 650.000
Adı Aylin/ " 1.450.000
Meyyale/Hıfzı Topuz 1.050.000
İki Yeşil Su Samuru/B.Uzuner 1.250.000
Kumral Ada Mavi Tuna/" 1.850.000
Gölgede Kalan Yıllar/M.Fuat 3.100.000
Fırat Suyu Kan Akıyor/Y.Kemal 1.500.000
İçimizdeki Güç/Laura Day 1.150.000
Türkçe İbadet/Cemal Kutay 2.000.000
İçimden Kuşlar Göçüyor/İ.Aral 800.000
Ölü Erkek Kuşlar/ " 1.600.000
Tehlikeli Masallar/A.Altan 1.150.000
Sudaki İz/ " 1.100.000
Kılıç Yarası Gibi/ " 1.500.000
Yüzyıllık Yalnızlık/Marquez 1.450.000
Gülün Adı/Umberto Eco 2.300.000
Doğmamış Çocuğa Mektup 600.000
Simyacı/Paul Coelho 800.000
Yüzüklerin Efendisi/Tolkien 2.500.000
Fenerbahçe Cumhuriyeti ve Cumhurbaşkanları/H.Deringör 1.200.000
20 kitap 29.000.000

ŞİİR 1

835 Satır / Nazım Hikmet 1.210.000
Benerci KendiniNiçinÖldürdü/" 1.340.000
Kuvayi Milliye / " 1.190.000
Yatar Bursa Kalesinde/ " 1.130.000
Memleketimden İnsan Manz./" 2.300.000
Yeni Şiirler/ " 1.020.000
Son Şiirler/ " 1.030.000
İlk Şiirler/ " 1.150.000
8 kitap 3. Hamur 10.370.000
1. Hamur 14.240.000

ŞİİR 2

Hasretinden Prangalar Eskittim 400.000
Kayayı Delen İncir/T.Uyar 750.000
Dünyanın En Güzel Arabistanı 800.000
Erguvan Sözler/Hilmi Yavuz 1.000.000
Gülün Ustası Yoktur/ " 850.000
Dip Sevgi/ Turgay Fişekçi 800.000
Yitik Bahar/ " 1.120.000
Şairin Seyir Defteri/Cansever 1.880.000
Yerçekimli Karanfil/ " 1.900.000
Yaşadıklarımdan Öğren.../A.B. 1.340.000
Bütün Şiirler/Orhan Veli 1.350.000
Toplu Şiirler/2c/M.Cevdet 4.160.000
Elleri Var Özgürlüğün/O.Rıfat 1.790.000
Bütün Şiirler/Cahit Külebi 1.300.000
14 kitap 19.440.000

AYDINLANMA

Şeriat ve Kadın/ İlhan Arsel 2.100.000
Aydın ve " Aydın" " 2.000.000
Şeriattan Kıssalar " 2.200.000
Din Adamları " 1.900.000
Şeriat Devletinden Laik Cum/ " 2.250.000
Diyanet'e Cevap " 500.000
Din Bu/ 4 cilt/ Turan Dursun 4.200.000
Kutsal Kitapların Kaynakları/" 2.400.000
Allah/Kuran/Dua " 1.400.000
Kulleteyn " 1.300.000
Ünlülere Mektuplar " 350.000
Turan Dursun'un Hayatı 375.000
İlhan Arsel'e Mektuplar/ 400.000
İslamın Kaynakları/Erol Sever 1.000.000
Kutsal Kitapların Kökeni/İ.Çığ 375.000
Din Devletleri/ Aysel Ekşi 900.000
İslamdaKadın-Cinsellik/Çalışlar 1.000.000
Şeytan Ayetleri Tartışması/ 750.000
Din ve Allah/Doğu Perincek 1.350.000
Laikliğin Neresindeyiz/Gültekin 900.000
İslamcı Siyaset/Gencay Şeylan 750.000
Ortadoğu Din Kültürü/Günbulut 1.350.000
Din ve Laiklik Üzerine/Atatürk 1.100.000
29 kitap 29.850.000

Kuran Ansiklopedisi/8 cilt/ Turan Dursun 20.000.000

PSİKOLOJİ ve EĞİTİM 1

İçimizdeki Çocuk/D.Cüceloğlu 1.450.000
İnsan İnsana/ " 1.450.000
İnsan ve Davranışı/ " 2.950.000
İnsan Olmak/Engin Geçtan 1.050.000
Normaldışı Davranışlar/ " 1.450.000
Ana-Baba ve Çocuk/H. Yavuzer 1.450.000
Ana Baba Okulu/ " 1.450.000
Çocuk Eğitimi El Kitabı/ " 950.000
Çocuk Psikolojisi/ " 1.950.000
Çocuk ve Suç/ " 1.750.000
Resimleriyle Çocuk/ " 1.350.000
Çocuğunuzun İlk 6 Yılı/ " 1.450.000
Gençlik Çağı/A.Yörükoğlu 1.900.000
Çocuk Ruh Sağlığı/ " 2.000.000
Aile ve Çocuk/ " 1.400.000
15 kitap 24.000.000

PSİKOLOJİ ve EĞİTİM 2

Bedenin Dili/ Acar-Zuhal Baltaş 950.000
Stres ve Başaçıkma Yolları/ " 1.850.000
Üstün Başarı/ " 1.450.000
Sağlıklı Zayıflama/ " 750.000
Diyete Davet/M-A. Gökçen 850.000
Ev Doktoru/Kurt Pollak 1.750.000
Kişiliğinizi Tanıyın/Eysenck 1.150.000
Depresyon ve Başaçıkma/Blackburn 850.000
Hastalanmadan Yaşamak/Davies 1.750.000
Sağlıklı ve Uzun Yaşama/S.Sezer 850.000
Çocuk Yaşken Eğilir/F.Dodson 1.150.000
Baba Gibi Yar Olmaz/ " 1.150.000
İnsanı Tanıma Sanatı/Adler 1.000.000
Analitik Psikoloji/Jung 1.300.000
İnsan Nasıl İnsan Oldu/Segal 1.600.000
15 kitap 18.400.000

PSİKOLOJİ ve EĞİTİM 3

Düşlerin Yorumu/ Freud 2.650.000
Espriler ve Bilinçdışı İlişkileri/ " 1.250.000
Olgu Öyküleri-2/ " 1.400.000
Günlük Yaşamın Psikopatolojisi/ " 1.300.000
Cinsiyet Üzerine/ " 700.000
Psikanaliz ve Uygulama/ " 1.000.000
Psikanaliz Üzerine/ " 850.000
Yaşamım ve Psikanaliz/ " 1.100.000
Bilim ve İman/ " 400.000
Sevme Sanatı/ E.Fromm 700.000
Sevgi ve Şiddetin Kaynağı/ " 700.000
İnsanda Yıkıcılığın Kökenleri/ " 2.400.000
Sağlıklı Toplum/ " 1.250.000
Özgürlükten Kaçış/ " 950.000
Kendini Savunan İnsan/ " 1.000.000
Yeni Bir İnsan YeniBir Toplum/" 850.000
18 kitap 18.500.000

PSİKOLOJİ ve EĞİTİM 4

Dinle Küçük Adam/ W.Reich 700.000
Cinsel Devrim/ " 1.100.000
Bedensel Boşalmanın İşlevi/ " 1.100.000
Kişilik Çözümlemesi/ " 1.600.000
Faşizmin Kitle Ruh Anlayışı/ " 1.300.000
Cinsel AhlakınBoygöstermesi/ " 900.000
Geleceğin Çocukları/ " 900.000
Gençlik Tutkusu/ " 800.000
Dirimin Öldürülüşü/ " 1.100.000
Başı Dertte İnsanlar/ " 1.100.000
İnsanın Doğadaki Yeri/ " 1.200.000
Reich Freud'u Anlatıyor/ " 900.000
Kanser/ " 1.400.000
Reich'ın Düşünsel Yaşamı/Marchi 1.400.000
14 kitap 15.500.000

BEYİN OLİMPİYATLARI

Kare Karalamaca 1-2/ T.Nishio 3.150.000
Renkli Kare Karalamaca/ " 1.950.000
Mantık ve Matematik Oyunları 1.575.000
Mumyalar Müzesi/ Detorie 1.350.000
1992 Dünya 1.Dünya Oyunları 1.650.000
Niçin Oyun/Mücella Uluğ 1.375.000
Yaşayan Matematik/Pappas 750.000
Düşünme Kulesi/S.Alsan 1.000.000
Bilim ve Matematik Bulmacaları 750.000
10 kitap 13.550.000

TARİH ve KÜLTÜR 1

TekAdam(Atatürk)$.S.Aydemir 6.350.000
İkinci Adam (İsmet İnönü) " 6.750.000
Enver Paşa/ " 7.350.000
Menderes'in Dramı " 2.250.000
Suyu Arayan Adam/ " 2.250.000
Lider ve Demagog/ " 1.250.000
İnkılap ve Kadro/ " 1.250.000
13 kitap 27.450.000

TARİH ve KÜLTÜR 2

Türk Kimliği/ Bozkurt Güvenç 2.450.000
Atatürk Üzerine/ Emre Kongar 750.000
Türkiye'nin Toplumsal Yapısı/ " 2.250.000
Türk HalkEylemleri/ÇetinYetkin 1.600.000
İttihat ve Terakki/ F. Ahmad 1.000.000
İttihatçılıktan Kemalizme/ " 850.000
Toplum ve Devlet/D. Perincek 1.000.000
Türk Devrim Tarihi/Yücekök 1.000.000
Tek Parti Yönetimi/ Esat Öz 1.000.000
Ordu-Siyaset İlişkisi/ Özdağ 1.000.000
Ordu ve Politika/M.Öztürk 1.000.000
Siyaset ve Devletçilik/ Keser 1.000.000
Siyasal Elitler/ M.Turhan 1.000.000
Modernleşme ve Milliyetçilik/ 1.000.000
Türk Bireyi Kuramına Giriş/ 1.000.000
Atatürk ve Tam Bağımsızlık/M.A. 500.000
Atatürk ve Sosyal Demokrasi 500.000
Atatürk'ün Gizli Oturum Konuşm. 1.100.000
Atatürk'ün Resmi Yayınlara Girmemiş Söylev, Demeç ve Yazışmaları 1.700.000
Atatürk İhtilali/M.Esat Bozkurt 1.100.000
M.Kemal/Eskişehir-İzmit Konuşm. 1.800.000
21 kitap 24.600.000

Türkiye Tarihi/5 cilt/ S.Akşin yönetiminde 9.850.000

TARİH ve KÜLTÜR 3

Herodot Tarihi/ Heredotos 2.950.000
Eski Toplum / L.H.Morgan 2.600.000
Tarih Öncesi Ege/G.Thomson 2.700.000
İlk Filozoflar/ " 1.500.000
Aiskilos ve Atina/ " 1.650.000
Altın Dal / James G.Frazer 2.600.000
Asur Tarihi/ Erol Sever 900.000
Tarih Üzerine / Nietzche 750.000
BilimselDevrimlerinYapısı/Kuhn 1.000.000
Tarihte Neler Oldu/ G.Chid 1.050.000
Toplumsal Evrim/ " 950.000
Fransız Devrimi / F. Furet 850.000
Tanrıların Vatanı Anadolu/Cream 1.050.000
Tanrılar, Mezarlar, Bilginler/ " 1.950.000
17 kitap 22.500.000

TARİH ve KÜLTÜR 4

Akdeniz/2 cilt /Braudel 1.550.000
Irk, Tarih ve Kültür/C.L.Strauss 950.000
Irk Ulus Sınıf/Balibar 1.500.000
Postmodernliğin Durumu/Harvey 2.200.000
Sisteme Karşı Hareketler/Hopkins 700.000
Sözlü ve Yazılı Kültür/Ong 1.200.000
Tarihsel Kapitalizm/Wallerstein 650.000
Ulusal Kalkınmacılığın İflası/Keyder 950.000
YasaKoyucularileYorum/Bauman 1.300.000
Demokrasinin Cinsiyeti/Philips 1.100.000
Siyasal İslamın İflası/O.Roy 1.400.000
Allahın Batısında/G.Kepel 1.400.000
Ah Avrupa/Enzensberger 1.400.000
14 kitap 16.300.000

TARİH ve KÜLTÜR 5

Osmanlının Kanlı Tarihi/İ.Metin 1.200.000
Lazların Tarihi/M.Vanalişi 600.000
Gürcülerin Tarihi/F.Çizoğlu 500.000
Hıristiyan Türklerin Tarihi/Aygil 500.000
Çerkes Ethem Olayı/C.Şener 600.000
1793 Devrimi/V.Hugo 1.400.000
Savaşa Karşı Yazılar/Tolstoy 400.000
Osmanlı İmp.Doğuşu/P.Wittek 400.000
Osmanlı İmp.Reform/2 c/Davison 2.200.000
Sınıf Açısından Az Gelişmişlik/Lacoste 630.000
11 kitap 8.430.000

DÜNYA KLASİKLERİ 1

Suç ve Ceza/ Dostoyevski 2.500.000
Budala/ " 2.300.000
Ecinniler/ " 2.400.000
Karamazof Kardeşler/ " 3.500.000
Y.Notlar/Beyaz Geceler/ " 600.000
İnsancıklar/ " 600.000
Ebedi Koca/ " 600.000
Bir Yufka Yürekli/ " 600.000
Kumarbaz/ " 600.000
Öteki/ " 600.000
Netoçka Nezvanova/ " 600.000
Ev Sahibesi/ " 600.000
Ölü Canlar/ Gogol 1.250.000
Bir Delinin Hatıra Defteri/ " 600.000
Babalar ve Çocuklar/ Turgenyev 800.000
Duman/ " 1.200.000
Yaşam Yolu (2 cilt)/Makarenko 2.800.000
20 kitap 22.150.000

DÜNYA KLASİKLERİ 2

Savaş ve Barış/ Tolstoy 6.000.000
Diriliş/ " 1.750.000
Anna Karanina/ " 3.200.000
Kröyçer Sonat/ " 600.000
Toplu Eserler (4 cilt)/ Çehov 4.000.000
Korkulu Gece/ " 600.000
Oblomov/Gonçerov 1.750.000
Ana/ Maksim Gorki 1.250.000
Çocukluğum/ " 800.000
Ekmeğimi Kazanırken/ " 1.250.000
Benim Üniversitelerim/ " 500.000
Muhbir/ " 700.000
Edebiyat Yaşamım/ " 1.300.000
Çimento/Gladkov 1.500.000
20 kitap 25.200.000

DÜNYA KLASİKLERİ 3

Durgun Don/ Şolohov 6.000.000
Uyandırılmış Toprak/ " 1.600.000
Don Kıyısında Hasat/ " 1.400.000
Pugaçef Ayaklanması/Gesinoviç 600.000
Fırtına/İlya Ehrenburg 3.250.000
Paris Düşerken/ " 2.500.000
Demir Ökçe/ Jack London 850.000
Açlar Ordusu/ " 550.000
Kızıl Veba/ " 500.000
Yanan Gün/ " 1.200.000
Uçurum İnsanları/ " 700.000
Yol/ " 1.000.000
Yasımı Tutacaksın/Lapierre-Collins 1.400.000
Suçsuzlar (Sacco ile Vanzetti)/Fast 900.000
Darağacından Notlar/J.Fuçik 700.000
20 kitap 23.150.000

DÜNYA KLASİKLERİ 4

Tüm Soneler/Shakespeare 1.200.000
Ütopia/Thomas More 500.000
İhtiyar Balıkçı/ E.Hemingway 600.000
Çanlar Kimin İçin Çalıyor/ " 1.500.000
Silahlara Veda/ " 950.000
Gazap Üzümleri/Steinbeck 1.500.000
İnci/ " 600.000
Fareler ve İnsanlar/ " 600.000
Cennetin Doğusu/ " 2.000.000
Bitmeyen Kavga/ " 1.500.000
İktidar/B.Russell 950.000
Jane Eyre/ E.Bronte 1.800.000
Uğultulu Tepeler/ " 1.300.000
Emma/ J.Austen 1.000.000
Aşk ve Gurur/ " 1.300.000
Aşık Kadınlar/Lawrence 1.500.000
Oğullar ve Sevgililer/ " 2.000.000
Vadim O Kadar Yeşildi ki/ 2.000.000
Son Yaprak/O.Henry 900.000
Dorian Gray'in Portresi/O.Wilde 800.000
Oliver Twist/C.Dickens 1.600.000
Mübarek Toprak/Pearl S.Buck 1.250.000
Yaşama Kavgası/Caldwell 1.000.000
Kutsal Sığınak/W.Faulkner 900.000
Şikago Mezbahaları/Sinclair 1.250.000
25 kitap 30.500.000

DÜNYA KLASİKLERİ 5

Denemeler/Montaigne 1.200.000
Vadideki Zambak/Balzac 1.000.000
Köylüler/ " 1.100.000
Eugenie Grandet/ " 650.000
Goriot Baba/ " 1.000.000
Güzel İmperia/ " 500.000
Tılsımlı Deri/ " 950.000
Nana/ Emile Zola 1.500.000
Bir Aşk Hikayesi/ " 1.100.000
Therese Raquin/ " 900.000
Germinal/ " 1.500.000
Emek (2 cilt)/ " 2.000.000
Dreyfus Olayı/ " 500.000
Sefiller (4 cilt)/V.Hugo 5.400.000
Madam Bovary/Flaubert 1.300.000
Rahibe/Diderot 600.000
20 kitap 21.200.000

DÜNYA KLASİKLERİ 6

Kızıl ile Kara/Stendhal 2.100.000
Parma Manastırı/ " 2.000.000
Sözcükler/ J.P. Sartre 750.000
Bulantı/ " 750.000
Duvar/ " 750.000
Aydınlar Üzerine/ " 500.000
Akıl Çağı/ " 1.400.000
Yaşanmayan Zaman/" 1.800.000
Yabancı/A.Camus 600.000
Veba/ " 1.250.000
Mutlu Ölüm/ " 800.000
İlk Adam/ " 1.400.000
Sürgün ve Krallık/ " 700.000
Başkaldıran İnsan/ " 1.300.000
Ekmekçi Kadın/Montepin 1.250.000
Demirhane Müdürü/Ohnet 1.000.000
Meleklerin İsyanı/A.France 550.000
Bir Dostluk Öyküsü/Troyat 500.000
İzabel/A.Gide 450.000
Elise ya da Gerçek Yaşam/Claire 1.000.000
20 kitap 20.850.000

DÜNYA KLASİKLERİ 7

Pan/ Kunt Hamsun 700.000
Victoria/ " 600.000
Açlık/ " 750.000
Şato/Franz Kafka 1.500.000
Dava/ " 1.100.000
Kayıp (Amerika)/ " 1.100.000
Değişim/ " 500.000
Hikayeler/ " 950.000
Günlükler (2 cilt)/" 2.200.000
Ottala'ya Mektuplar/ " 600.000
Taşrada Düğün Hazırlıkları/ " 1.400.000
Sevgili Milena/ " 950.000
Sidarta/ Hermann Hesse 750.000
Demian/ " 750.000
Şeftali Ağacı/ " 750.000
Öldürmeyeceksin/ " 750.000
Bozkır Kurdu/ 900.000
Narsis ve Goldmund/ " 1.350.000
Böyle Buyurdu Zerdüşt/Nietzsche 950.000
20 kitap 18.550.000

DÜNYA KLASİKLERİ 8

İlyada/ Homeros 2.000.000
Odysseia/ " 1.500.000
Don Kişot (2 cilt)/ Cervantes 2.800.000
Ayrılık Valsi/ Milan Kundera 1.050.000
Şaka/ " 1.450.000
Yavaşlık/ " 750.000
Gülüşün ve Unutuşun Kitabı/ " 1.200.000
Benden Selam Söyle Anadoluya 900.000
Mitolojiden Seçmeler/Lucianos 1.500.000
Aslan Asker Şvayk/Hasek 1.250.000
Asisli Francis/ Kazancakis 1.250.000
Zorba/ " 1.350.000
Kaptan Mihalis/ " 1.750.000
Tarçın Kokulu Kız/Amado 1.400.000
Arkadaş/Panait İstrati 600.000
16 kitap 20.750.000

FELSEFE 1

Felsefe Tarihi/Weber 1.800.000
Felsefenin Başlangıç İlkeleri 900.000
Felsefenin Temel İlkeleri/Politzer 1.750.000
Bilgi Teorisi ve Mantık/Aster 800.000
Hukuk Felsefesi/Hegel 1.200.000
Felsefenin İlkeleri/Descartes 750.000
Metod Üzerine Konuşma/ " 400.000
Felsefe Konuşmaları/ Diderot 500.000
Aktörlük Üzerine/ " 400.000
Güneş Ülkesi/Campanella 400.000
Üç Konuşma/Berkeley 450.000
Marksizm ve Felsefe/Korsch 1.000.000
Yöntem Araştırmaları/Sartre 700.000
Varoluşçuluk/ " 600.000
Varoluş Felsefesine Giriş/Mounier 700.000
Aşkın Anatomisi/Freud-Camus 1.000.000
Aşkın Metafiziği/Schopenhauer 500.000
Antik Felsefe/Kranz 700.000
Felsefe Nedir/Jaspers 1.250.000
Ecce Homo/Nietzsche 750.000
20 kitap 16.550.000

FELSEFE 2

Batı Felsefesi Tarihi(3c)Russell 2.500.000
Metafizik/Aristotales 2.750.000
Politika/Aristotales 1.350.000
Devlet/ Eflatun 1.650.000
Diyaloglar (2 Cilt)/ " 3.300.000
Felsefe Tarihi/M.Gökberk 2.350.000
Düşünce Tarihi/O.Hançerlioğlu 2.450.000
Düşünce Tarihi/Afşar Timuçin 3.000.000
Estetik/ " 1.500.000
Felsefe Bir Sevinçtir/ " 400.000
Özgür Prometheus/ " 400.000
Yaratıcı İnsan/H.Laborit 750.000
İnsanlar Arasındaki Eşitsizliğin Kaynağı/ J.J. Rousseau 900.000
Felsefi Aklın Eleştirisi/Gökdemir 670.000
Görme Biçimleri/J.Berger 1.200.000
Türk Felsefesinin Boyutları/Uygur 650.000
19 kitap 25.820.000

FELSEFE 3

Eros ve Uygarlık/Marcuse 900.000
Tinin Görüngü Bilimi/Hegel 2.800.000
Hegel / Copleston 580.000
Sokrates/ " 680.000
Aydınlanma/ " 880.000
Kant/ " 980.000
Alman İdealizmi/ " 880.000
İngiliz Görgücülüğü/ " 950.000
Kıta Ussalcılığı/ " 950.000
Sartre/ " 680.000
Helenistik Felsefe/ " 680.000
Ruh Biliminin Öncüleri/Fancher 2.200.000
Arı Usun Eleştirisi/Kant 2.800.000
Mod. Alman Felsefesi/Bubner 1.400.000
Mod. Fransız Felsefesi/Descombes 1.200.000
Orta Çağların Tini/ Artz 2.600.000
Özdek ve Devim/ Maxwell 1.600.000
Toplum Felsefeleri/ Sorokin 2.300.000
18 kitap 25.060.000

Felsefe Ansiklopedisi /9 cilt/ O.Hançerlioğlu 20.250.000

SÖZLÜKLER

Felsefe Sözlüğü/Rossenthal 2.300.000
Felsefe Sözlüğü/O.Hançerlioğlu 2.750.000
Türk Dili Sözlüğü/ " 2.750.000
Toplumbilim Sözlüğü/ " 2.750.000
Ticaret Sözlüğü/ " 2.750.000
İslam İnançları Sözlüğü/ " 2.950.000
Dünya İnançları Sözlüğü/ " 2.750.000
Mitoloji Sözlüğü/Azra Erhat 1.650.000
Mitoloji Sözlüğü/P.Grimal 4.000.000
Ekonomi Sözlüğü/ 2.500.000
Fransızca-Türkçe Sözlük/T.Saraç 7.500.000
Redhouse Büyük İng-Türkçe/ Türkçe-İngilizce El Sözlüğü 2.500.000
Redhouse İng-Türkçe/Türkçe-İng. 1.500.000

SANAT KİTAPLARI 1

Sanatın Gerekliliği/ Fischer 1.000.000
Estetik/1-2-3/ Lukacs 3.250.000
Avrupa Gerçekçiliği/ " 1.250.000
Çağdaş Gerçekçiliğin Anlamı 750.000
İnsanın Özü/ Thompson 700.000
Edebiyat Yaşamım/ Gorki 1.300.000
Yaşadığımı İtiraf Ediyorum 1.050.000
Edebiyat Nedir/ J.P.Sartre 700.000
Yazınsal Denemeler/ J.P.S 700.000
Baudlaire/ " 700.000
Denemeler/Albert Camus 600.000
Tragedyanın Doğuşu/Nietzsche 750.000
Yanılsama ve Gerçeklik 1.250.000
Yalnızlık Dolambacı/ O.Paz 1.000.000
Picasso-Perse-Kafka/Garaudy 800.000
Türkiye'de Roman-Top.Değş. 1.500.000
Edebiyat Bilgileri/Mutluay 1.300.000
TürkHalkEdebiyatı/Boratav 900.000
Tasavvuf/A.Gölpınarlı 750.000
Mitologya/Necatigil 600.000
22 kitap 20.850.000

SANAT KİTAPLARI 2

Sanatın Öyküsü/Gombrich 10.500.000
Türk Sanatı/O.Aslanapa 3.450.000
Romantizm/F.Claudon 2.750.000
Sembolizm/J.Cassou 2.750.000
Sürrealizm/R.Passeron 2.750.000
Ekspresyonizm/L.Richard 2.750.000
Dünya Sanat Tarihi/A.Turan 4.950.000
7 kitap 29.900.000

SANAT KİTAPLARI 3

Çağdaş Türk Sanatı/S.Tansuğ 3.450.000
Resim Sanatının Tarihi/ " 1.950.000
Türk Resminde Yeni Dönem/ " 1.250.000
İnsan Figürü Çizimi/Parramon 1.750.000
Baş ve Portre Çizme Sanatı/ " 1.750.000
Çizim ve Resim Sanatı/ " 1.750.000
Işık ve Gölge/ " 1.750.000
Yağlıboya Resim Sanatı/ " 1.750.000
Resimde Renk ve Uygulanışı/" 1.750.000
Modern Resim/İsmail Tunalı 1.650.000
Sanatta Devrim/İpşiroğlu 1.250.000
Sanat Tarihinin Temel Kavr. 2.250.000
12 kitap 22.300.000

ÇAĞDAŞ KADIN

Genç Kızlık Çağı/S.Bauvoir 1.400.000
Evlilik Çağı/ " 1.100.000
Bağımsızlığa Doğru/ " 950.000
Bir Genç Kızın Anıları " 1.400.000
Olgunluk Çağı/ " 2.300.000
Konuk Kız/ " 1.400.000
Kadınlığımın Hikayesi/ 900.000
Koşulların Gücü/ " 2.500.000
Kadının Evrimi/ E.Reed 2.000.000
Bilimde Cins Ayrımı/ " 950.000
Kadın Bilinci Erkek Dünyası 900.000
Kızım Olmadan Asla/Mahmudi 1.200.000
Çocuk Sevgisi Uğruna/ " 1.000.000
Sultana /J.Sasson 1.000.000
Sultana'nın Kızları/ " 750.000
Sürgün Kadınlar/M.Afkhami 1.000.000
Derebeyi Efendim/T.Durrani 1.200.000
Kadınlar,Direniş ve Devrim/ 950.000
Cinsel Politika/K.Millett 1.400.000
Cinselliğin Diyalektiği/S.F. 950.000
Analar/ R.Briffault 1.200.000
KadınınYazısızTarihi/Cıbıroğlu 1.450.000
Feminizm ve Sosyalizm/ 400.000
Sosyalist Devrim ve Kadınlar/ 300.000
Kadın Aşk ve İktidar/Ş.Güzel 900.000
Kadınlar ve İşçi Hareketi/ 650.000
Tek Tanrılı Dinler Karş.Kadın 1.300.000
Osmanlı Kadın Hareketi/Çakır 1.800.000
Örtülü Kimlik/A.İlyasoğlu 750.000
Hayatımı Yaşarken/Goldman 4.400.000
İğdiş Edilmiş Kadın/Greer 1.200.000
35 kitap 36.600.000

TÜRK YAZARLARI 1

Kuyucaklı Yusuf/Sebahattin Ali 1.200.000
Kürk Mantolu Madonna/ " 750.000
İnce Memed/4c/Yaşar Kemal 8.820.000
Zulmün Artsın/ " 1.200.000
Ağacın Çürüğü/ " 1.300.000
Baldaki Tuz/ " 1.700.000
Ortadirek/ " 1.550.000
Yer Demir Gök Bakır/ " 1.690.000
Ölmez Otu/ " 1.920.000
Yılanı Öldürseler/ " 740.000
Teneke/ " 930.000
Filler Sultanı/ " 980.000
Sarı Sıcak/ " 1.200.000
Üç Anadolu Efsanesi/ " 1.150.000
Demirciler Çarşısı Cinayeti/ " 2.240.000
Yusufçuk Yusuf/ " 2.160.000
Kanın Sesi/ " 2.460.000
Kanayan/ Erdal Öz 650.000
Yaralısın/ " 1.100.000
Havada Kar Sesi Var/ " 700.000
Gülünün Solduğu Akşam/ " 1.250.000
Sular Ne Güzelse/ " 700.000
25 kitap 36.390.000

TÜRK YAZARLARI 2

Gece/ Bilge Karasu 1.100.000
Troya'da Ölüm Vardı/ " 850.000
Uzun Sürmüş Bir Günün Akşamı 850.000
Göçmüş Kediler Bahçesi/ " 1.200.000
Kısmet Büfesi/ " 750.000
Kılavuz/ " 750.000
Ne Kitapsız Ne Kedisiz/ " 650.000
Narla İncire Gazel/ " 800.000
Altı Ay Bir Güz/ " 650.000
Gece Dersleri/ Latife Tekin 1.000.000
Aşk İşaretleri/ " 700.000
Buzdan Kılıçlar/ " 850.000
Sevgili Arsız Ölüm/ " 1.100.000
Berci Kristin Çöp Masalları/ " 700.000
Son İstanbul/Murathan Mungan 1.100.000
Cenk Hikayeleri/ " 1.600.000
Lal Masalları/ " 750.000
Kaf Dağının Önü/ " 1.700.000
İthaka'ya Yolculuk/ Demir Özlü 900.000
Boğazkesen/Nedim Gürsel 1.100.000
Devrimciler/Kaan Arslanoğlu 1.300.000
Kişilikler/ " 1.290.000
Öteki Kayıp/ " 1.140.000
Kız Öpme Kuyruğu/Nazlı Eray 800.000
Aşk Artık Burada Oturmuyor/ " 700.000
25 kitap 24.330.000

ALEVİ-BEKTAŞİ KÜLTÜRÜ 1

Alevilik Olayı/Cemal Şener 600.000
Atatürk ve Aleviler/ " 400.000
Şeriat ve Alevilik/ " 500.000
Pir Sultan Abdal Divanı/ " 1.400.000
Vilayetname/Hacı Bektaş Veli 500.000
Bektaşilik Tarihi/King Birge 900.000
Anadolu Aleviliği/Josef Dierl 500.000
Günümüzün Alevi Sorunları/" 500.000
Osmanlı'da Alevi Ayakl./B.Öz 700.000
Alevi Bektaşi Sözlüğü/E.Korkmaz 1.200.000
Hallacı Mansur/L.Massignon 400.000
Alevi Katliamları/Sadık Eral 700.000
Aleviler veGazi Olayları/T Dural 600.000
BektaşilikAlevilikNedir/B.Noyan 1.500.000
Aleviler ve Sivas Olayları/Gölbaşı 700.000
Alevilerde Semah/Cem Ersever 700.000
Alevi Bektaşi Sosyolojisi/H.Bal 600.000
Sosyolojik Açıdan Alevi-Sünni/" 1.200.000
İmam Cafer Buyruğu/İmam Cafer 800.000
19 kitap 14.400.000

ÖZEL

Bu kitapları okuduktan sonra bize teşekkür mektubu yazmak zorunda değilsiniz...

Edebiyat Yaşamım/ Gorki 1300.000
Yaşadığımı İtiraf Ediyorum/Neruda 1050.000
Sevgili Milena/Kafka 950.000

ŞAFAK PAZARLAMA Peşin Fiyatına taksitli kitap satışı: En az 15.000.000 TL tutarında kitapları seçerek% 20'si peşinat geri kalanını 8 eşit taksitle size göndereceğimiz posta çeki ile (M.Zeki Gezici 276367) ödeyebilirsiniz.

En az 5.000.000 TL PEŞİN ALIMLARDA **%20 İNDİRİM** YAPILIR. *Gönderi ücreti alıcıya aittir.*

ŞAFAK PAZARLAMA: *Millet Cad. 115/1 Çapa İstanbul. Tel: (0 212) 587 77 68 Fax: 585 45 90*

İHTİYACINIZ OLAN KİTAPLARI
TEK TEK SEÇEREK
ÖZEL BİR SET OLUŞTURABİLİRSİNİZ

Yukarıda işaretlediğim kitapları satın almak istiyorum
Adı Soyadı..
İş Adresi ve Tel......................................
....
Ev Adresi ve Tel......................................
Mesleği..................Peşin..................Taksitle..................İmza..................

deniz karakullukçu

hayat bir uçurtma olsa

cep şiir

GÜNEY

KÜLTÜR • SANAT • EDEBİYAT DERGİSİ

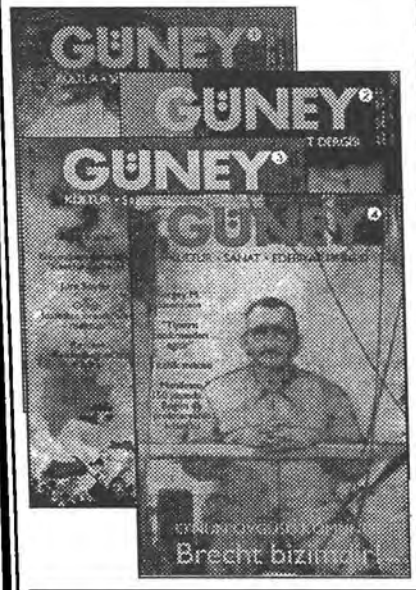

4. sayıda...

- **Sergey M. Eisenstein**
- **"Tiyatro sezdirmeden eğitir"**
- **Titanik mitosu**
- **Manifesto 150 yaşında... Bugün de proletaryanın kılavuzu**

GÜNEY'İ oku, sahiplen! O, senindir!

Gazete bayileri ve kitapçılardan isteyiniz!

Yönetim Yeri ve Adresi:
Kuloğlu Mah. Gazeteci Erol Dernek Sok. No:12 Daire 9-10 Beyoğlu - İSTANBUL
Tel/Faks: (0212) 2445919

ÇAĞDAŞ YAYINLARI

İlhan Selçuk Kitapları

İSKELE SANCAK
2. BASI
500.000 TL

DUVARIN ÜSTÜNDEKİ TİLKİ
3. BASI
600.000 TL

JAPON GÜLÜ
7. BASI
600.000 TL

ZİVERBEY KÖŞKÜ
13. BASI
450.000 TL

DÜŞÜNÜYORUM ÖYLEYSE VURUN
24. BASI
500.000 TL

GÖRÜLMÜŞTÜR
8. BASI
500.000 TL

AĞLAMAK GÜLMEK
10. BASI
500.000 TL

YÜZBAŞI SELAHATTİN'İN ROMANI (İKİ CİLT)
6. BASI
1.500.000 TL

Cumhuriyet kitap kulübü

Çağ Pazarlama A.Ş.
Türkocağı Cad. No:39/41 Cağaloğlu-İstanbul Tel:514 01 96

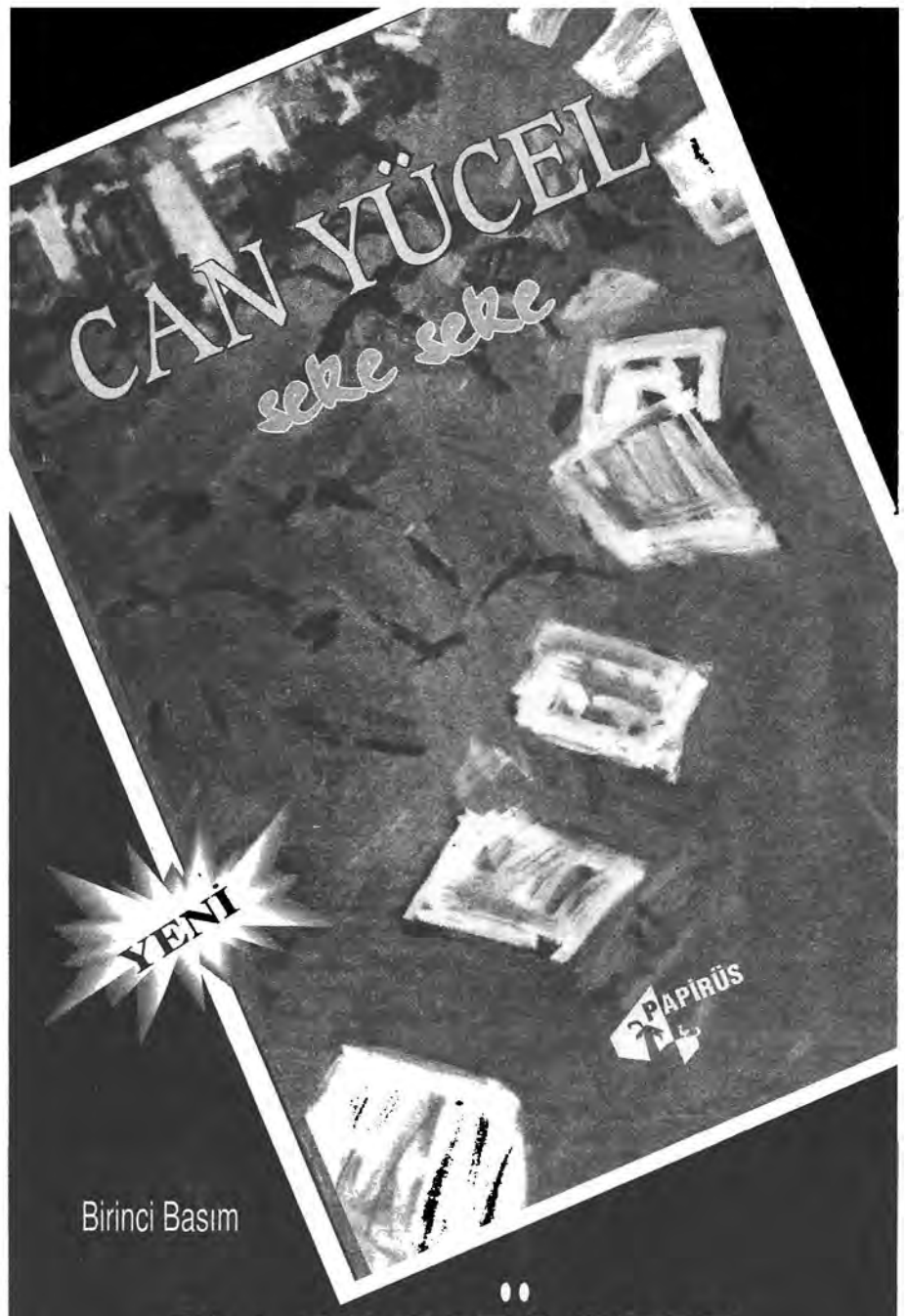

CAN YÜCEL

ŞİİR DİZİSİ

SEKE SEKE

DİĞER ESERLERİ

PAPİRÜS
Bahariye Tellalzade Sok. Uludağ Apt. No: 35 7 Kadıköy - İstanbul
Tel & Fax: (0216) 346 82 96 - (0216) 346 60 92 Tel: (0212) 252 85 74 - 75

Üslup bilgisi (Stilistik)

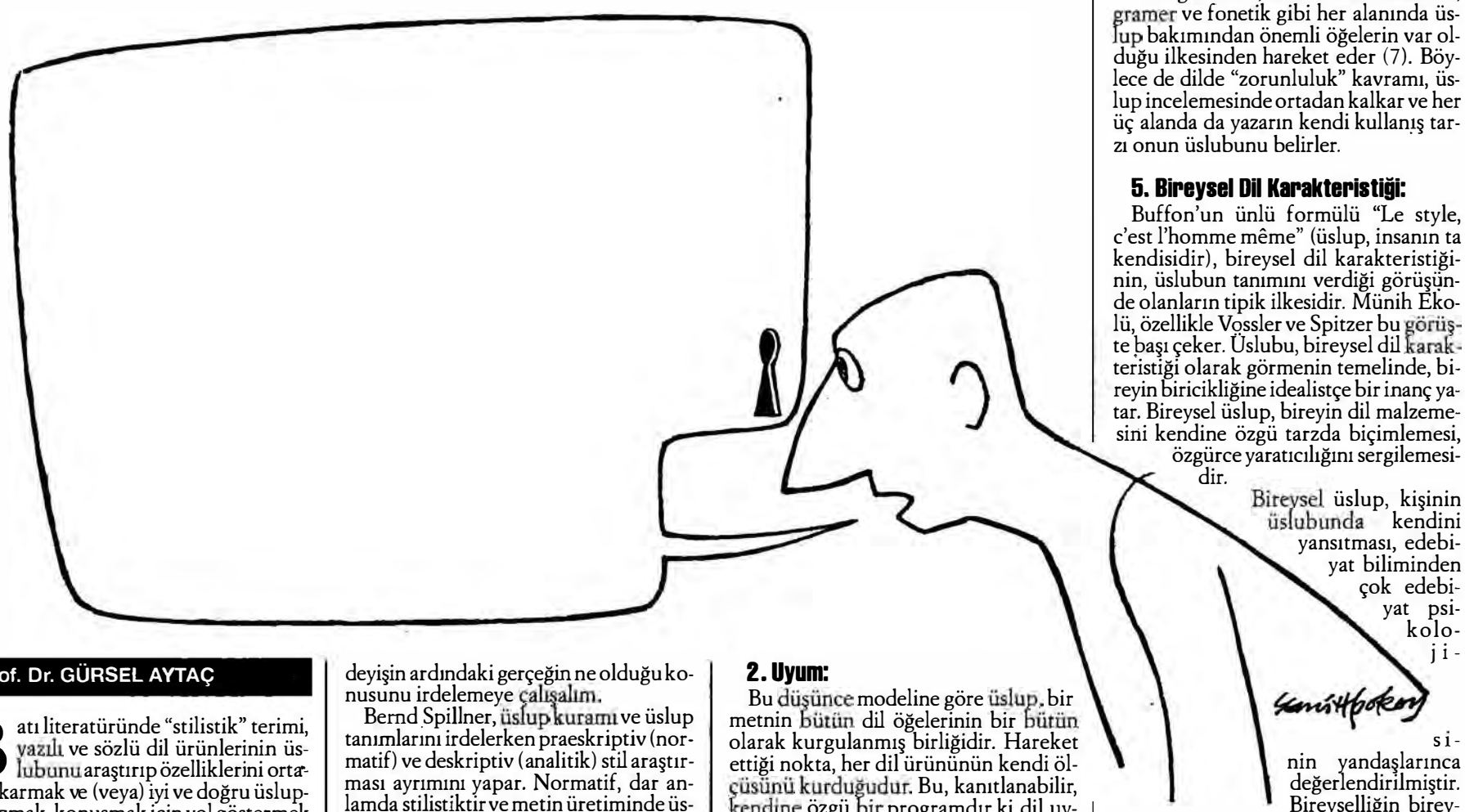

Prof. Dr. GÜRSEL AYTAÇ

Batı literatüründe "stilistik" terimi, yazılı ve sözlü dil ürünlerinin üslubunu araştırıp özelliklerini ortaya çıkarmak ve (veya) iyi ve doğru üslupla yazmak, konuşmak için yol göstermek amacını taşıyan uzmanlık dalına verilen isimdir. Yani stilistiğin bir çözümleyici (analitik) bir de öğretici (didaktik) yanı vardır.

Stilistik, dilbilimle edebiyat biliminin hangisini doğrudan ilgilendirdiği konusunda tartışmalıdır. Her iki bilim dalının üslup ve üslup bilgisi (stilistik) kavramından anladıkları ayrıdır. Hatta B. Spillner, stilistiğin en az üç bileşeni içermesi gerektiğini söyler: 1. Lingüistik, 2. İletişim bilimsel, 3. Edebiyat bilimsel-estetik.

Stilistiğin edebiyat bilimsel-estetik bileşeninde metin, üslup etkisi bakımından değerlendirilmeli, yazarın ve dönemin öteki eseriyle bağıntı kurulmalı, estetik yönden değerlendirilmeli ve eleştirel yorumlanmalı, der. (1)

Stilistik, antik edebiyattaki hitabet bilgisinin (retorik) modern uzantısıdır. Hitabetin etkileme, ikna etme, savunma amacıyla güzel konuşma bilgisi olan retorik, asırlar boyu gelişerek bugünkü stilistiği meydana getirmiştir.

Nedir üslup? Üslup, en basit tanımıyla "tarz"dır; edebiyatın dışında da üslup, bu anlama gelir. Giyiniş üslubu (stili), davranış üslubu, mimari üslup vs. Edebiyatta söz konusu, yazma tarzıdır. Yazma tarzının, anlatma tarzının çok çeşitli olduğunu ve aktarılan, işlenen konunun rengini, havasını değiştirebildiğini gösteren güzel bir örnek, Ferid Edgü'nün "Yazmak Eylemi" başlıklı kitabıdır. Üslup denemeleri yapmayı planladığını kitabın önsözünde belirtirken Ferid Edgü, herkesin tanık olduğu toplumsal siyasal bir olayı 14 Şubat günü İstanbul'un birçok semtinde gerçekleşen bir kepenk kapama eylemini 101 tarzda anlatmak istediğini belirtir. Amacı "bir olayın, birden çok yazım olanağının olduğunu göstermek"tir.

Üslup,sahibinin kişiliğini yansıtır. Fransızca'daki "Le stil, c'est l'homme", bizdeki "Üslûb-u Beyan, aynıyla insan" sözü, üslubun, kişiliğin yansıtıcısı olduğunun özdeyiş halinde ifadesidir. Bu özdeyişin ardındaki gerçeğin ne olduğu konusunu irdelemeye çalışalım.

Bernd Spillner, üslup kuramı ve üslup tanımlarını irdelerken praeskriptiv (normatif) ve deskriptiv (analitik) stil araştırması ayrımını yapar. Normatif, dar anlamda stilistiktir ve metin üretiminde üslubun öğretimine yöneliktir.

Daha çok okullarda kompozisyon derslerinde, "nasıl yazmalı?" konusunda yapılan alıştırmalardır. Normatif stilistik edebiyat tarihi açısından da önem taşır. Bir yazarın üslubunu değerlendirmeden önce onun çağında geçerli olan, dolayısıyla onun dayandığı ya da yaratıcılığıyla ayrıldığı üslubu bilmede yarar vardır.

Geleneksel üslup analizinde üslup, daha çok bireysel üslup (individualstil) olarak anlaşılır.

Analitik stilistiğin kolektif yönü, edebiyat bilimi için pek önem taşımaz.

"Stilistik" başlıklı incelemesinde H. Graubner üslup denen olguyu altı çeşit özelliği ayrı ayrı çıkış noktası olarak ele alıyor. (2) Bunlar:

1. "Ekleme" niteliğiyle üslup,
2. Uyum niteliğiyle üslup,
3. Bir normdan uzaklaşma niteliğiyle üslup,
4. Seçmecilik niteliğiyle üslup,
5. Bireysel dil karakteristiği niteliğiyle üslup,
6. Geleneksel dil karakteristiğiyle üslup.

Bu açıklama modellerinin temel özelliklerini sıralarsak şöyle bir tablo ortaya çıkıyor:

1. Ekleme Niteliği:

Burada temel ilke, bazı dil olgularının asıl üslup yaratıcısı, ötekilerin ise üslup sayılmayacağı görüşüdür. İşte üslup oluşturucu olguların ötekilere katıldığı, eklendiği ölçüde metnin üslubundan söz edilir. Ch. Bally'nin üslup teorisi, dil öğeleri arasında akla uygun öğelerle heyecan öğeleri ayrımına dayanır. Duygusal-heyecan bildiren dil öğeleri, bir metnin üslubunu yaratır. H. Seidler'in üslup öğretisi de benzer bir mantık sergiler. Onun kutupluluğu, dilin akıl-biçim yanı ile mizaç- insani yanıdır ve yalnızca sonuncusu, yani dilin mizaç ve insani özelliklerini yansıtan öğeleri üslubu belirler (3).

2. Uyum:

Bu düşünce modeline göre üslup, bir metnin bütün dil öğelerinin bir bütün olarak kurgulanmış birliğidir. Hareket ettiği nokta, her dil ürününün kendi ölçüsünü kurduğudur. Bu, kanıtlanabilir, kendine özgü bir programdır ki dil uygulamasının ölçütüdür. Uygulama, programa (niyete) ya uyum gösterir (ahenkli) ya da ıskalar (üslup bozulması). Söz konusu düşünce modeli tek tek edebi eserlere yöneliktir ve dil biçimlenmesinin estetik işlevini konu edinir. Bir gazete makalesinin, bir masalın, bir dilekçenin de aynı bir öykünün, bir romanın üslubu olduğu gibi kendi üslubu olduğu, bu düşünce modeline getirilen (4) eleştiridir.

3. Normdan Uzaklaşma:

"Matematik ve Edebiyat" (Mathematik und Dichtung) başlıklı ortak kitabın birçok yazarı, Levin, Baumgärtner vd. gibi kuramcılar, bütün bir edebiyat dilini, normal dilden bir uzaklaşma olarak görürler. Bu düşünce tarzının anlaşılabilir uzantısı olarak L. Spitzer, bir yazarın tüm eserlerini, yazdığı yılların alışılmış dilinden bir "ayrılma" diye niteler. Bir metnin üslubunu mesela Enqvist'e göre (1964) o metinin farklı dil düzeylerinde görülebilir dil öğelerinin, aynı öğelerin çeşitli metin ve metin dışı kontekslerde ortaya koyduğu ihtimaller belirlenir (5).

Üslubu normdan ayrılma olarak tanımlayan bu görüş, "norm" denen ölçütün belirlenmesinin yarattığı güçlükle cebelleşmek zorundadır.

4. Seçmecilik Niteliği:

Bu düşünce modeli iki temele dayanır:

a) Seçme, karşılaştırılabilir imkânların varlığını öngörür.

b) Seçilebilir olan, seçilemez olana, zorunlu olana karşıttır.

Her iki dayanak da, söz konusu sistemin aynı zamanda güçlüklerini oluşturmaktadır.

Farklı dil imkânları arasındaki seçim, aynı kavramsal anlam için mevcut çeşitli ifadeler arasında yapılan seçimdir. Mesela "baş" ile "kafa" arasındaki seçim, "susar mısın?"la, "çeneni tutar mısın?" arasındaki seçim gibi. Üslupta "seçim"i esas almak, eşanlamlılık (synonym) öğretisinin bütün güçlüklerini sırtlanmak demektir. Üslubu eşanlamlılığın bir uygulama alanı olarak görmek, üslubu bununla tanımlamaktan yana değildir Enqvist. Ona göre üslup, zaten anlamın bir bölümüdür: "Style becomes part of meaning". (6)

Georg Michel, dilin kelime hazinesi, gramer ve fonetik gibi her alanında üslup bakımından önemli öğelerin var olduğu ilkesinden hareket eder (7). Böylece de dilde "zorunluluk" kavramı, üslup incelemesinde ortadan kalkar ve her üç alanda da yazarın kendi kullanış tarzı onun üslubunu belirler.

5. Bireysel Dil Karakteristiği:

Buffon'un ünlü formülü "Le style, c'est l'homme même" (üslup, insanın ta kendisidir), bireysel dil karakteristiğinin, üslubun tanımını verdiği görüşünde olanların tipik ilkesidir. Münih Ekolü, özellikle Vossler ve Spitzer bu görüşte başı çeker. Üslubu, bireysel dil karakteristiği olarak görmenin temelinde, bireyin biricikliğine idealistçe bir inanç yatar. Bireysel üslup, bireyin dil malzemesini kendine özgü tarzda biçimlemesi, özgürce yaratıcılığını sergilemesidir.

Bireysel üslup, kişinin üslubunda kendini yansıtması, edebiyat biliminden çok edebiyat psikolojisinin yandaşlarınca değerlendirilmiştir. Bireyselliğin bireysel üstü birçok şarttan soyutlanamayacağı görüşü güçlendikçe bireysel üslup iddiası zayıflamıştır.

Bireysel üsluptan sonra sanat eserinin üslubundan söz edilmeye başlanmış, bireyin değil, sanat eserinin biricikliği, tekrarlanılmazlığı, bütünlüğü gündeme gelmiştir. Kayser,"Das sprachliche Kunstwerk" başlıklı kitabında bu görüşü savunur. (8)

6. Geleneksel Dil Karakteristiği:

Üslubu geleneksel dil karakteristiği olarak gören düşünce modelinde temelde dilin yararcı tarafı vurgulanır. Yani konuşanla dinleyen arasındaki iletişim ilişkisi ve anlaşmanın bireysel üstü iletişim örneği. Üslup belirleyici iletişim gelenekleri farklı katmanlarda ele alınabilir: Tarihsel, toplumsal, işlevsel ve konumsal.

Tarihsel kategorilerin en önemlisi zaman -veya dönem- üslubudur. Aynı döneme ait dil ürünlerinin bütün sosyal gruplar, işlev ve konumlarda ortak bazı özellikler gösterdiği gerçeği gözlenmiştir. Belli konulara, belli edebi türlere ve belli dil kalıplarına eğilimin sonucudur bu. Üslup bilgisi daha geniş anlamıyla edebiyat bilimi ortaya çıkarır bu eğilimi, ama neden böyle olduğunu araştırmak ya da bu soruya cevap aramak görevi onun değildir.

Ayrıca yaş gruplarının ortak üslubu da bu alanı ilgilendirir. Yaşlılık, gençlik üslubu diye nitelenen birer üslup çeşidi vardır. Ayrıca özellikle feminist görüşün üslupta cinsiyet ayrılığının yansımasını, kadının ezilmişliğinin kadın yazarların dilinde de görülebildiğini savunmasıyla "kadın üslubu" terimi stilistiğe girmiştir.

Anlaşma kalıpları, toplumsala yakından bağlı olarak konuma ve işleve ilişkin olarak da özellikler gösterir. Monolog ve diyalog, yazı ve konuşmanın kendine özgü tarzları vardır. Ayrıca bir nesneye yönelik yani nesnel üslubun yanı sıra dinleyiciyi etkilemeyi amaçlayan konuşma, hitabet üslubu ve konuşanın kendini or-

taya koymayı amaçlayan öznel üslubu vardır. Konuşma konularına göre üslup geleneklerini tespit etme çabaları da vardır, mesela haber verme, bilgilendirme niyeti (açıklama, hüküm, tasvir, rapor, hikâye) veya istek konumu (emir, heveslendirme, teklif, rica).

H. Glinz, 1971'de işlevsel metin çeşitleri saptamıştır. Metin üreticisinin ve söz konusu metni okuyan veya kullanan kişinin belli niyet ve beklentilerine göre farklı metin çeşitlerinin faydacı bir tipolojisini yapar. "Bağlayıcı" (bindende) metinlerle "yön verici" metinler ayrımını yapar. "Bağlayıcı"lara yazanla okuyanın özdeş, eşit olduğu metinleri (mesela sözleşme, anlaşma gibi) dahil ederken "yön verici"lere, kullananın üretenden üstün olduğu metinleri (mesela rica, savunma) dahil eder, üretici ve kullanıcının güç bakımından aynı düzeyde olduğu hallerde de reklam metinlerini, siyasi söyleşileri ele alır. Üreticinin bilgi ve yetenek bakımından üstün olduğu hallere ise ders kitapları ve açıklama broşürlerini dahil eder.

İşlevsel üslup araştırmalarının temsilcisi Elise Riesel'dir. Riesel'e göre "Stilistik (...) sözlü eylemin her alanında dilin işleve uygun kullanımı öğretisidir." (9) Riesel, dilin özel bir işlevsel üslup tiplerini şöyle sıralar:

1. Resmi ulaşım üslubu, 2. Bilim üslubu, 3. Basın yayın üslubu, 4. Günlük iletişim üslubu, 5. Edebi üslup. Bu üslup tipleri içinde işlevsel ölçütlere göre sınıflandırma yapar: monolog-diyalog, yazılı-sözlü, edebiyat diliyle- günlük dille. Genel işlev üslubunu alt gruplara ayırır: Mesela basın yayın üslubu içinde haber, yorum, kültür sayfası vb. üslubu gibi.

Kurguya Yönelik, İşleve Yönelik Stilistik

Stilistik, yani üslup bilgisi, bütüncül ve tekdüze bir durum göstermez. Yine de en kalın çizgileriyle iki grupta toplanabilir:

1. Üslubu ekleme, uyum, uzaklaşma ve seçme şeklinde görenler, üslup olgularının özel dil kurgusunu konu edinirler. 2. Bireysel veya alışılmış özellik anlamındaki üslup, stil değeri olan dil öğelerinin işlevsel yorumunu hedefler.

Üslup kavramının dildeki geniş ve tam anlamında bu iki görüş birden söz konusudur.

Üslup Çizgileri

G. Michel, üslup çizgilerini (Stilzüge), üslubun karakteristik özellikleri olarak tanımlar. Bu özellikler ve üslup öğelerinin sıklık, dağılım ve bağlanma esasına dayanır. (s.42).

Stilistik, temel üslup çizgilerini sınıflandırmak için çeşitli denemelerde bulunmuştur. Tam bir sınıflamanın ancak dilin üç katmanını, kelime, gramer ve fonetik alanlarını birden hesaba katması beklendiğinden verbal stil (fiili bol üslup), nominal stil (isimlere itibar eden üslup), paratax (yan yana dizilmiş cümlelere), hypotax (iç içe geçmiş yan cümleli bileşik cümle) sınıflaması yetersiz bulunmaktadır.

W. Schneider, üç dil katmanını birden devreye sokan bir üslup çizgisi sınıflamasını bir dizi kavram çifti esasına göre yapar. Bunlar mesela "kavramsal", "duyusal", "özgü", "dağınık", "amaca yönelik", "oynarcasına" gibi kavram çiftlerinin belirlediği kategorilerdir.

Üslup çizgisi sınıflandırmasını bir başka edebiyat bilimci, E. Riesel işleve yönelik olarak yapar ve mesela bürokrasi üslubunun çizgilerini "resmiyet, nesnelcilik, aceleci kısalık, sıkı edebi bir biçim, kolay kavranabilirlik" olarak belirler. (10)

Tek tek üslup öğelerinden hareketle üslup çizgisini belirlemede stilistiğin teoride ve uygulamada karşılaştığı güçlükler görüldüğü gibi az değildir.

Üslup Analizi

Kelime ve Cümle Yapısı Esasında:

Yazarın kelime, cümle çeşitlerinde seçenekleri çoktur. Antik dönemde kelime seçiminde üç üslup düzeyi ayırt edilmişti: Yüksek, orta, alçak. Birkaç örnek verirsek:

Yüksek üslup düzeyi: son uykusuna dalmak
Orta üslup düzeyi: ölmek
Alçak üslup düzeyi: gebermek

Yüksek üslup düzeyi: çehre
Orta üslup düzeyi: yüz
Alçak üslup düzeyi: surat

Yüksek üslup düzeyi: küheylan
Orta üslup düzeyi: at
Alçak üslup düzeyi: beygir

Cümle yapılarında da bileşik, basit cümle çeşitleri, düzgün, devrik cümlelerde tercihini yapar yazar.

Grafostilistik

Edebi eserde yazı karakterini, noktalamayı da bir üslup öğesi olarak değerlendirme eğilimi vardır. Yazılı metnin aynı zamanda göze hitap etmesi, farklı yerlerde farklı yazı karakterleri kullanmayı, paragraf aralarının, satır aralarının da bir anlam ifade edecek şekilde ayarlanması söz konusudur. Max Frisch'in "Der Mensch erscheint im Holozän" başlıklı eserini Türkçeye çevirirken kendisiyle konuştuğumda kitaplarının bu özelliklerine önem verdiğini ve çeviride de buna aynen uyulmasını istediğini öğrenmiştim. Aslen mimar olan Max Frisch'in göze hitabetmeyi önemseyişini anlamak güç değil.

Fonostilistik

Ses esasına dayalı üslup etkisi, fonostilistiğin araştırma alanına girer. Şiirde kafiye, bazı çağrışımların belli seslerle sağlanması gibi hususlar bu alana malzeme hazırlar. Fonostilistik, genellikle seslendirilmiş metinlerle uğraşır. Ayrıca seslerin bazı anlam ilişkisine sahip olduğu, ses semboliği denen bir yorumlama tekniğini beraberinde getirir.

Metin Stilistiği ve Stilistik Semiotiği

Üslup analizinin esas objesi, metindir. Antik retoriğin üslup erdemleri olarak saydığı "duruluk" ve "uygunluk" metinde gerçekleşir ve çözümlenir. Stilistik, metin çözümlemelerinde daha ziyade mikrostilistik üslup çizgilerini inceler. Metin stilistiği daha çok metin lingüistiğinin alanındadır. Antik retorik figürler denen söz sanatlarını, ki stilistikte Latince terimlerle belirtilir, metin içinde tespit etmekle yetinmeyip bu figürlerin işlevi üzerinde de durmak gerekir.

Üslup Çözümlemesi Yöntemleri

1. Metin çeşitlemelerinin üslup çözümlemesi:

Bu işlem birden fazla versiyonu (çeşidi) bulunan metinler için söz konusudur. Eğer yazar veya şair eserini bazı değişikliklerle farklı zamanlarda yazmış veya bastırmışsa bunlar noktalama dahil tüm üslup özellikleri bakımından karşılaştırılarak incelenir ve farklar, yaratıcısının edebiyat görüşündeki değişimler olarak saptanır.

2. Üslup seçeneklerinin denenmesi:

Yazarın kendisi varyasyonlar yapmadıysa, deneysel olarak seçenekler kullanılarak üslup çalışması yapılabilir ve yazarın başka seçenekleri değil de metnindeki üslubu yaratması yorumlanır. Tarihsel metinlerin üslup analizinde o döneme ait sözlük, gramer, poetik kitaplarının ışığı altında çalışmak gerekir.

3. Matematiksel-niceliksel üslup incelemesi:

Üslubu elden geldiğince nesnel ölçütlerle incelemek amacı, istatistik çalışmalara götürmüştür. Özellikle matematikçilerin başlattığı bir yön-

tem, kelimelerde harf sayısı, cümlelerde kelime sayısı, fiil başına düşen kelime sayısını, incelenen metin biriminde sıfat, isim, fiil sayısını saptamak esasına dayanır ki elde edilen veriler, yetersiz bulunsa da bir kalemde karalanacak gibi anlamsız değildir. Çünkü herhangi bir üslup öğesinin tekrarlanma oranını tespit etmek, metnin genel yorumlanma sürecinde faydalı olabilir. Ayrıca söz konusu yazarın bireysel üslup özelliğini ana çizgileriyle verdiği için anonim eserlerde yazar tespitinde işe yarayabilmektedir.

4. Alımlayıcı (okuyucu) anketiyle üslup belirleme:

Okuyucu faktörüne, alımlamaya önem veren edebiyat görüşünde (alımlama estetiği) eleştirmenin ya da araştırıcının tek başına ölçüt olamayacağı için, edebiyat sosyolojisinin kılavuzluğuna ihtiyaç duyulması söz konusudur. Anket yoluyla, metinde boşlukların doldurulması, çoktan seçmeli sorularla okuyucunun beklentisi ve reaksiyonu tespit edilmek istenmektedir. Tek başına yeterli olamayan bu yöntem, üslup çözümlemesinde tamamlayıcı unsur olarak devreye sokulabilir.

Edebiyat eserinin, her şeyden önce bir dil ürünü olduğunu göz önünde tutarsak, üslubunun incelenmesine ne kadar önem versek azdır. Kaldı ki ülkemizde edebiyat eleştirilerinde ve incelemelerinde bu hususun geçiştirilmesi, ne yazık çok yaygın. Üslup bi inci, yaratıcı yazarlarımızda, eleştirmenlerimiz ve araştırmacılarımızda ancak bilimsel bir "seferberlik" ruhuyla gelişecek sanırım.

Batı'nın edebiyat biliminde başlı başına bir araştırma alanı olan stilistik çalışmalarından genç araştırmacı ve yazarlarımızı zaman zaman haberdar etmek de galiba bize düşüyor. ■

1. B. Spillner, Stilistik, Dtv Literaturwissenschaft, 1996, München, s.235

2. H. Graubner, Stilistik, Grundzüge der Literaturwissenschaft, 1978, München, s.164.

3. Seidler, Allgemeine Stilistik, 2. Baskı, Göttingen 1963, s.58.

4. Wolfgang Kayser, Das sprachliche Kunstwerk, 4. baskı, Bern 1956, s.289.

5. N.E. Enqvist, On Defining Style-J. Spencer ed., Linguistics and Style (Language and Language Learning 6) Londra 1967, s.1-56

6. N.E. Enqvist, on Defining Style-Linguistics and Style 1964, s.20

7. Georg Michel, Einführung in die Methodik der Stilforschung, Berlin 1968, s.34.

8. Kayser, Das sprachliche Kuntswerk, 4. Baskı, Bern 1956

9. Elise Riesel; Stil und Gesellschaft, Akten des IV. IVG Kongresses 1970 in Princeton, Frankfurt/M. s. 357.

10. Elise Riesel, Stilistik der dt. Sprache, Moskova 2. baskı 1963, s.438.

ŞİİR ATLASI

Hazırlayan: Cevat Çapan

Nuno Júdice / Şiirler / Fransızca'dan çeviren: Enis Batur

"Rüzgâr, tıpkı çocukken duyduğum sesleri andıran bir ses çıkarıyor taşra istasyonlarında"

Günümüz Portekiz şiirinin önde gelen isimlerinden Nuno Júdice, 29 Nisan 1949'da doğdu. Yüksek öğrenimini Lizbon'da tamamladıktan sonra, 1985-1992 arası İsviçre'de yaşadı, gene Lizbon'a dönerek 1989'da karşılaştırmalı edebiyat doktorası vererek öğretim üyesi oldu. Portekiz edebiyatının modernist kanadının en etkili temsilcilerinden biri sayılan Júdice, pek çok dergi çıkardı, bugün, Pessoa Evi tarafından yayımlanan *Tabacaria*'yı yönetiyor.İlk şiir kitabını 1972'de, ilk romanını 1981'de, ilk deneme kitabını 1986'da yayımladı. İlk döneminin toplu şiirlerini ("Obra Poetica" 1972-1985) 1991'de bir araya getirdi. "Bakışın Dereceleri" başlıklı seçme şiirleri Fransızca ve İtalyancaya çevrildi. "Bir Yüzyılın Portekiz Edebiyatı"nda çağdaşları üzerinde çalıştı. Bu şiirler, 1992-94 arası yazdığı şiirlerin yer aldığı "Zamanın Kalınlığında Bir Şarkı"dan seçilmiştir.

İMGE

Kendi kendine münih merkez istasyonunda konuşan adam
hangi dilden konuşuyordu? Hangi dilden konuşur, gece yarısı
tren istasyonlarındaki koridorlarda kaybolan
bütün o adamlar, ne gazete ne de kahve satan açık
dükkân kalmadığında? Hiçbirşey sormadı bana
münih'teki adam, herhangi birşeye gereksinme duyar gibi
bir hali de yoktu zaten, sizin anlayacağınız, daha çok
kendi kendine bile gereksinme duymayan bir adamın
varabileceği en uç noktaya varmış halini andırıyordu hali.
Konuştu gene de benimle: Bir heyecanı ya da duyguyu
ifade edebilen hiçbir dile benzemeyen, gecenin mantığına
ters düşen bir dizi ses içeren bir dille konuştu benimle.
Bana konuştuğu dili anlayıp anlamadığımı soruyor
olabilir miydi? Yoksa bana adını, nereden geldiğini mi
söylemek istiyordu — ne bir trenin geldiği, ne de hareket
ettiği o saatte? Bana bunları söylemiş olsaydı, ona
benim de uğurladığım, karşılayacağım kimse olamayacağını
iletirdim, şu şeytanın düzüştüğü alman garında; ama
başka bir şey de ekleyebilirdim sanırım: Yalnızca rastlantıya
ayarlı karşılaşmalar vardır, önceden hesaplanabilecek
tek bir ayrıntısı olmayanlar — İşte o zaman faldı burçtu
anlam kazanır; birbaşına hayatın kendisi de, onların ötesinde,
yalnızlığa bir yazgı çizer, içimizden birini gazete alınamayan,
kahve içilemeyen bir saatte ıssız bir gara sürükler,
böylece namevcût bir vücuda bir ruh izi verir—
birimiz ötekinin gölgesi de olsa, söyleşmek için bu gerekir.
Çünkü, öyle saatleri olur ki gecenin, orada hiç kimse
kendi gerçekliğinin garantisi sayılamaz artık, ne de
ölü bir garda büsbütün anlamsız cümleleri peşpeşe
sürükleyen tüm yeryüzü yalnızlığının tanığı olmuş
birinin, ki o bendim.

ŞİİR

Pergelin görünmeyen merkezi
işaretleyen ucu, kendisini
kuşatan şarkının yüreğini
delen sivri gagası gibi şarkı
söyleyemez kuşun. Oysa pekâlâ
bir takım kanatlar onu harekete
geçiriyormuşcasına döner pergel;
ve çizer kâğıdın üstünde çemberi,
boşlukta kuşun aslında önerdiği.

OVİDİUS'UN ADASI

Burada, yağmur
rüzgârla söyleşiyor. Dinliyorum
onları, duymuyorum dediklerini.
Ama ufkun dibinde,
şimşeklerin bile aydınlatamadığı
bir yerde sesin gölgelerle söyleşiyor,
tıpkı ilk geldiğin gündeki gibi.

ANSIZIN GELİŞ

Dendi ki bana: Dün gece
kimse yokmuş burada. İyi ama
neden açık kalmış ışıklar?
Koridorda neden tanıdık
ayak sesleri? Niçin kalmış,
merdivende, kalakalmış
şu gölge?

Evet: Dün gece
besbelli karanlık varlıkların
ezgisine dönüşmüş sessizlik —
bahçenin sessizliğini bozan
rüzgâr yetmezmiş sanki;

ve hemen tanıdım sesinin
yankısını, hatta bir yudum
şarapla gülüşlerimiz arasında
dolaşmış kelimeleri, bana
söylenenlere bakıp. (Ne olmuş
peki dün gece? Kapımın arkasında
madem ki bir tek kışın soğuğuyla
rutubet karşılayan beni?)

TARİFE

Rüzgâr, tıpkı çocukken duyduğum
sesleri andıran bir ses çıkarıyor
taşra istasyonlarında.

Beni kuşatan hiçbir şeyle ilgisi
yok bu rüzgârın: Kent, sokaklar,
binalar, boşluğun firarî görüntüleri.

Gene de an geliyor dinlemeye
duruyorum yitip gitmiş
o sesi.

Uzakta, ırmağın bir ucundan
geçiyorum öbür kıyıya, rüzgâr
orada her zamanki gibi esiyor.

Öğle sonrası güneşinin amansızlığında
peronda yürümek için gölgeden çıkıyorum,
yok ki gideceğim yer.

Bazen rüzgâr söylemekle yetiniyor:
Son durak dediğimiz topu topu
bir ara istasyondur.

AT BİNMEK

Akşamın ortaya çıkardığı
gölgeyi perdeliyorum;
alevlerden bir çatırtı
beni eyerine çağırıyor
— yatağımın çayırında
ak kısrak.

ZOOLOJİ: ÖTEKİ KAPLAN

Altındaki buluttan zemin
şimdiden örselenmiş tırnaklarıyla
yırtarak düşümün içimden geçen
kaplanı düşünüyorum boş yere.
Günbatımının mermerinde sürükleniyordu,
tıpkı kocamış bir kaplan; yitirdiği
tüyleri akşamla birlikte düşüyordu.

İsteksizlik çağlarının soğukkanlı
edâsını taşır kendinde bir kaplan.
Bir ağaç dalının üstüne çıkar
ve oturur, biz onu gözlemlerken;
ama su vermeyecek olursak
ona, dalgın gözlerinin dibinde
bir imge tutuşup yanar.

(Gelgelelim, nasıl su vermeli
buluta konmuş bir kaplana?)

ZOOLOJİ: SİRK KAPLANI

Kafesi getirip tam denizin önüne koymuşlar.
İçeride, kıpırdamaksızın, gözlerini dalgalara
dikmiş duruyor. Kendi orada ruhu uçmuş:
Rüzgârla, denizle, gelgitle kükrüyor; ve
tıpkı bir kuş, yerkürenin değişmez yasalarının
tutsağı alçak dünyadan yüksek, uçuyor.

Adam Yayınları

Yeni Mevsimde Yeni Kitaplar: 2

İslam Çağımıza Yanıt Verebilir mi?
Server Tanilli

Türkiye söz konusu olduğunda demokrasi de gündeme geliyor : Onu laik zeminden ayrı düşünebilir miyiz? Yoksa demokrasi ile laiklik, etle tırnak gibi birbirine bağlı süreçler mi?

Okuyunuz göreceksiniz.

Kırmızı Pelerinli Kent
Aslı Erdoğan

İki yılını Rio Üniversitesi'nde öğretim görevlisi olarak geçiren Aslı Erdoğan, bu efsane kentin gizlerine bir yazar gözüyle ulaşıyor.

Uzak diyarların egzotizmiyle bir yabancı gibi ilgilenmiyor yazar. Tersine dünyanın öte ucundaki bir toplumu, kültürü ve coğrafyayı kendi kalem dünyasının gereci yapmayı başarıyor.

Hayal Tamiri
Mehmet Yaşın

"Olmayan şeyleri tamir ediyorum bir hayali korumak için," diyor şair yeni şiir kitabındaki şiirlerin birinde. Mehmet Yaşın'ın İstanbul, Londra, Atina, Lefkoşa ve New York'ta yazdığı bu şiirleri yeni bir dönemi işaret ediyor.

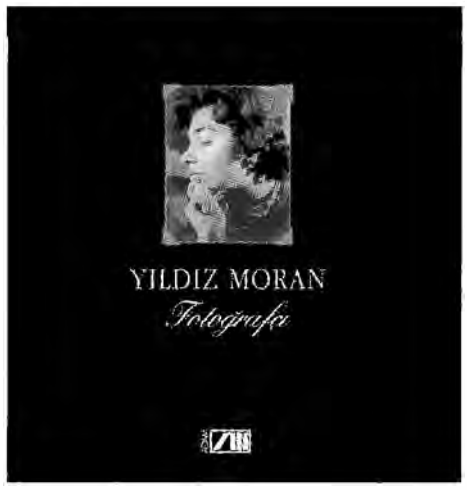

Fotoğrafçı
Yıldız Moran

İngiltere'de fotoğraf eğitimi gördü, 1950-1960 yılları arasında dünyanın çeşitli yerlerinde ve Anadolu'da fotoğraflar çekti, sergiler açtı. Türkiye'de sanatının eğitimini görmüş ilk kadın fotoğrafçı olan Yıldız Moran, 1962 yılında Özdemir Asaf'la evlendi, üç oğul doğurdu. Kendini onlara adadı, fotoğrafçılığı bıraktı.

Bu albümde Yıldız Moran'ın çektiği 29 fotoğraf; Samih Rifat ile Uğur Kökden'in yazıları ve sanatçıyla 1983 yılında yapılıp Ses dergisinde yayımlanan bir söyleşi yer alıyor.

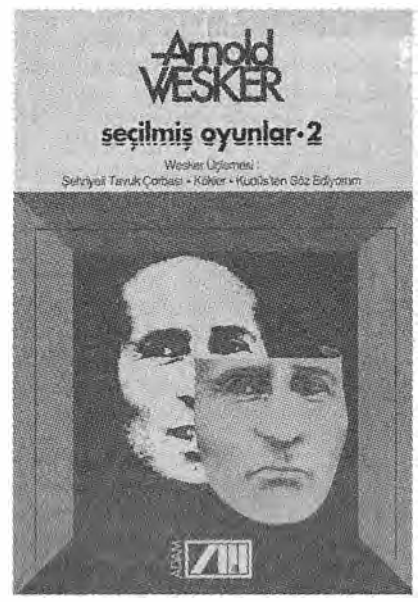

Wesker Üçlemesi : Şehriyeli Tavuk Çorbası • Kökler • Kudüs'ten Söz Ediyorum
Arnold Wesker

Savaş sonrası İngiliz tiyatrosunun 1950'li yıllar sonunda ortaya çıkan öfkeli kuşak oyun yazarlarının en önemlilerinden biri olan Wesker, bu üçlemede İngiltere'deki işçi sınıfı yaşantısını çarpıcı bir gözlem gücü ve içtenlikle yansıtıyor.

Çok yakında çıkıyor :

Yaşar Kemal'i Okumak **Altan Gökalp, Güzin Dino, Jean-Pierre Deleage, Nedim Gürsel, Daniel Rondeau, Timour Muhidine, Carole Gündoğar, Yaşar Tuncer, Seza Yılancıoğlu, Philippe Adam** Fransa'nın ücra köşesindeki bir ilkokul öğretmeni, İsveç'in Upsala Üniversitesi'ndeki bir öğrenci, Başkan François Mitterrand ya da Jack Lang, Bretanyalı bir balıkçı teknesinin kaptanı... nerede, ne zaman, neden ve nasıl Yaşar Kemal'in bir romanında buluşuyorlar? Değerli kalemlerden, bu kitapta...

Türkiye Şarkısı Nâzım **Aziz Nesin** Aziz Nesin, Nâzım'ı tanıdı, okudu, sevdi, eleştirdi. Kendi özgün kişiliği, bakışı ve yazınsal biçimiyle Nâzım Hikmet'i anlattı.

Yaşadığımız **Memet Fuat** Bu roman Erenköy ile Suadiye arasında büyük, güzel bir bahçede, dört yaz gecesini anlatıyor. Kişileri her gün çevremizde gördüğümüz sıradan insanlar, konusu da o insanların sıradan yaşamları... Memet Fuat'ın o güzelim biçemi *Gölgede Kalan Yıllar*'dan sonra bu kez bir romanla karşımızda.

Seçme Şiirler **Özdemir İnce** Seçme Şiirler dizisinde bir şair daha... Şiirleri, şiir çevirileriyle olduğu kadar eleştirel deneme yazılarıyla da ünlü olan Özdemir İnce'den bir demet...

...Ve uzun süredir aranan yapıtların tekrar basımları :

Edgar Allan Poe *Morgue Sokağı Cinayeti,* ***Turgenyev*** *Babalar ve Oğullar,* ***Melih Cevdet Anday*** *Seçme Şiirler,* ***Cevat Çapan*** *Doğal Tarih,* ***Edip Cansever*** *Şairin Seyir Defteri,* ***Edip Cansever*** *Yerçekimli Karanfil,* ***Memet Fuat*** *Çağdaş Türk Şiiri Antolojisi,* ***Orhan Veli*** *Bütün Şiirleri*

ADAM

değerli kitaplar yayımlar.

ADAM YAYINLARI Küçükparmakkapı Sokak No: 17 Beyoğlu 80060 İstanbul
Tel: (0-212) 293 41 05-06 Faks: (0-212) 293 41 08

LOWE ADAM

ÇOCUKLAR İÇİN KİTAPLAR

Hazırlayanlar: Aytül Akal❖ Aysel Gürmen❖ Ayla Çınaroğlu❖ **Çizimler:** Mustafa Delioğlu

Öğretmenimi Seviyorum, Memet Türkkan, Resimleyen: Yıldız Güner
Kaynak Çocuk

Okuma yaşı: 10-12
Mustafa ve Gülsüm, 4 ve 6 yaşındaki iki köy çocuğu. Babaları, Cumhuriyetçi, aydın bir kişi. Anneleri okumamış ama, o da eşi gibi, çocuklarının okumasını isteyen, Cumhuriyetçi bir kadın. Bu güzel öykü kitabında, Cumhuriyetin 30'lu yıllarındaki çağdaş görüş ile hurafelere inanan bağnaz görüşün çarpışmasını ve çocukların bu çatışma arasında, ancak okumaya olan sevgileriyle ayakta kalabilmelerini anlatıyor. Çocukların yanı sıra, yetişkinlerin de okuması gereken bir kitap. Okumanın güzelliğini hatırlamak ve öğretmen sevgisinin hiç unutulmayan bir duygu olarak tüm çocukların yüreklerine nasıl kazınabildiğini anımsamak için...

Kargadan Korkan Korkuluk, Pınar Gerikalmaz, Resimleyen: Pınar Gerikalmaz
T.C. Kültür Bakanlığı

Okuma yaşı: 4-6
Bazı kitaplar, öyküsüyle değil, resimleriyle dikkatı çeker. Bu kitap da, büyük ebadı ve ilginç resimleme tekniğiyle hoş bir kitap. Üstelik Bakanlık basımı olduğundan, fiyatı da uygun. Ancak, zorlama bir şiir diliyle anlatılan öykünün pek ilginç olduğu söylenemez. Kargaların, "Burnunu kıralım, üstünü başını yırtalım!" diyerek korkuluğu korkutmaları, kitabın seslendiği yaş grubuna uygun düşmüyor.

Müzik Satan Çocuklar, Yalvaç Ural
Resimler: Haslet Soyöz, Milliyet Yayınları

Okuma yaşı: 8-12
Bir çingene ailesinin yaşamını konu alan kitap, duygulu, hoş, kısa şiirlerden oluşuyor. Sali ve Gani'nin arasında, müzik sevgisinin doğurduğu dostluğu, yangın ve göç bile yok edemez. Sali'ye yaşama gücünü veren müzik tutkusu, iki arkadaşı yeniden birleştirir. Karakalem resimlerin şiirlerle uyum içinde olması, kitabın bütünlüğündeki şiirselliği sağlıyor.

Kardeş Kardeşe, Can Göknil
Resimleyen: Can Göknil, Remzi Kitabevi

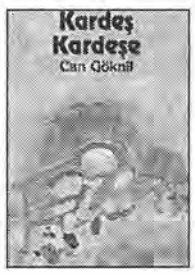

Okuma yaşı: 3-6
Fiti Fiti kardeşinden pek şikayetçi. Nasıl olmasın? Kalemlerini pencereden atan o, bebeklerinin saçlarını çeken o! Yaz geçer, kış geçer, kardeş hâlâ yaramazlıklarını yapar. Ama bir gün, Fiti Fiti bir de bakar, kardeşiyle yaşamı güzel güzel paylaşabileceği günler gelmiştir. Hoş ve duygulu bir kardeşlik masalı, Kardeş Kardeşe. Can Göknil'in özgün resimlemesiyle yumuşacık ve sıcacık...

Yoksa Erkekler Uzaylı mı?, Marina Gask, Türkçesi: Ayşe Karasu
Scala Yayıncılık

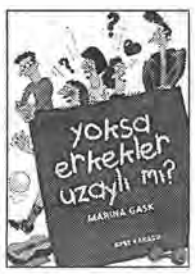

Okuma yaşı: 12-16
Uzaylı değiller de, öyleyse neden uzaylı gibi davranırlar? Bunu yalnız kızlar değil, erkeklerin kendileri de merak ediyor olmalı. Duygulu bir erkek gibi davranmak isterken niye maço havalara girerler? Düşündüklerini açıkça ortaya koymak isterken, niye alaycı bir tavır takınıp hiçbir şeye aldırmıyor görünürler? Ve neden tüm maçları, oyunları, kuralları değiştirmek pahasına ille de onlar kazanmalı? Bunun gibi yüzlerce sorunun cevabını alabileceğiniz, yalnız erkek arkadaşlarınızı değil, kendinizi de bulacağınız bir kitap. Ayrıca buluğ çağına giren oğullarını daha iyi tanımak isteyen annebabalara da önerilir!

Cemil Kaval Çalıyor, Adnan Çakmakçıoğlu, Resimleyen: Hicran Akbıyık
Bu Yayınları

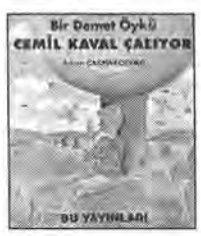

Okuma Yaşı: 3-6
İnsanın kafasına koyduğunu başarabileceği, bir işi yapmak istemediğinde ise, iki ucu bir türlü biraraya getirip de o işe başlayamayacağı çok yalın bir öykü içinde, çocuklara kolayca iletiliyor. Cemil kaval çalacak. Çalacak ama, önce herkes susmalı. Kuşlar öterse, kuzular melerse, ağustos böceği cır cır öterse, karga gaklarsa, Cemil kavalını nasıl çalsın? Ama Cemil kavalını çalar. Nasıl mı?.. İşte bunu okumalısınız...

Kuyudaki Asker, Hidayet Karakuş
Resimleyen: Cavit Yaren, Bilgi Yayınevi

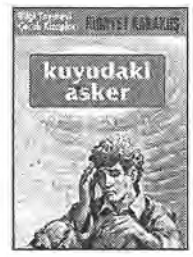

Okuma Yaşı: 15 üstü
Yazı karakteri ve puntosu 8-12 yaş grubu için hazırlandığını çağrıştırıyor ama, konunun anlatımı ve kullanılan imgeler, ancak yetişkinlerin hazmedebileceği düzeyde. Kitaba konu olan "savaş", acımasız ölümleri, açlığı ve yangınlarıyla o kadar ayrıntılı ve irkiltici anlatılmış ki, kitap ancak yetişkinlere önerilebilir. Uzatmalar ve yinelenen olaylar, öykünün sarsıcı temposunu düşürse de, kitabı okuyan yetişkinler, savaşların saçmalığı ve gereksizliği konusunda fikir birliğine varacaklardır. Ayrıca, savaş sırasında insanların kişiliklerini yitirerek nasıl acımasız birer robota dönüşebilecekleri konusunu da iyi işleyen bir savaş öyküsü.

Çirkin Çirkef Cinleri ve Gül Sokağı Sakinlerinin Savaşı, Dilek Aykul, Bishku
Resimleyen: Betül Sayın, Şekip Davaz, Çağlayan Örge, Mavibulut Yayınları
Okuma Yaşı: 8-12
Bu kadar değişik konunun ve böylesine sınırsız hayal gücünün, derlenip toparlanıp bir kitaba sığdırılabilmesi olanaksız gibi görülüyor. Ama işte, imkânsız değilmiş! Bu kitaptaki her öykü olağanüstü bir hayal gücünün ürünü. "Renkleri İcat Eden Profesör"ün öyküsünde, nezleyi

tedavi eden tereyağını, suya atıldığında çöp yutan süngeri icat edip de bir kenara atan profesörü tanıyoruz. Bu profesörün gri dünyayı nasıl renklendirdiğini okuduğumuzda, öykünün de bizim iç dünyamızı renklendirdiğini fark ediyoruz. "Sihirli Fotoğraf Makinesi" öyküsünü okuyanlar, kendi kendini tanıyıp tanımadığı sorusuyla karşı karşıya gelip öykünün derin felsefesine dalabilirler. Dilenciler Prensesi ise, çok değişik bir bulmacayı çıkarıyor karşımıza: Verdikçe çoğalan şey ne olabilir? Ve diğerleri... Hem küçükler, hem de büyükler için!... ❖

Çocuğun Sesi

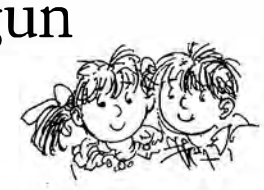

❖ **Hazırlayan:** Erdoğan Yılmaz❖

Sorularıma Kızmayın. Doğal yapım, ilgi, merak ve öğrenme güdülerim, sık sık soru sormamı gerektiriyor. Bunlar size anlamsız ve gereksiz gelebilir. Hatta bazen canınızı da sıkabilirim, ama sorular öğrenme ve olgunlaşma sürecinin önemli bir parçası. Onları bastırırsanız, bu ayrı bir kimlik geliştirmemi ve özgür düşünmemi güçleştirir. Bırakın her şeyi sorarak öğreneyim... Soran ve sorgulayan bireyin daha üretici ve yaratıcı olduğunu biliyor musunuz? ❖

Can Göknil ile tele-röportaj

- Alo, Can Göknil?
- Buyrun!
- Can Hanım, "Kardeş Kardeşe" adlı kitabınızda kardeş duygusunu öyle güzel anlatmışsınız ki, acaba sizin de kardeşleriniz var mıydı diye merak ettik.
- Olmaz olur mu? Biz üç kardeştik. Ablam benden 3 yaş büyük, erkek kardeşim 11 yaş küçük...
- Doğru söyleyin, küçükken kardeşlerinizle kavga eder miydiniz?
- Bir hayli! En çok da ablamla...
- Kitaplarınızın tamamında duyarlı bir yazar-çizer bütünlüğü var. Sizce bu duyarlılık, resimlerin yumuşaklığından mı, yoksa yazıların içeriğinden mi ileri geliyor?
- İkisinden de ama, daha çok benim kişiliğimden ileri geliyor. Kişiliğimin yumuşaklığı ve duyarlılığı kitaplarıma yansıyor. Öyküyü düşündüğümde, resimler altlarında yazıları ile birlikte sayfa sayfa aklımda canlanıyor. Böylece bir bütünlük oluşuyor.
- Kendinizi daha çok bir ressam mı yoksa bir yazar olarak mı tanımlıyorsunuz?
- Bütünüyle bir ressam! Ama dili de çok seviyorum. Okul öncesi kitapları resim ağırlıklı olduğu için, resimle yazıyı birarada sürdürüyorum.
- Bugüne kadar yalnızca kendi öykülerinizi resimlemeniz dikkatimizi çekti. Başka yazarların öyküsünü resimlemeyi hiç düşündünüz mü?
- Hayır, hiç düşünmedim. Ben illüstratör değilim. Kitaplarımın duygu yüklü olması, yazıdaki duyguyu resme yansıtabilmemden. Ama başka bir yazarın duygularını aynı kuvvette hissedemem.
- Kitaplarınızın yurt dışında da yayımlandığını gururla duyuyoruz. Hangi ülkelerde yayımlandı?
- İsviçre, Hollanda ve Almanya'da birçok kitabım yayımlandı. Bugün Amerika'da bir kitabımın yayımlanmış olduğunun haberini aldım. Yani çok sevinçli bir anımda aradınız beni.
- Bir Türk yazar ve çizerin başarısı, hepimizin başarısı aslında. Sizi yürekten kutlarız. Bugüne kadar toplam kaç kitabınız yayımlandı?
- Herhalde 50-60 olmuştur. Hiç saymadım.
- Küçük okurlarınız size mektup yazmak isterse, hangi adrese göndersinler?
- Can Göknil, Ayşe Sultan Korusu, No.10/6, Bebek 80810 İstanbul.
- En son okuduğunuz kitap?
- Kağıt Kuş, Milliyet Yayınları.
- Teşekkürler...

ZİNCİR BULMACA

Bir harf yazılır her kutuya, her sözcük bir sonraki uzun kutuların sonunda biter. Her sözcük bir öncekine bağlıdır ve bir sonrakine. İşte ZİNCİR BULMACA oluşur böylece. ❖

15 gün önceki bulmacanın çözümü:

GERÇEKİRGEZENGİNATÇINARKOZ-
MONOTONATLAS

429. Sayıdan kazananlar:
Okay Arık, Buket Demircan, Çan Çal, Sinem Tufan, Nehir Hepşen, Özlem İşi, Ekim Kurtulmaz.

Armağan Kitaplar:

Çözdükleri bulmacayı aşağıdaki adresimize gönderen veya fakslayan 14 yaşından küçük okurlar, bu sayfada tanıtımı yapılan kitaplardan kazanacaklar. Zarfın üstüne kendi adınızı, yaşınızı ve adresinizi yazmayı da unutmayın. Bulmacanın çözümü onbeş gün sonra.
Adresimiz: Cumhuriyet Kitap Çocuk Bölümü, Türkocağı Cad. 39-41 Cağaloğlu -İstanbul
Faksımız: 0 212 513 85 95

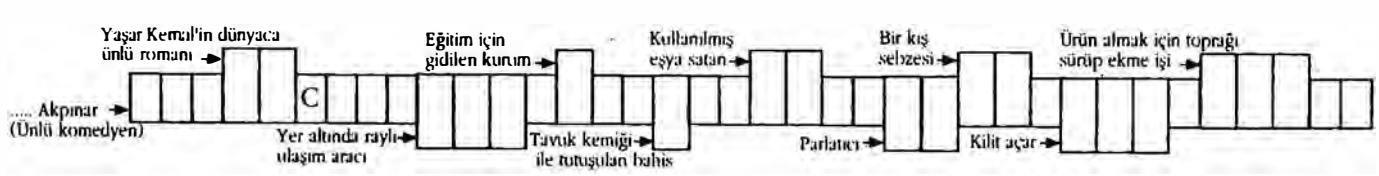

Vitrindekiler

Sanat Tarihi -Başlangıçtan Günümüze Kadar / *Germain Bazin / Çev: Üzra Nural, Selahattin Hilav / Sosyal Yayınları / 596 s.*

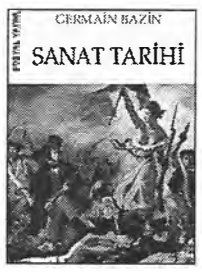

Andre Bazin,1934'te Tarih ve Edebiyat doktorasını verdikten sonra, 1937'de Brüksel Üniversitesi'nde ders verdi. 1941'te Louvre Okulu'nda teorik ve pratik müzecilik profesörü olarak görev aldı. 1950'de Louvre Müzesi müdürlüğüne getirildi. Germain Bazin, özgün görüşlerini açık ve canlı bir dille açıklayan ve çağımızın başlıca sanat tarihçilerinden biri olmasıyla dikkati çeken titiz bir araştırmacıdır. Eserleri arasında Louvre, Louvre'daki İzlenimci Resimler ve Çiçekler Galerisi sayılabilir. Derin incelemelerin ve nesnel bir bakışın ürünü olan bu eserde, sanat dünyası geçirdiği bütün evreler belirtilerek ele alınıyor. Ayrıca, sanat üsluplarının özellikleri, ortaya çıktıkları uygarlıklar ve kültürlerle ilişkileri içinde inceleniyor. Dikkatle seçilmiş yüzlerce resim, sanatın macerasını, okurun gözleri önüne seriyor. Metinde ise, estetik anlayışların evrimi açıklanıyor.

Dune'un Çocukları / *Frank Herbert / Çev: Arzu Taşçıoğlu, Deniz Vural / Sarmal Yayınevi / 528 s.*

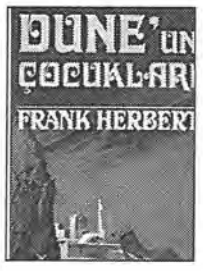

Frank Herbert'in on iki milyondan fazla satan muhteşem Dune serisinin üçüncü kitabı... Dune'un Çocukları'nda, çöl gezegeni, yeşil ve sulak bir gezegen haline gelmeye başlamıştır. Babaları Paul Muad'Dib'in doğa üstü güçlerine sahip dokuz yaşındaki imparatorluk ikizleri, Mesih olarak yetiştirilmektedir. Ama imparatorluğun Mesihlere ihtiyacı olduğunu düşünmeyenler vardır. "Üstüne kitaplar, ansiklopediler yazılmış gerçek bir dünyadır Dune... Dune Türkçeye çevrildi ve 'hayalgücü'nün kronik takipçileri olan bizlerin sevinçten gözleri yaşarmakta bugünlerde."diyor Deniz Kutlugan.

Büyük Satranç Tahtası-Amerika'nın Önceliği ve Bunun Jeostratejik Gerekleri / *Zbigniew Brzezinski / Çev: Ertuğrul Dikbaş, Ergun Kocabıyık / Sabah Kitapları / 192 s.*

Beş yüz yıl kadar önce, kıtalar siyasal olarak karşılıklı etkileşime başladıklarından bu yana, Avrasya dünya iktidarının merkezi oldu. Yirminci yüzyılın son on yılı, dünya olaylarında büyük bir kaymaya tanıklık etti. Tarihte ilk kez, Avrasyalı olmayan bir ülke, Avrasya güç ilişkilerinde en üstün güç olarak ortaya çıkıyordu. İşte küresel olarak üstün bir Amerika'nın, karmaşık Avrasya güç ilişkileriyle nasıl baş edeceği ve özellikle önleyemeyeceği sorunu, Büyük Satranç Tahtası'nın ana meselesini oluşturmaktadır. Kitabın amacı, bu nedenle kapsamlı ve bütünleşmiş bir Avrasya stratejisini biçimlendirmektir. Brzezinski bu kitabında stratejik açıdan önemli şu soruları da yanıtlıyor: - Neden Fransa ve Almanya mihver jeostratejik rollere sahipken İngiltere ve Japonya değildir. - Neden NATO'nun genişlemesi Rusya'ya geçmişin hatalarını düzeltme şansını sunmaktadır ve Rusya neden bu fırsatı bir kenara itme lüksüne sahip olamaz. - Neden Ukrayna ve Azerbaycan'ın kaderi Amerika için önemlidir. - Çin'i bir tehdit olarak görmek, neden gerçek bir kehânet olacaktır. - Türkiye Batı için neden önemlidir ve Amerika Türkiye'nin Avrupa'ya dahil edilmesini neden desteklemelidir. Kitabı önemli kılan asıl özelliği ise Brzezinski'nin küresel stratejide Amerika'nın rolünü tanımlarken, satranç tahtasındaki diğer oyuncular konusunda da dikkate değer değerlendirmeler yapmasıdır. Türkiye de bunlardan birisi. Büyük bir stratejik zekâdan, stratejilerini gizleyenleri şok edecek, hayal gücü olmayanları kızdıracak ve dikkatli okurun ufkunu açacak bir kitap.

Medya ile Mücadele Rehberi / *Prof. Dr. Gürsel Öngören / Çınar Yayınları / 232 s.*

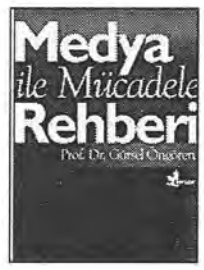

"Kitaba, 'Medya ile Mücadele Rehberi' adını vermemin üç ana sebebi var. İlk sebeb şu. Medya henüz 'Halkın Medyası' olma sürecinin başında olduğundan, kamu yararını gerçekleştireyim derken, deyim yerindeyse, kıçıyla dağları devirmekte. Yani haber yaparken, izleyicilere ilgi çekici resimler sunarken, habere konu olanları perişan ediyor, onları sokağa çıkamaz hale getiriyor. Hatta mahallenin bakkalı ekmek dahi vermiyor. Hukuk Devleti olma iddiasındaysak ve Medya'nın bilgi toplayacağını ve aktaracağını öngörüyorsak; ister cumhurbaşkanı, ister başbakan, ister fabrika veya atölye sahibi, isterse işçi yahut şarkıcı tüm vatadaşların kaşlarını boyayım derken gözlerinin çıkarılmasını engellemek zorundayız. İşte bu çalışma, ilk olarak Medya'dan vatandaşa gelecek zararı önlemenin ya da gidermenin rehberi olacak diye düşünüyorum" diyor kitabın yazarı Prof. Dr. Gürsel Öngören.

Tarih ve Sınıf Bilinci / *György Lukacs / Çev: Yılmaz Öner / Belge Yayınları / 352 s.*

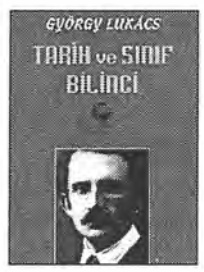

1885'de Budapeşte'de doğan György Lukacs, bütün yaşamı boyunca gerek eylem gerekse kuram alanında etkin oldu. Daha ilk yazılarıyla birlikte Avrupa'nın en önemli eleştirmenlerinden biri sayıldı.1965'te Budapeşte'de öldüğünde arkasında sayısız makale, araştırma , kitap bıraktı.Genç Hegel, Roman Teorisi,Gerçeklik Üstünü Denemeler, Rus Gerçekçiliği, Thomas Mann, Aklın Yıkımı, Tarihsel Roman,Genç Marx, Estetik ve Ontoloji'nin özellikle sayılacağı eserleri arasında Tarih ve Sınıf Bilinci, en önemlisi ve Marksizme yapılmış en önemli katkılardan biri sayılmakta. İlk yayımlandığı 1922 yılından beri sayısız tartışmalara ve incelemelere konu olan bir yapıt.

Sevgimiz Özgürlüğümüzdür / *MİHA Muhabirleri / İnkılap Kitabevi / 301 s.*

1994 yılında Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi'nde kurulan M.Ü. İletişim Fakültesi Haber Ajansı'nın (MİHA) muhabirleri okuldaki gazetecilik eğitimlerini sürdürürlerken, bir yandan da yaşama tanıklık ettiler. Tanıklıklarını haberlerle, fotoğraflarla dile getirdiler. Ama ustaları Yaşar Kemal'in şu sözlerini hiç unutmadılar: "Dünya gazeteciliği röportaja haber kadar değer vermiş olsaydı, dünyamızın yüzü, yüzyılımızın yüzü şimdiye kadar bambaşka olurdu. Dünyamızı röportaj başka, daha mutlu, daha umutlu bir yere götürebilirdi." 43 MİHA muhabiri kitaptaki röportajlarıyla insanı merkez aldılar kendilerine. Boğaz'ın deli sularından Sait Faik'in Burgaz'ına, Yaşar Kemal'in Çukurovası'na, dağları dumanlı Kaçkar'lara uzandılar. İnsanı sevinçleriyle, acılarıyla, gündelik yaşantısıyla yansıtmaya durdular. Çünkü Yaşar Kemal Usta şöyle diyordu: "İnsanlığın gerçeğe varabilmesi, kirlerini biraz daha dökmesi, yanlışlıklarını biraz daha düzeltmesi demektir. Yanlışlıklarımızın, ahmaklıklarımızın çoğu kendimizi ve dünyamızın gerçeklerini bilmememizden dolayıdır.Dünyayı, insanı ne kadar çok öğrenirsek, ne kadar çabuk gerçek yaşama varırsak o kadar çabuk mutluluğa kavuşuruz."

Kıskanmak-Eleştiri Günlüğü 5 / *Fethi Naci / Oğlak Yayınları / 318 s.*

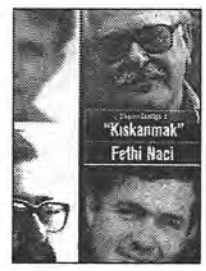

Daha önce gene Oğlak Yayınları arasında çıkan 40 Yılda 40 Roman, Reşat Nuri'nin Romancılığı, 50 Türk Romanı ve Fethi Naci'ye Armağan kitaplarının ardından "bir Fethi Naci kitabı" daha... Edebiyatımızın bu yorulmak bilmeyen kıdemli eleştirmeninin, her zamanki ayrıntıları fark eden, hataları gözden kaçırmayan titiz bakışıyla yazdığı, gerçek edebiyatseverlerin daima kılavuzu olan yazılarının 1994-1997 arasını kapsayan son dört yıllık verimi bu kitapta... Daha önceki kitapları gibi, "Kıskanmak" da bir Fethi Naci klasiği olacak.

Ünlü Türkbilimci Dr. Ignac Kunoş'un Özgeçmişi ve Eserleri / *Judith Kovacs-Doç. Dr. Metin Karadağ / Akademi Yayınları / 129 s.*

"Türkbilimi (Türkoloji) alanında birçok yabancı bilim adamının değerli çalışmaları olmuştur. Türk halkbilimi alanında ise bilimsel çalışmaları başlatanların başında Macar bilgini Dr. Ignac Kunoş gelmektedir. O'nun özgeçmişi ve eserleri hakkında dilimizde yeterli çalışmaların bulunmayışını, uzun yıllardan beri önemli bir eksiklik olarak görmekteydik."diyen Metin Kocadağ Zsuzsa Kakuç'un elindeki belge ve fotoğraflar ile Judith Kovacks'ın belge ve fotoğraflarından faydalanarak bu kitabı oluşturmuş,

---

Türk Halk Türküleri / *İgnacz Kunoş / Yayıma Hazırlayan: Doç. Dr. Ali Osman Öztürk / T. İş Bankası Kültür Yayınları / 175 s.*

İgnacz Kunoş, ülkemizde halk masallarından türkülere, Karagöz ve ortaoyunundan Nasrettin Hoca'ya kadar Türk halkbilimi alanında yaptığı derlemeler ve çalışmalar ile iyi tanınır. Türk halk masalı ve türküleri sahasında, Yazarın (*Oszman-Török Népköltési Gyüjtem-ény, I. Kötet: Oszman-Török Népmesék, 1887; Masodık Kötet: Oszman-Török Népmesék es Népdalok, Budapest 1889*) Osmanlı-Türk Halk Edebiyatı Derlemeleri, 1. Cilt: Osmanlı-Türk Masalları, 1887; 2. Cilt: Osmanlı-Türk Masal ve Türküleri, 1889 adlı eseri çok önemli bir yere sahiptir; çünkü çok zengin bir Türk halk edebiyatının varlığı, bu sayede bilim dünyasına duyurulmuş oluyordu. "Türk Halk Türküleri"nde O'nun, o zamanlar fonetik özellikleri dikkate alarak Latin harfleriyle vermeye çalıştığı türküleri, günümüz Türkçesine aktarılmaya çalışılmış.. "Kunos, o denli başarılı bir transkripsiyon (çeviri yazı) kullanmış ki, bize fazla bir iş düşmedi. Çeviri yazı dışında, türkülerin varyantlarını 22 koleksiyon çerçevesinde bulmaya çalıştık ve bunların ilk dizelerini vererek göndermelerde bulunduk."diyor önsözde Doç Dr. Ali Osman Öztürk. Sonsöz'de, Kunoş'un adı geçen eserindeki türküler hakkında ve bu esere dayanılarak yapılan Türkçe yayımlar hakkında kısaca bilgi verilmeye çalışılmış.

Aramızdaki Şey / *Tomris Uyar / Can Yayınları / 93 s.*
Tomris Uyar, 1965'ten beri öykü yazıyor. Aramızdaki Şey, yazarın onuncu öykü kitabı. Bu son kitabında da, - daha önce yazdığı öykülerde olduğu gibi- öykülerini

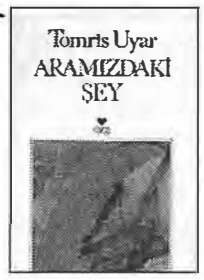

sürükleyici konulara dayandırmıyor yazar. Günlük hayatın akışı içinden seçilip damıtılmış dupduru, sakin bir dünyanın olaycıklarıyla kuruyor öykülerini. Yine her zamanki gibi, alabildiğine yalın, süssüz bir anlatım; fazlalıklardan arındırılmış bir öyküleme, sıradanmış gibi gelen ama ustaca becerilmiş bir kurgu. Tomris Uyar, o bilinen öykü ustalığına yeni Tomris Uyar özellikleri ekliyor...

Ozanlar, Yazarlar, Kitaplar / *Adnan Binyazar / Çağdaş Yayınları / 320 s.*

Bugün yazınımıza özgür yaratma egemen. Artık belli bir anlayış yok. Gelgelelim belli bir düzey, belli bir düzeyde yazma, yaratma yeteneği var. Biçimsel bağnazlık tarihin kuytularında boğulurken, gene de bazı yapıtlar korunmaya yaraşır niteliklerini korumakta. "Çağdaş Yayınları"nca yayımlanan, Adnan Binyazar'ın imbiğinden geçmiş, damıtılmış ozanları, yazarları ve kitapları okura ulaştıran "Ozanlar Yazarlar Kitaplar"okunması gerekli kitaplardan.

Gün Ola Harman Ola / *Mustafa Ekmekçi / Çağdaş Yayınları / 701 s.*

Sevgi için, dürüstlük uğruna; şaşmamak, şaşırmamak korkusuyla kollarını açık tutan bir "adam"... Ezilmek istenen, ama yılmayanların, günbegün bilinçlenenlerin yanında bir "kalem"... Herkesin sustuğu ya da susturulduğu dönemlerin yazarı bir "yazar"... İnsan yaşamındaki en büyük deneyim olan, "insan olmak" ve "insan gibi yaşamak" özlemiyle savaş veren bir "kavgacı"... 1997 yılının Mayıs ayında yitirdiğimiz, hiçbir zaman yıkıma uğramamış ve yitmeyecek bir gerçek "insan"... Ve bütün bu özetlenen özellikleriyle anılan, aranan bir ad: Mustafa Ekmekçi. Elinizde duran ve okunmayı bekleyen bu Mustafa Ekmekçi yapıtı, ülkemizdeki 12 Mart faşizmi olaylarıyla pek benzeşen günümüz olayları arasında bağlantı kuruyor. Şimdi ilgiyle okuyacak, kütüphanenizin raflarında tozlanmadan, kısa bir zaman süreci içinde onu yeniden elinize alacaksınız" diyor Ekmekçi'nin kitabı için Üstün Akmen..

İlk Kan / *Ahmet Güntan / Yapı Kredi Yayınları / 88 s.*

İlk Kan adını taşıyan bu yapıt aslında Ahmet Güntan'ın iki şiir kitabını biraraya getiriyor. İlki 1984 yılında Tan Yayınları'ndan çıkan İlk Kan, ikincisi ise şairin kendisinin 1989'da bastığı ve posta yoluyla sadece iki yüz kişiye ulaşan isimli kitabı. Bu baskısıyla Köpüklü Bir Kan, Bir Duman gerçekte ilk kez okur karşısına çıkıyor. Ahmet Güntan şiir okurunun gözünde ayrıcalıklı bir yere sahip: Yalnızca yazdıklarıyla değil, şiir cemaatinden ve dergilerden uzak durmasıyla da, okurla kendisi arasında oluşmuş bir sis perdesi var. Açık söylemek gerekirse bu durum onu daha da özlenir hale getiriyor. 1995'te yine Yapı Kredi Yayınları'ndan Romeo ve Romeo'yu yayımlayan Güntan bu ikili albümde, gençliğin güzelliği, esrarlı aşklar, sert somut vurgular ve derin inceliklerin şiirini yazıyor.

Akademi / *Tuna Kiremitçi / Yapı Kredi Yayınları / s.48*

Tuna Kiremitçi'nin şiirine ilişkin olarak söylenebilecek birkaç şeyden biri, onu özellikle son dönem genç şairlerinden ayıran en önemli yanı, yalın söyleyişi ve yer yer yarım bırakılmış ve devrik tutulmuş dizeleridir. Ancak şiirinin yapısının ötesinde şiirinin tavrı sanki daha da önemlidir. Onun şiirdeki tavrı hayata bakışındaki tavrıyla sanki özdeş: Buralı bir şair olduğunun bilincinde. Şimdi ve burada olanın duygusuyla yazıyor. Bu tavır yer yer şiirinde patlamalara da dönüşüyor. Tuna Kiremitçi o kadar burada ve o kadar hayatın içinde ki, bazılarının şiir dediğine ömür diyor, sanki.

Aciz Çağ, Faltaşları / *Enis Batur / Yapı Kredi Yayınları / 384 s.*

Enis Batur, "zamanı dilediği gibi kullandığı, altı ay süren özel bir dönem içinde" yazdığı bu kitabında, "daha az mesafeli, öznellik dozunun belirgin biçimde arttığı, kuşatıcılığın yerini kesitleyiciliğin aldığı" denemeleriyle karşılıyor okuru. Bu kitap, bir başka üçlünün parçası aynı zamanda. Enis Batur'un içbükey alıştırmalar kitabı "Issız Dönme Dolap" ve "Yüzdoksan Gün" başlıklı günlük ciltleriyle aynı defterlere, peşpeşe ve içiçe yazılmış "Aciz Çağ, faltaşları".

Kadınların Özgürleşmesi Üzerine / *Marc Sautet / Çev: Selcan Serdaroğlu / Telos Yayıncılık / 284 s.*

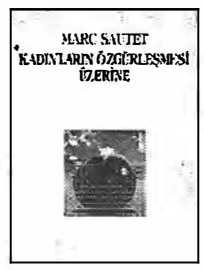

Kadınların Özgürleşmesi Üzerine'de günümüzde de önemlerini yitirmemiş olan önemli filozofların görüşlerini özetleyerek de olsa bize getirmesinin yanında, yapı ve biçim olarak da yepyeni bir "kitaplaştırma" türü söz konusu: Geçmişin büyük filozoflarıyla söyleşiler. Geçmişin filozofları, bugün bulunduğumuz "yer"den sorgulanıyorlar... Kadının özgürleşmesi sorunu, çok belirleyici olsa da, henüz çözümlenmiş değil. Fransız büyük devrimi bütün insanları "haklar açısından eşit" ilan ederken "cins" eşitliğini de öngörüyordu. Ama buna tepkiler gecikmedi. Schopenhauer erkeklerin iktidarı kadınlara bırakmamasını istedi; Stuart Mill kadının özgürleşmesini insanlığın ilerlemesi için bir koşul olarak öne sürdü; Nietzsche'ye gelince, feministlerin baskısı altında uygarlığın "erkeklik"ten uzaklaştığını haykırdı... Bu kitabın özünü bunlar oluşturuyor. Ama bunun bir de öncesi var: Eskiler (Confucius, Platon, Aristoteles), din adamları (Augustinus, Aquino'lu Thomas) ve Doğu (İbni Sina) bu konuda neler düşünüyorlar? Bunların da öğrenilmesi gerekiyor. Ama okurun karşılaşacağı düşünce sürprizleri bunlarla sınırlı değil.

Bizi Aşktan Koru / *Suzanne Brogger / Çev: Armağan Ilkin / Telos Yayıncılık / 287 s.*

"Bizi Aşktan Koru yürekli bir kitaptır, çünkü yazar uygulamaya koyduğu, gerçekleştirdiği düşüncelerini ve deneyimlerinin sonuçlarını açıklamak cesaretini göstermektedir. Suzanne Brogger aşktan, özel hayattan, erotik fantezilerden ya da cinsel rollerden söz ederken her şeyi kişisel deneyimleriyle örneklendiriyor. Örneğin ırz düşmanlığını ele alan bölümde, Sovyet polisiyle başından geçenleri anlatıyor; "kurumlaştırılmış yamyamlık" olarak tanımladığı monogamiye de Batı'nın aşk kavramına da karşı çıkıyor. 1980'lerde Türkiye'yi sarsan Bizi Aşktan Koru 1998'de yeniden okurla buluşuyor...

Kamyonet / *Per Wahlöö / Çev: Nuran Yavuz / Telos Yayıncılık / 354 s.*

Korkunun kol gezdiği, bastırılmış öfkenin için için kaynağı Franco İspanyası'nda, küçük bir balıkçı köyünde genç bir İsveçli kadının kocası öldürülür, ardından ırzına geçilen kadın da öldürülür. Bu olay, o güne kadar çevresinde olan biteni izlemekle yetinmiş, gözlemciliği eylemciliğe yeğ tutmuş olan roman kahramanı Willi Mohr'u harekete geçirir; artık, yabancılaşma ile adanmışlık arasındaki çelişkiyi çözmeye götürecek bir yolun ağzında bulur kendini. Kamyonet yayımlandığı yıllarda (1962) o zamana kadar yazılmış en olağanüstü, en heyecanlı romanlardan biri olarak kabul edilmişti. Kamyonet'te psikolojik gerilimlerle toplumsal olayların, siyasal bunalımlarla cinsel şiddetin arasındaki yakın ilişki ustalıkla işlenmektedir. Per Wahlöö, bireyler ile diktatör devlet arasındaki ilişkileri gözler önüne sermek için bir polisiye roman çevresini büyük başarıyla kullanıyor. Yazar bu romanıyla, eleştirmenler tarafından Kafka, Orwell ve Dürrenmatt ile karşılaştırılmıştı.

Ortakyaşar İnsan-Üçüncü Binyıla Bakışlar / *Joel de Rosnay / Çev: İsmet Birkan / Telos Yayıncılık / 373 s.*

Joel de Rosnay, yayımlanması ülkemizde olay yaratan Dünyanın En Güzel Öyküsü'nün üç yazarından biri. Canlının Serüveni adlı yapıtıyla, kökenlerimize ilişkin bilgilerin sentezini yaparak bir kuşağa damgasını vuran bilim adamı. Joel de Rosnay, Ortakyaşar İnsan'da "Geleceğin insanı nasıl bir şey olacak?" sorusunu inceliyor: Ne biyonik bir yaratık, ne "üst-insan", ne de robot... Joel de Rosnay'e göre ortakyaşar insan olacak bu varlık: Doğuşuna katkıda bulunduğu gezegen ölçeğinde bir organizmayla sıkı ortakyaşar ilişkileri içinde yaşayacak, etten-kemikten ve duygulu bir varlık.. Adı geçen makro-organizma ise insanlardan ve yarattıkları makinelerden, uluslardan ve büyük iletişim ağlarından oluşan bütünü temsil ediyor. Joel de Rosnay, geleceğe doğru heyecen verici bir yolculuk boyunca, Siber-canlı adını verdiği, Yerküre üzerinde canlılığın evriminin bugünkü son biçimi olarak sunulan, bu yeni kolektif varlığın sahneye çıkışını belirleyen mekanik, biyolojik ve bilişimsel devrimleri anlatıyor.

Alamut- Fedailerin Kalesi/*Wladımir Bartol/ Çev: Atilla Dirim/Yurt Kitap -Yayın/512s.*

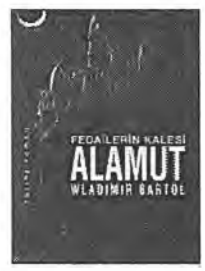

Dünyanın en karmaşık coğrafyasında, Ortadoğu'da, dünyanın en karmaşık zaman diliminde, XI. yüzyılda, şiir, din felsefesi, aşk ekseninde yaşanan iktidar savaşlarının romanı Alamut. Saray entrikalarının merkezinde, devlet yönetiminin dehası Nizamülmülk, şiirin ustası Ömer Hayyam ve tarihin en kanlı cinayet örgütlerinden birini, Haşhaşin'i kuran Hasan Sabbah yer alıyor.
Ortadoğu'da siyasetin hazırlanışı ve uygulanışına, Sabbah'ın cennet bahçelerindeki fedailerinin gözüyle bakılmış.

Bütün Utançların Ötesinde / *Soumaya Noamane-Guessous / Çev: Türkan Beygu Oğuzertem / Pencere Yayınları / 216 s.*

Bu kitabın yazarı gerçekten utanma engelini, bu aşılması o derecede güç olan, kadınların üzerinde bütün ağırlığını hissettiren hşuma'yı aşmıştır. Bunun için her yaştan ve her çevreden kadınların cinsel yaşamları hakkında örnekleme yöntemiyle bir anket gerçekleştirdi. Yazar sabırla sorduğu sorularla gizliliğe alışmış kadınların iç dünyalarını adım adım izledi. Çocukluktan itibaren bütün bir toplumun kadın vücuduna uyguladığı baskıyı, çok yüceltilmiş bakirelik kaygısını, kızlık bozmadaki hoyratlığı, cinselliği evlilik sonrası öğrenilmesinin güçlüğünü ve evlilik ilişkilerinde yaşanan soğukluğun ebediyyen onu yaraladığını bu kitapta ortaya koyuyor. Utanç perdesinin arkasında yoksunluk ve acı saklanıyor. İşte söylenmesi gereken bir gerçek, hem de bir kadının ağzından. ■

KİTAP ÖDÜLLÜ BULMACA

İLKER MUMCUOĞLU

				1 E	2 H	3 J	4 E	5 I			6 E	7 G	8 F	9 C
10 E			11 V	12 B	13 J	14 E	15 H	16 B	17 J	18 B			19 B
20 B	21 G	22 J	23 D	24 I	25 D	26 E	27 A	28 B			29 C	30 F
31 I	32 B		33 A	34 J	35 H	36 F	37 B			38 A	39 A	40 I
41 F	42 F	43 F		44 G	45 H	46 E	47 B	48 F	49 G	50 A	51 C
52 Y	53 A	54 A		55 E	56 F	57 B	58 A	59 A		60 I	61 J
62 H	63 B	64 J	65 J	66 F	67 C	68 H	69 E		70 B	71 B	72 D
73 E	74 B	75 A	76 A	77 H	78 G	79 E	80 A	81 I			

Önce aşağıda tanımları verilen sözcükleri bulmaya çalışın ve her bir harfi bir yatay çizgi üzerine gelecek biçimde yazın. Sonra çizgilerin altlarındaki sayılara göre bu harfleri bulmacadaki aynı sayılı karelere aktarın. (Kara kareler iki sözcük arasını gösterir. Bir satırın sonunda kara kare yoksa, bu, sözcüğün alttaki satırın başına sarktığını gösterir).

ADI, SOYADI:.....

ADRESİ: .....

.....

Bulmaca tamamlanınca, sorulan tanımların karşılığı olan sözcüklerin ilk harfleri yukarıdan aşağıya doğru Ingeborg Bachmann'ın "Bütün Şiirleri"ni Türkçeye kazandıran çevirmenin adını oluşturacak; bulmaca karelerindeyse, aynı şiir kitabından bir alıntı ortaya çıkacaktır. Dikkat: "V/11" ve "Y/52" harfleri ipucu olarak yerine konmuştur.

Tanımlar ve sözcükleriniz:

A. "Sana dün bir tepeden baktım ... ..." (Yahya Kemal)

58 54 53 59

27 39 80 75 76 33 38 50

B. Yadigar Ejder için "Bırakır yüreğini Alyon Sokağı'nda / girer Bursa Sokağı'na / abidir tüm çocuklara, candır / yumuşaklığında kocaman ellerinin / yüzünü okşar yine bir çocuğun / Üçüncü sınıf lokantalarda doyurur karnını / uyur üçüncü sınıf otellerde / üçüncü sınıf rollerde oynar / birinci sınıf yürekle / hep kötüdür, dağdır, ısırgan olur dostluklara / oysa tepeden tırnağa yürek / tepeden tırnağa acımak / tepeden tırnağa dostluktur / gerçek yaşamında / Omuzumda dinlendirir ellerini / der ki bana: Sokaktayım! / tokalaşırız, kuş cıvıltıları siner ceplerine" dizelerini de yazan şair.

70 47 19 63 57 37 32

2 74 20 28 16 71 18

C. ".... İçin" (Cicero'nun, M.Ö. 52 tarihli savunma söylevi).

9 51 67 29

D. "Rus ..." (John Le Carre'ın bir romanı).

25 72 23

E. "Yağmur Beklerken" adlı romanı da yaratan yazar.

14 1 46 4 79 55 6 26 69 73

F. "Selçukludan Osmanlıya", "Türkiye İstiklal ve Hürriyet Mücadeleleri Tarihi", "Bilinmeyen Tarihimiz", "Atatürk'ün Son Günleri" ve "Şehit Sadrazam Mithat Paşa'nın Gurbet Hatıraları" adlı kitapları da olan, tanınmış gazeteci ve tarih yazarı.

42 56 48 10 41 66 8 36 43 30

G. "Dedi ... oldu iş müşkil / Seyl dutmuş cihanı ben gafil" (Fuzuli).

49 44 21 78 7

H. Yeni düzene karşı direnen gerici.

77 45 2 35 68 62 15

I. Süt çocuğu.

81 60 31 24 40 5

J. Kolaylıkla paraya çevrilebilme özelliği fazla olan varlıklar.

64 65 13 17 22 34 3 61

429 sayının çözümü:

A. İşevi, B. Lebib, C. Kireçtir, D. Kül Denendi Otuzbir Bıçak Yangın, E. Ağaoğlu, F. Nece, G. Tavusu, H. Ağır Roman, I. Nuri İyem

Şiir:

"Bir gün buradan gideceğim
Sen kontağı çevir vitesi ikile beni unutma
Uzak yollar beni çağırıyor"

429. sayımızdan kitap kazananlar:

İstanbul'dan: Sibel Obut, *Ankara'dan:* Leyla Karadeniz, Hüseyin Ardan Koç, Sezgi Akyol, Aysun Okay, Hasan Özdinç, Sevinç Sayram, *İzmir'den:* M. Ceyhun Balcı, Zümrüt Özmen, Emine Uçar, Ertuğrul Lütfü Erdem, *Balıkesir'den:* Oğuz Yılmaz, Ayşen Kaypak, *Zonguldak'tan:* Alaaddin Çakır, Nevzat Güzel, *Denizli'den:* Kemalettin Acar, *Kırklareli'den:* Hale Aytaç, *Ş. Urfa'dan:* Mine Durak, *Bursa'dan:* Nuran Özbilgin, *Sivas'tan:* Mehmet Akçay, *Kütahya'dan:* Şermin Sakaoğlu, *Mersin'den:* Seda Gürdal, *Çanakkale'den:* Ufuk Hüşan, *Muğla'dan:* Asım Öztürk.

Barışın öteki adı: Mimarlık

Kıbrıs Türk Mimarlar Odası güneydeki uğraşdaşlarıyla ilişkileri sürdürerek bu yaklaşımı gerçekleştirmeye çalışan kuruluşlardan biri. İki kesimden mimarlar zaman zaman toplanıyorlar, ortak çalışmalar yapıyorlar. "Twelve Traditional Cyprus Houses" (On İki Geleneksel Kıbrıs Evi) başlığını taşıyan yapıt bunun bir ürünü. İki yıllık bir süre sonunda ortaya çıkarılmış ve Birleşmiş Milletler Örgütü'nün katkısıyla da yayımlanmış.

ÜSTÜN ALSAÇ

Kıbrıs denince akla sorunlar ve anlaşmazlıklar geliyor. Gerçekten de adada yaşayan iki toplum kimi konularda anlaşamıyor, bunu da zaman zaman oldukça sıcak bir biçimde açığa vuruyorlar. Yöneticilerin uyuşmaz tutumu da bu durumu sürdürüyor. Gene de aynı toprakları, aynı tarihi, benzer kültür ve yaşam biçimlerini paylaştıkları bilincinde olan kimi kesimler bu çekişmenin yapay olduğunu düşünüyorlar, çeşitli etkinlikleriyle barış içinde bir arada yaşanabileceğini göstermeye çalışıyorlar. Bunun çeşitli yolları var, bugünkü örneğimizin konusu mimarlık, biçimi de kitap.

Kıbrıs Türk Mimarlar Odası güneydeki uğraşdaşlarıyla ilişkileri sürdürerek bu yaklaşımı gerçekleştirmeye çalışan kuruluşlardan biri. İki kesimden mimarlar zaman zaman toplanıyorlar, ortak çalışmalar yapıyorlar. **Twelve Traditional Cyprus Houses** (On İki Geleneksel Kıbrıs Evi) başlığını taşıyan yapıt bunun bir ürünü. İki yıllık bir süre sonunda ortaya çıkarılmış ve Birleşmiş Milletler Örgütü'nün katkısıyla da yayımlanmış.,

Adının da söylediği gibi, çalışma Kıbrıs'ın geleneksel yapı sanatını konu alıyor. Hem Türk hem de Rum kesminden otuz kadar mimar çalışma grupları oluşturmuşlar, adanın çeşitli yerlerinden seçtikleri tipik on iki geleneksel Kıbrıs evini inceleyerek belgelemeye çalışmışlar. Ortaya çıkardıkları yapıt da yalnızca onların birlikte çalışabildiklerini göstermekle kalmıyor, aynı zamanda mimarlık açısından da doyurucu bir kitaba dönüşmüş.

Kitapta yer alan yapılar üç kümeye ayrılıyor. Bunların ilki kentlerdeki geleneksel yapılardan örneklere ayrılmış. İkinci ve üçüncü kümede yer alanlar ise kırsal yerleşmelerde bulunan kerpiç ve taş evlerden oluşuyor. Araştırma kapsamına giren yapıların hepsinin tıpkıçizimleri (röleveleri) çıkartılmış, bunlar ayrıca fotoğraflarla da belgelenmişler. Böylece planlarıyla, kesitleriyle, görünüşleriyle adadaki geleneksel evlerle ilgili somut bilgiler bir araya getirilmiş. Konum planları yapıların nerede yer aldığını gösteriyor, ayrıntılarda ise bölge özelliklerinin öne çıkarılmasına çalışılmış. Kitap yerel mimarlık konusuyla ilgilenenler için çok değerli bir kaynak niteliğinde, çünkü artık sürdürülmeyen, örnekleri de yok olmaya yüz tutmuş bir geleneği belgeliyor.

Kitap İngilizce olarak yayımlanmış, içindeki yapılarla ilgili açıklamalar bu dilde. Ayrıca oldukça az sayıda basılmış, bir kopyasını bulmak çok kolay değil. Gene de özenli düzenlenişi ve baskısı ile kendini gösteriyor. İçinde yer alan fotoğrafların hepsi renkli.

Mimarlığın böyle evrensel bir yanı var, herkesi ilgilendiriyor. Yapı üretimi en yaygın insan etkinliklerinden biri, konut da bunun içinde önemli bir yer tutuyor. Özellikle sınırlı gereçlerle üretilmek durumunda olan yerel konutlar ise yalnız anonim yapı sanatı açısından değil, çeşitli özellikleriyle kullanıcıların toplumsal ve kültürel yaşamını da yansıttıkları için ilgi çekiyorlar. Çalışma, yapı sanatının bu yanını ortaya koyması açısından da önemli. Başka ülkelerde bu tür yapıtlar önemseniyor, çeşitli kuruluşlarca destekleniyor. Bu kitap da belki günün birinde Türkçe yayımlanma olanağını bulur.

Kitabı oluşturan belgeler Kıbrıs'ın her iki kesiminde açılan sergilerde de kamuoyuna tanıtılmış. Kıbrıs Türk Mimarlar Odası'nı bütün bu çalışmaları gerçekleştirdiği için kutlamak gerekiyor. Onlar bu çabalarında yalnız da değiller, başka kuruluşlar da benzer etkinliklerde bulunuyorlar. Örneğin Kuzey Kıbrıs Türk Karikatürcüleri Derneği'nin Rum kesimindeki uğraşdaşlarıyla ortaklaşa düzenlediği sergiler var. Bu tür etkinlikler de sanatın, bilimin birleştirici yanıyla iki toplumun barış içinde bir arada yaşayabileceği alanları ortaya koyuyorlar. Ne yazık ki, bu tür çabalar gerektiği biçimde dışa yansımıyor. Hiç kuşkusuz onların yaygınlaşması iki toplum arasındaki sorunların çözümünde de yol gösterici olacak. ■

Anonim, Twelve Traditional Cyprus Houses (On İki Geleneksel Kıbrıs Evi), Lefkoşa, 1995, 169 sayfa, 24x24 cm.

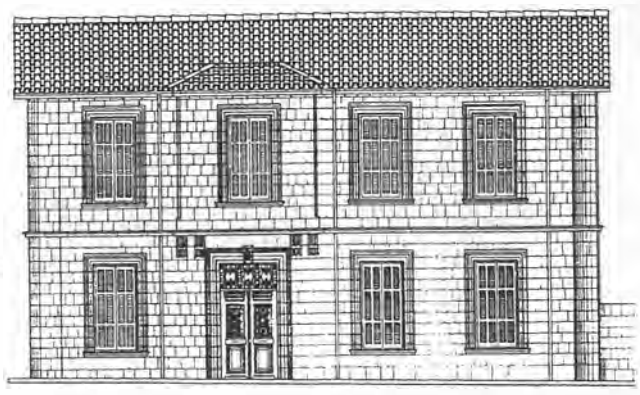

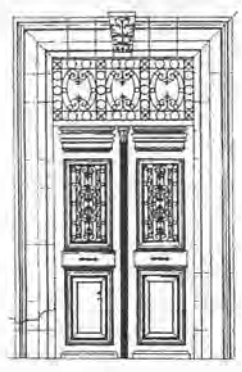

Kitapta yer alan yapılar üç kümeye ayrılıyor. Bunların ilki kentlerdeki geleneksel yapılardan örneklere ayrılmış. İkinci ve üçüncü kümede yer alanlar ise kırsal yerleşmelerde bulunan kerpiç ve taş evlerden oluşuyor. Araştırma kapsamına giren yapıların hepsinin tıpkıçizimleri (röleveleri) çıkartılmış, bunlar ayrıca fotoğraflarla da belgelenmişler.

AKSOY YAYINCILIK

YAYIN DÜNYASINDA YENİ BİR RENK, YENİ BİR SES.

SHOW KİTAP

Cemal Kutay'dan Türkiye'nin gündemini belirleyen kitaplar

• Türkçe İbadet

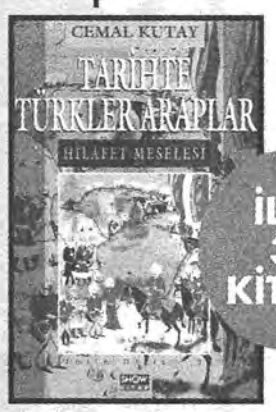

• Tarihte Türkler ve Araplar

İLK 3 KİTAP

• Sahte Derviş

Dünyanın En Çok Satan Çocuk Kitapları..

"MAXI" çocuk kitapları

İLK 8 KİTAP

AYRICA 8 KİTAPLIK ÜNLÜ DÜNYA KLASİKLERİ

Anti-Stres Dizisi

Tüm Dünyada bir yılda 2 milyon'dan çok satan kitaplar dizisi!

İLK 5 KİTAP

1- En Komik Hastane Öyküleri
2- Desteksiz Balıkçı Mavalları
3- Yaşanmış Sıradışı Aşklar
4- Çılgın Köpek Öyküleri
5- Nankör Kedi Öyküleri

© 1998 PAWS, Inc.

SHOW MULTIMEDIA

M. Ali Birand ve 32 gün 'den bir yılın CD ROM'u

PANORAMA'97

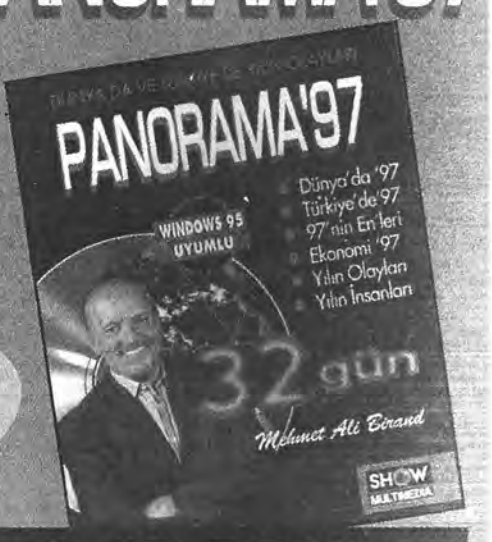

Çıktı!

36 kitap 1 CD ROM

GARFIELD KARTPOSTAL KİTAPLARI VE BOYAMA KİTAPLARI

1- Tatil Bitti
2- Tatilden Sevgiler
3- Doğum Günün Kutlu Olsun
4- Sevgililer Günün Kutlu Olsun
5- Hep Seni Düşünüyorum
6- Özlü Sözler

6 KİTAPLIK ALBÜM 6 BOYAMA

BÜTÜN DAĞITICI GROSSMARKETLER, KİTABEVLERİ VE CD ROM SATICILARINDA

Aytar Cad. F.Ebcioğlu Sokak, No: 25, 1. Levent İSTANBUL, Tel: (0212) 284 84 36 - 284 90 40 (3 hat)